

TOLERANT

Support Victims of Human Trafficking

Οδηγός ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών για ενίσχυση της πρόσβασης στην απασχόληση γυναικών Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ)-Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (ΕΑ) με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση

Funded by the Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) of the European Union

Ευχαριστίες

Συντονιστής Έργου: Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας (ΚΜΟΠ – Ελλάδα)

Εταίροι του Έργου:

The Asociația Ecumenică a Bisericilor din România
(AIDRom – Ρουμανία)

The Animus Association Foundation (AAF – Βουλγαρία)

CESIE (Ιταλία)

The Differenza Donna Associazione di donne contro
la violenza alle donne onlus (DD – Ιταλία)

LEFÖ Beratung, Bildung und Begleitung für Migrantinnen
(LEFÖ – Αυστρία)

Σύνταξη κειμένου: Chiara Spampinati
Eileen Quinn
Gina-Maria Stoian
Giulia Fioravanti
Guido Savasta
Migena Lahi
Thanasis Tyronolas
Nadia Kozhouharova
Noemi De Luca

Ευχαριστίες: Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά όλες και όλους που συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στην σύνταξη αυτού του οδηγού.

Με την οικονομική υποστήριξη του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το παρόν έργο διατίθεται με άδεια Creative Commons Attribution - Μη Εμπορική Χρήση 4.0 Διεθνές. Για να δείτε ένα αντίγραφο αυτής της άδειας, επισκεφθείτε το <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

Περιεχόμενα

Γλωσσάρι και Ορολογία του Οδηγού.....	6
1. Συνοτομογραφίες.....	11
2. Εισαγωγή.....	12
3. Το Συγκείμενο.....	16
α. Γενικό πλαίσιο και στατιστικά δεδομένα.....	17
β. Κύριες οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	21
γ. Διεθνές πλαίσιο.....	24
δ. Ο αντίκτυπος της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση υπό το πρίσμα του φύλου.....	25
ε. Συγκριτική επισκόπηση.....	26
4. Προκλήσεις και δυσκολίες που σχετίζονται με την ένταξη στην αγορά εργασίας.....	30
α. Τραύμα και συνέπειες.....	31
β. Έλλειψη γνώσης της γλώσσας.....	32
γ. Έλλειψη αναγνώρισης των προσόντων.....	33
δ. Εργασία ή/και λοιπές πηγές εισοδήματος.....	33
ε. Πολιτισμικά και έμφυλα εμπόδια.....	34
στ. Παιδιά που εξαρτώνται από τις γυναίκες θύματα ΕΑ.....	34
ζ. Διακρίσεις και στίγμα.....	35
η. Ασφάλεια και προστασία.....	35
5. Προτεινόμενες ολοκληρωμένες υπηρεσίες και λύσεις.....	36
α. Μακροπρόθεσμη βοήθεια και παρακολούθηση.....	37
β. Στέγαση.....	38
γ. Ιατρική υποστήριξη.....	38
δ. Στήριξη σε νομικά ζητήματα.....	38
ε. Πολιτισμική διαμεσολάβηση.....	38
στ. Γλωσσικά μαθήματα.....	39
ζ. Επαγγελματική συμβουλευτική και κατάρτιση.....	40
η. Επίβλεψη της παιδικής φροντίδας.....	40

6. Αρχές Εργασίας.....	41
α. Ανευ όρων βοήθεια και προστασία για τις γυναίκες θύματα ΕΑ.....	42
β. Μη πρόκληση βλάβης.....	42
γ. Ασφάλεια και προστασία.....	42
δ. Προστασία από επαναθυματοποίηση.....	43
ε. Εμπιστευτικότητα και προστασία των δεδομένων.....	43
στ. Προστασία κατά των διακρίσεων.....	43
ζ. Προστασία των συμφερόντων των γυναικών θυμάτων ΕΑ.....	43
η. Συμμετοχή των γυναικών θυμάτων ΕΑ στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την προστασία/ αρωγή τους.....	44
θ. Αντικειμενική ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα.....	44
ι. Συναισθηματική υποστήριξη και σεβασμός της προσωπικής εμπειρίας του τραύματος.....	44
7. Μέθοδοι, μεθοδολογίες και προσεγγίσεις.....	46
α. Προσέγγιση της ενδυνάμωσης.....	47
β. Μεθοδολογία διαχείρισης υποθέσεων.....	48
γ. Ασφάλεια από την εκ νέου διακίνηση/επαναθυματοποίηση.....	48
8. Οδηγός Υλοποίησης Δραστηριοτήτων.....	50
α. Εισαγωγή.....	51
β. Πώς να χρησιμοποιήσετε τον Οδηγό.....	51
γ. Δραστηριότητες.....	53
I. Συμβουλευτική ή/και άτυπες ομαδικές συνεδρίες για αλληλογνωριμία των γυναικών θυμάτων ΕΑ και δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος.....	53
II. Ατομική-ές πρώτη-ες συνεδρία-ες/συνεδρία προσανατολισμού για την εκτίμηση αναγκών των γυναικών θυμάτων ΕΑ.....	55
III. Εκτίμηση αναγκών: Εστίαση στις επιθυμίες, τις προσδοκίες και τα όνειρα των γυναικών.....	58
IV. Καθορισμός των στόχων του ατομικού σχεδίου ένταξης σε συνεργασία με τη γυναίκα.....	61
V. Εκτίμηση ικανοτήτων: Επαγγελματικές δεξιότητες.....	63
VI. Εκτίμηση ικανοτήτων: Γλωσσικές δεξιότητες.....	65

VII. Εκτίμηση ικανοτήτων: Γραμματισμός/Παιδεία στα μέσα.....	66
VIII. Εκτίμηση ικανοτήτων: Ήπιες δεξιότητες.....	68
IX. Εκτίμηση ικανοτήτων: Πρόσθετα προσόντα και εκπαιδευτικές ευκαιρίες.....	69
X. Συμβουλευτική σχετικά με τη λειτουργία της αγοράς εργασίας.....	73
XI. Συνοδεία στη διαδικασία αναζήτησης εργασίας.....	75
XII. Πληροφορίες σχετικά με τις νεοσύστατες κοινωνικές επιχειρήσεις ή τις πολύ μικρές επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για στήριξη της επιχειρηματικότητας.....	79
XIII. Παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες.....	81
9. Συμπέρασμα.....	84
10. Βιβλιογραφία.....	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Παράδειγμα πιθανών δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη του σταδίου: «Γλώσσα και γραμματισμός (στα μέσα)».....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Παράδειγμα πιθανών δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη του σταδίου: «Ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων».....	93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Πίνακας I – Καμβάς Επιχειρηματικού Μοντέλου.....	100
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Πίνακας II – Πίνακας Ισορροπημένης Στοχοθεσίας.....	101

Γλωσσάρι και Ορολογία του Οδηγού

- Συμβουλευτική καριέρας:** Μία υπηρεσία που χρησιμοποιεί το Εργαλείο Προφίλ Δεξιοτήτων της ΕΕ για Υψηλούς Τρίτων Χωρών με στόχο τη χαρτογράφηση των δεξιοτήτων, των προσόντων και της επαγγελματικής πείρας των γυναικών παρέχοντάς τους εξατομικευμένες συμβουλές σχετικά με τα επόμενα βήματα που πρέπει να κάνουν για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.
- Διαχείριση υποθέσεων:** Μία δομημένη μέθοδος για την παροχή βοήθειας σε επιζήσασες/θύματα. Περιλαμβάνει έναν οργανισμό/φορέα, συνήθως έναν φορέα ψυχοκοινωνικής υποστήριξης ή κοινωνικών υπηρεσιών, ο οποίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να διασφαλίσει ότι οι/τα επιζήσασες/θύματα ενημερώνονται για όλες τις επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους. Επιπλέον, η διαδικασία εξασφαλίζει ότι όλα τα ζητήματα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει μία/ένα επιζήσασα/θύμα και η οικογένειά της/του εντοπίζονται και παρακολουθούνται με συντονισμένο τρόπο μέσω της παροχής συναισθηματικής υποστήριξης σε αυτό το πρόσωπο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας¹.
- Συναίνεση:** Έγκριση ή σύμφωνη γνώμη μετά από ώριμη σκέψη. Το πρόσωπο που συναινεί κατανοεί πλήρως τις συνέπειες της συναίνεσης και συμφωνεί ελεύθερα, χωρίς τη χρήση βίας ή άλλης μορφής πειθαναγκασμού.
- Χώρα Προορισμού/
Χώρα Διαμονής/Χώρα
Υποδοχής:** Αναφέρεται στη χώρα όπου οι διακινητές εκμεταλλεύονται τα θύματά τους και στον τόπο όπου πραγματοποιείται η διαδικασία απελευθέρωσης και προστασίας των θυμάτων.

---

¹ Inter-Agency Gender-Based Violence Case Management Guidelines - http://www.gbvims.com/wp-content/uploads/Interagency-GBV-Case-Management-Guidelines_Final_2017.pdf

Χώρα Προέλευσης:	Αναφέρεται στη χώρα από την οποία προέρχονται τα θύματα.
Πολιτισμική διαμεσολάβηση:	Η διαδικασία παροχής πολιτισμικά κατάλληλων πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων και το τοπικό πλαίσιο (π.χ. συγκεκριμένο μοντέλο απασχόλησης, νομοθεσία, δικαίωμα στην εργασία κλπ.).
Αποκάλυψη:	Αναφέρεται στην ανακάλυψη ενός περιστατικού Έμφυλης Βίας.
Ενδυνάμωση:	Η διαδικασία παροχής βοήθειας σε ένα/μία θύμα/επιζήσασα προκειμένου να ανακτήσει την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθηση του/της, καθώς και να αποκαταστήσει την αίσθηση της αυτενέργειας, του ελέγχου και της δύναμής του/της.
Έμφυλη Βία (ΕΒ):	Κάθε επιβλαβής πράξη που διαπράττεται ενάντια στη βούληση ενός ατόμου, η οποία οφείλεται σε κοινωνικά αποδιδόμενες διαφοροποιήσεις που σχετίζονται με το φύλο.
Ένταξη:	Η διαδικασία με την οποία οι Υπήκοοι Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ) γίνονται αποδεκτοί/ές στην κοινωνία τόσο ως άτομα όσο και ως ομάδες ² . Η ένταξη αναφέρεται σε μία αμφίδρομη διαδικασία προσαρμογής από τους/τις ΥΤΧ και τις κοινωνίες υποδοχής ³ . Πρόκειται για μία πολυδιάστατη έννοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικοοικονομικών πτυχών της ένταξης που αναφέρονται στην εκπαίδευση, την απασχόληση, όπως επίσης και των κοινωνικών και πολιτιστικών πτυχών που αναφέρονται στην πολιτισμική προσαρμογή και τις κοινές νόρμες μεταξύ των ΥΤΧ και του τοπικού πληθυσμού ⁴ .

---

² Integration: The Role of Communities, Institutions, and the State - <https://www.migrationpolicy.org/article/integration-role-communities-institutions-and-state>

³ IOM and migrant integration - <https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/What-We-Do/docs/IOM-DMM-Factsheet-LHD-Migrant-Integration.pdf>

⁴ Refugees and Social Integration in Europe - https://www.un.org/development/desa/family/wp-content/uploads/sites/23/2018/05/Robila_EGM_2018.pdf

Διαμεσολάβηση για εργασία:

Υπηρεσία που προσφέρεται σε Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων (ΕΑ) για να διευκολύνει την πρόσβασή τους στην απασχόληση και να ενισχύσει την απασχολησιμότητά τους.

Γλωσσικά μαθήματα:

Υποχρεωτικά μαθήματα εκμάθησης της γλώσσας στη χώρα διαμονής κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ένταξης στην αγορά εργασίας.

Ήπιες δεξιότητες:

Υπηρεσίες που είναι σημαντικές για την ενίσχυση πολύτιμων δεξιοτήτων του θύματος (π.χ. αυτογνωσία, λήψη αποφάσεων, επίλυση προβλημάτων, αποτελεσματική επικοινωνία, διαπροσωπικές σχέσεις).

Δράστης:

Πρόσωπο, ομάδα ή θεσμός που ασκεί άμεσα ή στηρίζει με οποιονδήποτε τρόπο την κακοποίηση ή την άσκηση έμφυλης βίας σε άλλο άτομο παρά τη θέλησή του. Οι δράστες διαθέτουν πραγματική ή υποτιθέμενη ισχύ ως προς τη λήψη αποφάσεων ή/και εξουσία και κατά συνέπεια, με τις πράξεις τους μπορούν να ασκούν έλεγχο στα θύματά τους⁵.

Σωματική Επίθεση:

Σωματική βία μη σεξουαλικής φύσεως.

Ψυχολογική/Συναισθηματική Κακοποίηση:

Η πρόκληση ψυχικού ή συναισθηματικού πόνου ή τραυματισμού. Περιλαμβάνει απειλές σωματικής ή σεξουαλικής βίας, εκφοβισμό, ταπείνωση, αναγκαστική απομόνωση, παρενοχλητική παρακολούθηση, παρενόχληση, ανεπιθύμητη προσοχή, σχόλια, χειρονομίες ή γραπτές λέξεις σεξουαλικής ή/και απειλητικής φύσης, καταστροφή αγαπημένων αντικειμένων κλπ.

Επαναθυματοποίηση:

Αναφέρεται σε όλες τις συμπεριφορές, τις στάσεις και τις διαδικασίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν τα θύματα να υποστούν εκ νέου βλάβη/εκμετάλλευση/βία.

Σεξουαλική Εκμετάλλευση:

Κάθε κατάχρηση ευάλωτης θέσης, εξουσίας ή εμπιστοσύνης για σεξουαλικούς σκοπούς. Περιλαμβάνει την αποκόμιση οικονομικού,

---

⁵ Guidelines for Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Settings - <https://www.unhcr.org/453492294.pdf>

	<p>κοινωνικού ή πολιτικού κέρδους από τη σεξουαλική εκμετάλλευση του θύματος.</p>
<p>Στήριξη του νομικού καθεστώτος:</p>	<p>Υπηρεσία που προσφέρεται στα θύματα, ούτως ώστε να έχουν πρόσβαση σε κατοικία, άδεια εργασίας και γνώση των δικαιωμάτων τους.</p>
<p>Επιζήσασα/Θύμα:</p>	<p>Γυναίκα ή κορίτσι που έχει υποστεί έμφυλη βία. Οι όροι «θύμα» και «επιζήσασα» μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά. Ο όρος «θύμα» χρησιμοποιείται κυρίως στις επιστήμες της νομικής και της ιατρικής. Ο όρος «επιζήσασα» προτιμάται σε τομείς, όπως η ψυχολογική και η κοινωνική υποστήριξη, επειδή υποδηλώνει το ψυχικό σθένος και την ανθεκτικότητα⁶.</p>
<p>Υπήκοος Τρίτης Χώρας (ΥΤΧ):</p>	<p>Άτομο που υποβάλλει αίτηση για άδεια διαμονής ή οποιαδήποτε άλλη θεώρηση για να διαμείνει σε μία χώρα εκτός της χώρας καταγωγής του.</p>
<p>Εμπορία ανθρώπων :</p>	<p>Η στρατολόγηση, μεταφορά, υπόθαλψη ή υποδοχή προσώπων, που γίνεται με απειλή ή άσκηση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη ή κατάχρηση εξουσίας ή εκμετάλλευση ιδιαίτερα εύάλωτης θέσης ή με προσφορά ή πρόσληψη χρημάτων ή προνομίων, με σκοπό την επίτευξη συναίνεσης αυτών των προσώπων στον έλεγχο τους από άλλο πρόσωπο για λόγους εκμετάλλευσης. Στον όρο εκμετάλλευση περιλαμβάνεται τουλάχιστον η εκμετάλλευση της πορνείας άλλων, ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, η δουλεία και οι παρεμφερείς πρακτικές καθώς και η αφαίρεση οργάνων⁷. Η εμπορία ατόμων για σεξουαλική εκμετάλλευση είναι μία σοβαρή μορφή έμφυλης βίας.</p>

---

⁶ Guidelines for Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Settings - <https://www.unhcr.org/453492294.pdf>

⁷ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, supra note 10, art. 3 - <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>

Χώρα Διέλευσης:

Ο όρος αναφέρεται σε χώρες μέσω των οποίων διέρχονται τα θύματα κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους από τις χώρες καταγωγής τους προς τις χώρες προορισμού/διαμονής. Στις χώρες διέλευσης, μπορεί να υπάρξει εκμετάλλευση ανάλογα με τον χρόνο που θα παραμείνουν τα θύματα σε αυτές τις περιοχές.

1. Συντομογραφίες

ΣτΕ	Συμβούλιο της Ευρώπης
ΟΚΠ	Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΒ	Έμφυλη Βία
ΔΟΕ	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΚΜ	Κράτος Μέλος
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΣΜΝ	Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα
ΥΤΧ	Υπήκοοι Τρίτων Χωρών
ΕΑ	Εμπορία Ανθρώπων
TOLERANT	Διακρατικό Δίκτυο για την Ένταξη στην Απασχόληση των Γυναικών που είναι Θύματα Εμπορίας
UNHCR	Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
UNODC	Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα

2. Εισαγωγή

Η υποστήριξη των γυναικών θυμάτων trafficking ώστε να μπορούν να αποκτήσουν ασφαλή / βιώσιμη απασχόληση, η οποία θα μειώσει τις πιθανότητες να ξαναγίνουν θύματα εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση, είναι υψίστης σημασίας για το έργο TOLERANT.

Το έργο **TOLERANT**⁸ φιλοδοξεί να προωθήσει την ένταξη των γυναικών Υψηκών Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ) που έχουν υπάρξει θύματα Trafficking για σεξουαλική εκμετάλλευση στην αγορά εργασίας της Αυστρίας, της Βουλγαρίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Ρουμανίας μέσω της ενίσχυσης της απασχόλησης και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Η παροχή στήριξης προς τις γυναίκες θύματα ΕΑ προκειμένου να είναι σε θέση να αποκτήσουν ασφαλή/βιώσιμη απασχόληση είναι μείζονος σημασίας για το έργο, διότι θα συμβάλει στη μείωση των πιθανοτήτων να γίνουν εκ νέου θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

Για όλους τους προαναφερθέντες λόγους και λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες υπηρεσίες που παρέχονται από εξειδικευμένες ΜΚΟ, καθώς και την κεφαλαιοποίηση εμπειριών και καλών πρακτικών μεταξύ των εταίρων, συνεισφέραμε από κοινού στην εκπόνηση της παρούσας δημοσίευσης με τίτλο **Οδηγός ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών για ενίσχυση της πρόσβασης στην απασχόληση γυναικών⁹ Υψηκών Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ)-Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (ΕΑ) με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.**

Ο παρών οδηγός στοχεύει να βοηθήσει τις **Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ), τους παρόχους υπηρεσιών και τις δημόσιες αρχές να αναπτύξουν επιτυχημένες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες για τις γυναίκες Υψηλούς Τρίτων Χωρών που υπήρξαν Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων** για σεξουαλική εκμετάλλευση (γυναίκες θύματα ΕΑ¹⁰), ούτως ώστε να συμβάλουν αποτελεσματικά στην **ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και την προώθηση της ένταξης της εν λόγω ομάδας στην αγορά εργασίας**. Ο Οδηγός κυκλοφορεί το 2020, έτος που σηματοδοτεί την 20η επέτειο από την υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών

---

8 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο, ακολουθήστε τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <https://tolerantproject.eu/>.

9 Με τον όρο «γυναίκες» εννοούμε όλα τα άτομα που αυτοπροσδιορίζονται ως γυναίκες.

10 Προς διευκόλυνση των αναγνώστων, χρησιμοποιείται ο όρος «γυναίκες θύματα ΕΑ» σε όλα τα κεφάλαια του εγγράφου έναντι του όρου «γυναίκες ΥΤΧ-θύματα ΕΑ με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση». Αν χρειαστεί να αναφερθούμε σε κάτι άλλο, θα χρησιμοποιήσουμε διαφορετικούς όρους.

και Παιδιών, το οποίο είναι γνωστό και ως Πρωτόκολλο του Παλέρμο. Εκτός από αυτό, πρόκειται για το έτος κατά το οποίο εμφανίστηκε ο COVID-19 που με τη σειρά του επηρέασε σημαντικά τη βιομηχανία εμπορίας ανθρώπων (trafficking), αλλά και το έργο μας στον τομέα παροχής προστασίας στα Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων και, κυρίως, τη ζωή των Θυμάτων και τις προοπτικές για επανένταξή τους στην κοινωνία και την εργασία.

Οι φορείς και οι επαγγελματίες που παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες για την ένταξη των θυμάτων ΕΑ στους παραπάνω τομείς περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς, δικηγόρους, ειδικούς σε θέματα απασχόλησης, γραφεία ευρέσεως εργασίας και τοπικές αρχές που ασχολούνται με το νομικό καθεστώς των εν λόγω ατόμων. Παρά την πολυπλοκότητα του φαινομένου, το πλήθος των εμπλεκόμενων παραγόντων και τις διαφορές που παρατηρούνται στο εκάστοτε εθνικό πλαίσιο, ο Οδηγός προσφέρει μία σειρά εργαλείων και ένα σύνολο αρχών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προσαρμογή της υλοποίησης των **θυματοκεντρικών υπηρεσιών** στην τοπική πραγματικότητα των εταιρών/φορέων υλοποίησης. Απώτερος στόχος είναι η ενθάρρυνση της διάδοσης του Οδηγού, των μεθόδων, των πρακτικών και των προσεγγίσεων που περιέχει πέρα από το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του έργου TOLERANT.

Τέλος, ο παρών οδηγός είναι το πρώτο αποτέλεσμα του άτυπου διακρατικού **δικτύου**¹¹ “TOLERANT”, το οποίο αποσκοπεί στη δημιουργία μίας πλατφόρμας που θα δίνει τη δυνατότητα σε διάφορες οργανώσεις και λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη που εργάζονται με θύματα ΕΑ να ανταλλάξουν μεταξύ τους απόψεις και εμπειρίες, να αναπτύξουν σχέσεις και, κατά συνέπεια, να ενισχύσουν το έργο που προσφέρουν για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Σε ό,τι αφορά τη **δομή** του Οδηγού, μετά την εισαγωγή, παρουσιάζονται το γενικό πλαίσιο καθώς και **στατιστικά δεδομένα** σε επίπεδο ΕΕ και στις χώρες των εταιρών. Το πρώτο μέρος του Οδηγού αφιερώνεται σε μία ειδική ανάλυση υπό το πρίσμα

---

¹¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο, ακολουθήστε τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <http://www.tolerantnetwork.com/>.

του φύλου καθώς και σε μία **συγκριτική επισκόπηση** του πλαισίου της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Ελλάδα, την Ιταλία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και την Αυστρία. Ύστερα από την παρουσίαση του πλαισίου, ακολουθεί ανάλυση των **κύριων δυσκολιών και προκλήσεων** που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες, οι οργανώσεις και οι αρχές κατά την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε γυναίκες Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων. Στη συνέχεια, υπογραμμίζονται **προσεγγίσεις και μεθοδολογίες**, καθώς και προτεινόμενες λύσεις για την παροχή υπηρεσιών. Τελευταίο σε σειρά αλλά όχι σε σπουδαιότητα, το τελευταίο μέρος του Οδηγού παραθέτει **προτεινόμενες δράσεις υλοποίησης** στις οποίες συμπυκνώνεται η εμπειρογνωσία των εταίρων στην παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών για την ένταξη γυναικών θυμάτων ΕΑ στην αγορά εργασίας.

3. Το Συγκείμενο

Αν και τα στατιστικά στοιχεία της ΕΕ δεν αποτυπώνουν την πλήρη έκταση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, σύμφωνα με τη Δεύτερη Έκθεση της ΕΕ (2018) σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, υπήρχαν περίπου 20.532 καταγεγραμμένα θύματα Εμπορίας Ανθρώπων στην ΕΕ τη διετία 2015-2016.

α. Γενικό πλαίσιο και στατιστικά δεδομένα

Σύμφωνα με παγκόσμιες έρευνες και στατιστικές, οι γυναίκες και τα κορίτσια αντιπροσωπεύουν την πλειονότητα των αναγνωρισμένων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Ωστόσο, θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι η διαδικασία εντοπισμού ανδρών θυμάτων εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια¹². Η πατριαρχική δομή της κοινωνίας, η οποία αναπαράγεται μέσω της πρώιμης κοινωνικοποίησης των φύλων, οι έμφυλοι ρόλοι και οι αντίστοιχες νόρμες που υποβαθμίζουν τις γυναίκες, και οι κρατούσες αντιλήψεις για τη θηλυκότητα και την αρρενωπότητα που διαιωνίζουν την εξουσία και τα προνόμια των ανδρών έναντι των γυναικών, εμποδίζουν τις γυναίκες να έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους ως πολίτες. Ακόμη πιο δύσκολο είναι για τα θύματα ΕΑ να έχουν πρόσβαση σε αυτά τα δικαιώματα, δεδομένου ότι περιθωριοποιούνται πολύ περισσότερο σε σχέση με άλλες κοινωνικές ομάδες. Τα θύματα καλούνται να αντιταχθούν σε έναν συνήθως ισχυρό μηχανισμό εκμετάλλευσης (π.χ. εγκληματικές οργανώσεις και δίκτυα), ενώ παράλληλα αντιμετωπίζουν πολλά πρακτικά και κοινωνικά εμπόδια που δυσχεραίνουν περαιτέρω την ένταξή τους (π.χ. έλλειψη πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες και κοινωνικές προκαταλήψεις)¹³.

Η εμπειρία των παρόχων υπηρεσιών που ειδικεύονται στην προστασία και την αρωγή θυμάτων ΕΑ δείχνει ότι η ζήτηση για θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι αυτές οι θέσεις εργασίας είναι συχνά επισφαλείς, δημιουργεί ένα περιβάλλον που ευνοεί την εκμετάλλευση. Επιπλέον, οι περισσότερες από αυτές τις θέσεις εργασίας καταλαμβάνονται από μετανάστριες, γεγονός που δικαιολογεί την επιπόνη όρων όπως **θηλυκοποίηση** και **φυλετικοποίηση** συγκεκριμένων τομέων εργασίας (π.χ. κλάδος υπηρεσιών φροντίδας, ξενοδοχειακών επιχειρήσεων κλπ., συμπεριλαμβανομένων θέσεων εργασίας όπως οικιακές βοηθοί, προσωπικό φροντίδας, σερβιτόρες κλπ.). Η προαναφερθείσα παγκόσμια πραγματικότητα, η οποία παρουσιάζει διαφορές από το εκάστοτε τοπικό/εθνικό πλαίσιο, ασκεί ισχυρή επιρροή στη βιομηχανία εμπορίας ανθρώπων, καθώς δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες για τα οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα να προσελκύσουν πιθανά θύματα στις κερδοσκοπικές τους επιχειρήσεις.

---

¹² The Counter Trafficking Data Collaborative, Global Data Hub on Human Trafficking - <https://www.ctdatacollaborative.org/story/human-trafficking-and-gender-differences-similarities-and-trends>

¹³ "Why is gender an important factor in the process of trafficking for sexual exploitation?" - http://www.cpe.ro/wp-content/uploads/2016/03/Training-manual_English.pdf

Η συχνότητα εμφάνισης περιστατικών εμπορίας ανθρώπων είναι δύσκολο να μετρηθεί παρά τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλονται από διεθνείς οργανισμούς όπως η ΔΟΕ και το UNODC¹⁴. Αν και τα στατιστικά στοιχεία της ΕΕ δεν καταγράφουν την πλήρη έκταση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων (ΕΑ), σύμφωνα με τη Δεύτερη Έκθεση της ΕΕ (2018)¹⁵ σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, περίπου 20.532 θύματα εμπορίας ανθρώπων καταγράφηκαν μεταξύ του 2015 και του 2016. Σε περισσότερες από τις μισές περιπτώσεις (56% των καταγεγραμμένων θυμάτων), η εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί μακράν την πιο διαδεδομένη μορφή εμπορίας. Πιο αναλυτικά, το 68% των θυμάτων ήταν γυναίκες και κορίτσια. Όπως δείχνουν τα στοιχεία που συνελέγησαν σε ολόκληρη την ΕΕ, ένα μεγάλο ποσοστό των θυμάτων προέρχεται από το εσωτερικό της ΕΕ (44%), κυρίως από τη Ρουμανία, την Ουγγαρία, τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία και τη Βουλγαρία, ενώ τα περισσότερα θύματα που αναφέρθηκαν από τρίτες χώρες προέρχονται από τη Νιγηρία, την Αλβανία, το Βιετνάμ, την Κίνα και την Ερυθραία.

Στην **Ελλάδα**, η σεξουαλική εκμετάλλευση είναι η κύρια μορφή εμπορίας ανθρώπων. Συνολικά, ο αριθμός των επίσημα αναγνωρισμένων και καταγεγραμμένων θυμάτων είναι μικρός. Το γεγονός αυτό υποεκτιμά σημαντικά το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος και αντικατοπτρίζει τις σημαντικές ελλείψεις που υπάρχουν στην προληπτική ανίχνευση και ταυτοποίηση των θυμάτων. Ο αριθμός των ταυτοποιημένων θυμάτων ΕΑ ήταν 106 το 2013, 78 το 2014, 57 το 2015 και 46 το 2016¹⁶. Για το 2017 και το 2018, σύμφωνα με την Ελληνική Αστυνομία, ο αριθμός των ταυτοποιημένων θυμάτων ΕΑ ήταν 38 και 27 αντίστοιχα, με τη σεξουαλική εκμετάλλευση να ανέρχεται σε ποσοστά της τάξης του 92% και 96% αντίστοιχα. Η συντριπτική πλειοψηφία των ταυτοποιημένων θυμάτων ΕΑ είναι γυναίκες¹⁷. Σύμφωνα με την

---

14 Trafficking in persons Report June 2019 - <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/06/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf>

15 Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims - https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_com-2018-777-report_en.pdf

16 Παρακολουθώντας και Αξιολογώντας τα Μέτρα για την Ένταξη των Ευάλωτων Ομάδων Μεταναστών στην Ελλάδα, ASSESS Integration of Vulnerable Migrants, Ντία Αναγνώστου, Έντα Γκέμν, Φεβρουάριος 2015, ΕΛΙΑΜΕΠ

17 Statistics for human trafficking - http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=76629&Itemid=73&lang=

πρόσφατη έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς για το 2019, εντοπίστηκαν 154 θύματα εκ των οποίων 120 γυναίκες και κορίτσια¹⁸.

Η Αυστρία είναι μία χώρα «προορισμού»¹⁹ και διέλευσης για άνδρες, γυναίκες και παιδιά θύματα εμπορίας. Η αστυνομία, οι ΜΚΟ και λοιποί κρατικοί φορείς εντόπισαν και βοήθησαν 339 γυναίκες θύματα εμπορίας ανθρώπων το 2018²⁰. Συχνές χώρες προέλευσης είναι η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Νιγηρία, η Κίνα και οι Φιλιππίνες. Η έκθεση GRETA για το 2020 αναφέρει ότι «κατά μέσο όρο, το 65% των υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων με θύματα γυναίκες αφορούσαν σεξουαλική εκμετάλλευση, το 15% οικιακή δουλεία, το 6% εργασιακή εκμετάλλευση, το 4% αναγκαστικό γάμο και το υπόλοιπο άλλες μορφές εκμετάλλευσης. Οι περισσότερες από τις υποθέσεις εμπορίας ανδρών είχαν ως σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση (περίπου 70%), ενώ λιγότερες τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την αναγκαστική επαιτεία και λοιπές μορφές εκμετάλλευσης²¹.

Η **Βουλγαρία** εξακολουθεί να είναι χώρα προέλευσης θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, έχει μετατραπεί σε χώρα διέλευσης και «προορισμού», αν και δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία που να επιβεβαιώνουν αυτή την τάση. Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και κοριτσιών παραμένει η πιο διαδεδομένη μορφή ΕΑ (70%). Το 2019, οι κύριες χώρες «προορισμού» των ατόμων που διακινήθηκαν από τη Βουλγαρία ήταν η Γερμανία, η Αυστρία, οι Κάτω Χώρες, το Βέλγιο, η Ιταλία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ελλάδα, η Σουηδία και η Μεγάλη Βρετανία²². Η εισαγγελική υπηρεσία εντόπισε 387 θύματα (εκ των οποίων 327 ήταν γυναίκες και 255 ή το 78% από αυτές διακινήθηκαν για λόγους σεξουαλικής εκμετάλλευσης) το 2019²³.

---

18 Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς στην Ελλάδα για το 2019 - <https://sway.office.com/FQFfWWBpChjulmzm>

19 Οι όροι «χώρα προορισμού» και «χώρα υποδοχής» δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα την πραγματική κατάσταση στην περιοχή. Προτιμούμε τον όρο «χώρα διαμονής». Οι όροι «χώρα προορισμού» ή/και «χώρα υποδοχής» μπορεί να φαίνονται υπερβολικά «τελεσίδικοι» και «μόνιμοι», γεγονός που δεν ανταποκρίνεται στην καθημερινή πραγματικότητα των ΥΤΧ αλλά και πέραν αυτού, ορισμένες χώρες δεν είναι καθόλου φιλόξενες προς τους μετανάστες.

20 Evaluation Report Austria – 3rd Evaluation Round GRETA - <https://rm.coe.int/greta-2020-03-fgr-aut-en/16809eb4fd>

21 Βλ. παραπομπή 20.

22 National Report 2019 - <https://antitrafficking.government.bg/bg/about#reports>

23 Βλ. παραπομπή 22.

Στην **Ιταλία**, σύμφωνα με τις εκθέσεις της κυβέρνησης, 1.354 πιθανά θύματα έλαβαν βοήθεια το 2017, αριθμός σημαντικά αυξημένος σε σχέση με τα 851 θύματα στα οποία χορηγήθηκε βοήθεια το 2016. Η πλειονότητα αυτών των περιπτώσεων αναφέρεται σε γυναίκες θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, ιδίως από τη Νιγηρία²⁴. Ωστόσο, όπως επισημαίνουν οι εκθέσεις της GRETA, διαπιστώνεται έλλειψη ενός ενιαίου συστήματος αναγνώρισης, με αποτέλεσμα να μην καταγράφονται στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των υποτιθέμενων θυμάτων και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων που εντοπίζονται κάθε χρόνο²⁵. Συνεχίζοντας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ανίχνευση και η ταυτοποίηση των γυναικών που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας ανθρώπων εξακολουθούν να αποτελούν ένα ανησυχητικό ζήτημα στην Ιταλία. Ενόψει του αυξανόμενου αριθμού πιθανών θυμάτων που έφθασαν στις ιταλικές ακτές τα προηγούμενα έτη (ειδικά το 2016), το ποσοστό των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων στα οποία παρασχέθηκε βοήθεια είναι πολύ χαμηλότερο από την πραγματική κλίμακα του φαινομένου²⁶.

Η **Ρουμανία** είναι μία χώρα που σταδιακά μετατρέπεται από χώρα προέλευσης και διέλευσης σε χώρα «προορισμού» εμπορίας ανθρώπων (κυρίως για καταναγκαστική εργασία). Ο συνολικός αριθμός των ταυτοποιημένων θυμάτων ΕΑ κατά την περίοδο 2011-2015 ήταν 4.622²⁷ άτομα. Κρατικοί υπάλληλοι και ΜΚΟ εντόπισαν 662 θύματα το 2017, τον χαμηλότερο αριθμό που έχει εντοπιστεί εδώ και πάνω από μία δεκαετία, και μείωση σε σχέση με τα 757 θύματα που εντοπίστηκαν το 2016 και 880 το 2015 αντίστοιχα²⁸. Η πλειοψηφία των θυμάτων που ταυτοποιήθηκαν ήταν γυναίκες. Στη Ρουμανία, οι διαδικασίες για τον εντοπισμό των θυμάτων ΕΑ που είναι πολίτες τρίτων χωρών δεν φαίνεται να είναι καλά αναπτυγμένες και, κατά συνέπεια, τα διαθέσιμα στοιχεία δεν αντιπροσωπεύουν την πραγματική κατάσταση που επικρατεί²⁹. Δύο από τις χώρες προέλευσης των θυμάτων είναι το Πακιστάν και οι Φιλιππίνες³⁰.

---

24 2018 Trafficking in Persons Report – Italy - <https://www.refworld.org/docid/5b3e0b11a.html>

25 Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Italy, Second Evaluation Round - <https://rm.coe.int/greta-2018-28-fgr-ita/168091f627>

26 Βλ. παραπομπή 9.

27 Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Romania, Second Evaluation Round - <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a99b1>

28 Trafficking in Persons Report – Romania - <https://www.refworld.org/docid/5b3e0a9c4.html>

29 Βλ. παραπομπή 24.

30 Βλ. παραπομπή 25.

β. Κύριες οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Η Οδηγία 2011/36/ΕΕ για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων³¹ τονίζει την ανάγκη υιοθέτησης μίας ειδικής για το φύλο προσέγγισης της εμπορίας ανθρώπων και τονίζει ότι τα μέτρα πρόληψης, βοήθειας και στήριξης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανάγκες του κάθε φύλου. Η οδηγία αυτή συνοδευόταν από τη **Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εξάλειψη της Εμπορίας Ανθρώπων 2012-2016**³², η οποία αποτελούσε ένα συμπληρωματικό πλαίσιο πολιτικής. Διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην εφαρμογή της διάστασης του φύλου της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεών της σχετικά με την προστασία και τη βοήθεια των θυμάτων. **Η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων**³³, η οποία έχει οριζόντια νομοθετική εφαρμογή/ισχύ, θεσπίζει επίσης διατάξεις που ισχύουν για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Εκλαμβάνει τα θύματα εμπορίας ανθρώπων ως ιδιαίτερα ευάλωτα θύματα βίας που ασκείται κατά των γυναικών και, ως εκ τούτου, καλύπτονται από τις διατάξεις της.

Η Οδηγία 2004/38/ΕΕ³⁴ σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των Κρατών Μελών και **η Οδηγία 2005/85/ΕΚ**³⁵ του Συμβουλίου σχετικά

31 Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>

32 The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016 https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf

33 DIRECTIVE 2012/29/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>

34 Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0095>

35 Council Directive 2005/85/EC of 1 December 2005 on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0085>

με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα Κράτη Μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα είναι εξίσου σημαντικές για τις διατάξεις που σχετίζονται με το φύλο όσον αφορά τη συνδρομή των θυμάτων της Οδηγίας για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων. Η Οδηγία 2009/52/ΕΚ³⁶ προβλέπει ελάχιστα πρότυπα όσον αφορά τις ποινικές κυρώσεις και τα μέτρα κατά των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών σύμφωνα με μία θυματοκεντρική προσέγγιση. Αυτό είναι εξέχουσας σημασίας από τη σκοπιά των γυναικών που μπορεί να είναι δυνητικά θύματα εμπορίας για εργασιακή εκμετάλλευση και συγχρόνως να είναι θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή/και αναγκαστικού γάμου.

Η Οδηγία 2011/95/ΕΕ³⁷ σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας διευκρινίζει ότι, όσον αφορά την ανάκληση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το μείζον συμφέρον του παιδιού, καθώς και οι ανάγκες άλλων ευάλωτων ατόμων, όπως τα θύματα εμπορίας ανθρώπων και τα θύματα σοβαρής σεξουαλικής, ψυχολογικής και σωματικής βίας. Ειδικότερα, η οδηγία αυτή περιλαμβάνει τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων, την υποχρεωτική στείρωση και την υποχρεωτική άμβλωση (αιτιολογική σκέψη 30), καθώς και τα ζητήματα που έχουν σχέση με τον «βάσιμο φόβο της αιτούσας για δίωξη σε βάρος της» (δηλαδή ένα βασικό στοιχείο για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας). Ωστόσο, δεν κάνει καμία ρητή αναφορά ούτε στον αναγκαστικό γάμο ούτε στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Κατά την παράθεση των πράξεων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως «πράξεις δίωξης», αναφέρει τις πράξεις σωματικής ή ψυχικής βίας συμπεριλαμβανομένων πράξεων σεξουαλικής βίας, αλλά και τις «πράξεις που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά» (Άρθρο 9 (2) (στ)).

---

36 Directive 2009/52/EC of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 providing for minimum standards on sanctions and measures against employers of illegally staying third-country nationals - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0052>

37 Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0095>

Ορισμένα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν εξετάσει το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων υπό το πρίσμα του φύλου:

- ▶ Η έκθεση του Κοινοβουλίου σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία και τον αντίκτυπό της στην ισότητα των φύλων (2013/2103(INI))³⁸ επιβεβαιώνει τη σχέση μεταξύ εμπορίας ανθρώπων και πορνείας και επισημαίνει τη σεξουαλική εκμετάλλευση ως μορφή βίας κατά των γυναικών.
- ▶ Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Μαΐου 2016³⁹ σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (2015/2118(INI)) επικεντρώνεται στην εφαρμογή της Οδηγίας με βάση τη διάσταση του φύλου. Δίνει έμφαση στα τρωτά σημεία με βάση το φύλο και τονίζει ότι η διάσταση του φύλου στην εμπορία ανθρώπων συνεπάγεται την υποχρέωση των Κρατών Μελών να την αντιμετωπίζουν ως μορφή βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών.

Επιπλέον, το **Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ισότητα των Φύλων**⁴⁰ αναφέρεται στη διάσταση του φύλου στη μετανάστευση και στην κατάσταση των μεταναστών, κυρίως των γυναικών προσφύγων, σημειώνοντας ότι αντιμετωπίζουν σοβαρότερες προκλήσεις σε όλους τους τομείς. Τα προαναφερθέντα έγγραφα είναι σημαντικά για την αξιολόγηση της ευαλωτότητας των μεταναστριών και των γυναικών προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν μεταναστεύσει υπό την πίεση παραγόντων, όπως η φτώχεια, η εξαθλίωση, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η απομόνωση, καθώς και η βία, οι διακρίσεις και οι κίνδυνοι που ίσως να έχουν βιώσει για τη ζωή τους οι γυναίκες πρόσφυγες πριν ή/και κατά τη διάρκεια της μετανάστευσής τους στην Ευρώπη.

Τέλος, η **Στρατηγική Δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ισότητα των Φύλων 2016-2019**⁴¹ ζητεί στον Στόχο 3.4 τη συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής της Οδηγίας για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων από τα Κράτη Μέλη διασφαλίζοντας παράλληλα ότι λαμβάνεται υπόψη η διάσταση του φύλου.

---

38 REPORT on sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality (2013/2103(INI)) - <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+VO//EN>

39 Βλ. παραπομπή 38.

40 EU Gender Action Plan 2016-2020 at year one: European Implementation Assessment - https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU%282017%29603256

41 Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019 - https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en

γ. Διεθνές πλαίσιο

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων Κατά των Γυναικών(CEDAW)⁴² είναι ένα διεθνές νομοσχέδιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών που παρέχει μία ευαίσθητη προς το φύλο ερμηνεία του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προστατεύει τις γυναίκες από διακρίσεις λόγω βιολογικού και κοινωνικού φύλου όσον αφορά όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα που περιέχονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και σε άλλα νομικά κείμενα περί δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Ιδιαίτερη σημασία σε σχέση με τις ειδικές για το φύλο διατάξεις έχει η **Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης**⁴³, η οποία θεωρείται ως το πιο ολοκληρωμένο ευρωπαϊκό νομικό μέσο για τη βία κατά των γυναικών. Αντιμετωπίζει ολιστικά το πρόβλημα της βίας σε βάρος των γυναικών και εισάγει ένα νομικά δεσμευτικό πλαίσιο για την εξάλειψή του.

Το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών⁴⁴, γνωστό και ως πρωτόκολλο του Παλέρμο, μαζί με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και τις ερμηνευτικές σημειώσεις του μπορούν να θεωρηθούν ως η ευρύτερα χρησιμοποιούμενη διεθνής αναφορά στο ισχύον πλαίσιο καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το πρωτόκολλο του Παλέρμο εφαρμόζεται στα εδάφη στα οποία εφαρμόζεται η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2002) και υπό τους όρους που προβλέπονται στην εν λόγω συνθήκη, ιδίως στο άρθρο 299 και στα πρωτόκολλα που επισυνάπτονται σε αυτήν.

Το Πρωτόκολλο του Παλέρμο επιβεβαιώνει ότι η εμπορία ανθρώπων δεν μπορεί να διαχωριστεί από την εκμετάλλευση της πορνείας αναφέροντας ότι η συναίνεση του

---

⁴² Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women New York, 18 December 1979 - <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>

⁴³ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence - <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>

⁴⁴ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime - <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx>

θύματος στην προτιθέμενη εκμετάλλευση είναι άνευ σημασίας, αναγνωρίζοντας ότι το θύμα εμπορίας ανθρώπων δεν θα πρέπει να φέρει το βάρος της απόδειξης και παρέχοντας μέτρα προστασίας στα θύματα. Ως διεθνές νομικά δεσμευτικό μέσο, το Πρωτόκολλο σχεδιάστηκε για να αναμορφώσει τις εθνικές νομοθεσίες, να προωθήσει τη διασυνοριακή συνεργασία των δικαστικών και των αστυνομικών αρχών και να εναρμονίσει την περιφερειακή νομοθεσία κατά της εμπορίας γυναικών, τμήμα της οποίας αποτελεί η Οδηγία για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων.

Η Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την Καταστολή της Εμπορίας Ανθρώπων και της Εκμετάλλευσης της Πορνείας Τρίτων (1949)⁴⁵ διασυνδέει τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την πορνεία και την εμπορία ανθρώπων, ενώ αναγνωρίζει το ασυμβίβαστο της εμπορίας ανθρώπων, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της πορνείας με τις θεμελιώδεις αρχές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ίσης μεταχείρισης.

Η Διακήρυξη και η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου⁴⁶ αναλύουν λεπτομερώς τον χαρακτήρα των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και των κοριτσιών λόγω φύλου.

Τέλος, οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης, οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2016 στο πλαίσιο της **Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη⁴⁷**, επιδιώκουν την εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά όλων των γυναικών και των κοριτσιών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και των σεξουαλικών και λοιπών μορφών εκμετάλλευσης.

δ. Ο αντίκτυπος της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση υπό το πρίσμα του φύλου

Η «Μελέτη σχετικά με τη Διάσταση του Φύλου στην Εμπορία Ανθρώπων», την οποία εκπόνησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2016⁴⁸, υπογραμμίζει τη σημασία του φύλου,

---

45 Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others - <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/TrafficInPersons.aspx>

46 Beijing Declaration and Platform for Action - https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf

47 Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development - <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

48 "The Study on the Gender Dimension of Trafficking in Human Beings" - https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-gender-dimension-trafficking-human-beings_en

κυρίως κατά τη διάρκεια της ειδικής βοήθειας που παρέχεται στα θύματα μετά την ταυτοποίησή τους. Σύμφωνα με τη μελέτη, οι βλάβες από την εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση σχετίζονται με το φύλο και διαφέρουν από τις βλάβες που προκαλεί η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευση της εργασίας και άλλες μορφές εκμετάλλευσης, δεδομένου ότι συνδέονται με τη σοβαρή κακοποίηση του σώματος των γυναικών. Ως εκ τούτου, η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών θα πρέπει να είναι ανάλογη με το φύλο, καθώς και κατάλληλη για τις ανάγκες των θυμάτων, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις αλληλοσυσχετίσεις με άλλες κοινωνικά κατασκευασμένες κατηγορίες (π.χ. φυλή, αναπηρίες, ηλικία, σεξουαλικός προσανατολισμός) και λοιπούς παράγοντες ευαλωτότητας (π.χ. εγκυμοσύνη ή μονογονεϊκή οικογένεια) που επηρεάζουν την ευημερία ενός ατόμου. Οι επαγγελματίες χρειάζεται να διαθέτουν εμπειρογνώσια που σχετίζεται με το φύλο, προκειμένου να είναι σε θέση να παράσχουν εξειδικευμένη βοήθεια που είναι απαραίτητη αφενός για την ανάκτηση των δικαιωμάτων των θυμάτων ΕΑ και αφετέρου για την ευημερία τους.

ε. Συγκριτική επισκόπηση⁴⁹

Όπως επισημάνθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, βάσει στατιστικών στοιχείων, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Αυστρία είναι, κατά κύριο λόγο χώρες προορισμού και χώρες διέλευσης εμπορίας ανθρώπων, ενώ η Βουλγαρία και η Ρουμανία είναι κυρίως χώρες προέλευσης των θυμάτων ΕΑ. Σύμφωνα με την Έκθεση του 2018 για την Εμπορία Ανθρώπων (Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ), η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία δεν ανταποκρίνονται πλήρως στα ελάχιστα πρότυπα για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων (Κατηγορία 2)⁵⁰, σε αντίθεση με την Ιταλία και την Αυστρία (Κατηγορία 1). Ο εντοπισμός των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων εξακολουθεί να αποτελεί κοινή πρόκληση για όλες τις εμπλεκόμενες χώρες, διότι τις περισσότερες φορές δεν καταγγέλλονται τέτοια περιστατικά. Αποτελεί σημαντικό μέλημα για την Ιταλία και την Ελλάδα, δεδομένου ότι πολλά από αυτά τα θύματα παραμένουν απροστάτευτα στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspots), όπου συχνά μάλιστα μένουν στον ίδιο χώρο με τους διακινητές τους.

---

49 Τα στοιχεία για τη συγκριτική επισκόπηση έχουν αντληθεί από τις έρευνες γραφείου που πραγματοποίησαν οι εταίροι, καθώς και από τις εκθέσεις της ΕΕ (European Commission, Together Against Trafficking in Human Beings) και του Υπουργείου Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών (2019 Trafficking in Persons Report, 2020 Trafficking in Persons Report).

50 Πρόκειται για μία μορφή κατηγοριοποίησης μεταξύ των χωρών όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τα ελάχιστα πρότυπα για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων.

Οι εθνικές νομοθεσίες σε όλες τις χώρες είναι εναρμονισμένες με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τις διεθνείς συνθήκες (π.χ. α. Πρωτόκολλο του Παλέρμο, β. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων). Οι νόμοι για την εμπορία ανθρώπων είτε σχετίζονται με νομοθεσίες που αφορούν την έμφυλη βία και, κατά συνέπεια, πολλά περιστατικά αντιμετωπίζονται ως επιζήσασες έμφυλης βίας όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών (π.χ. ψυχοκοινωνική στήριξη, νομική υποστήριξη) είτε σχετίζονται με την ευρύτερη νομοθεσία για τη μετανάστευση και την προστασία του ασύλου, αφού τα περισσότερα από τα θύματα είναι υπήκοοι τρίτων χωρών.

Σε όλες τις χώρες, έχει δημιουργηθεί ένας μηχανισμός συντονισμού είτε με τη μορφή Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς (π.χ. Ιταλία, Ελλάδα, Βουλγαρία και Ρουμανία) είτε με τη μορφή Εθνικής Ειδικής Ομάδας για την Καταπολέμηση της Εμπορίας ανθρώπων (π.χ. υπό τον συντονισμό του Ομοσπονδιακού Υπουργείου για την Ευρώπη, την Ένταξη και τις Εξωτερικές Υποθέσεις στην Αυστρία). Παρά την ύπαρξη αυτών των μηχανισμών συντονισμού, υπάρχει ανάγκη για αποτελεσματικότερο συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών σε όλες τις χώρες. Κρίνεται αναγκαίο να ενισχυθούν οι δίαυλοι επικοινωνίας, η ανταλλαγή πόρων (π.χ. τεχνογνωσία, εργαλεία), η κατάρτιση πρωτοκόλλων και μνημονίων συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων και η αποτελεσματική λειτουργία των πλατφορμών συντονισμού και να βελτιωθούν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες. Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι η Ελλάδα⁵¹ δεν έχει ακόμη καταρτίσει Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ενώ η Ρουμανία, η Αυστρία, η Βουλγαρία⁵² και η Ιταλία έχουν ήδη καταρτίσει τέτοια Σχέδια Δράσης και έχουν ήδη αρχίσει να τα εφαρμόζουν σε ετήσια βάση.

Αν και στα χαρτιά, οι Εθνικοί Μηχανισμοί Αναφοράς και οι Ειδικές Ομάδες Συντονισμού λειτουργούν και διαθέτουν ελάχιστα πρότυπα για τις υπηρεσίες που θα πρέπει να λαμβάνει ένα θύμα ΕΑ και τα δικαιώματα που μπορεί να διεκδικήσει σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές και την εθνική/ευρωπαϊκή νομοθεσία, οι εν λόγω διατάξεις απέχουν πολύ από την υλοποίησή τους στην πράξη. Παρατηρούνται σοβαρά κενά σε όλα τα εθνικά πλαίσια (π.χ. ασφαλής στέγαση, πολιτισμική διαμεσολάβηση ιδίως σε σπάνιες γλώσσες, νομική υποστήριξη και πρόσβαση στην αγορά εργασίας), τα οποία καθιστούν την προστασία και την ένταξη των θυμάτων ΕΑ μία πρόκληση που θα αναλύσουμε περαιτέρω στο επόμενο κεφάλαιο.

---

51 Η Ελλάδα βρίσκεται στο στάδιο εκπόνησης του πρώτου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων που καλύπτει την περίοδο 2019 και 2023.

52 Στην περίπτωση της Βουλγαρίας, τα σχέδια αυτά είναι γνωστά ως «Εθνικά Προγράμματα».

Η απόκτηση άδειας διαμονής έχει ζωτική σημασία για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων⁵³. Το ελάχιστο πρότυπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζεται στην Οδηγία 2004/38/ΕΕ, αν και η εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό. Ανάλογα με τη χώρα, υπάρχουν πολλές διαφορετικές νομικές οδοί που μπορούν να ακολουθηθούν για τα θύματα ΕΑ, όπως το καθεστώς ασύλου, η επικουρική προστασία και η άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ή άλλα ειδικά καθεστώτα προστασίας. Για παράδειγμα, οι άδειες διαμονής για ειδική κοινωνική προστασία ισχύουν για έξι (6) μήνες στην Ιταλία και έως ένα (1) έτος στην Ελλάδα και μπορούν να ανανεωθούν σύμφωνα με τους νόμους κάθε χώρας. Αυτές οι άδειες διαμονής συνδέονται επίσης με τις άδειες εργασίας. Με άλλα λόγια, τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο, τα θύματα ΕΑ έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας σε περίπτωση που διαθέτουν άδεια διαμονής. Στην πράξη, πρόκειται για μία πιο περίπλοκη κατάσταση, διότι τα θύματα ΕΑ αντιμετωπίζουν τεράστια διοικητικά, πολιτισμικά και γλωσσικά εμπόδια, τα οποία εμποδίζουν την πρόσβασή τους στην απασχόληση (π.χ. στη Βουλγαρία, η άδεια εργασίας μπορεί να αποκτηθεί τρεις (3) μήνες μετά την υποβολή αίτησης για προστασία). Μία σημαντική διαφορά έγκειται στο καθεστώς ειδικής προστασίας που αποδίδεται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων στην Ιταλία και την Αυστρία. Στην Αυστρία, ο νόμος αποδίδει αυτό το καθεστώς μόνο στα θύματα ΕΑ που είναι διατεθειμένα να υποβάλουν καταγγελία κατά των δραστών, ενώ στην Ιταλία αποκτούν θεωρητικά (και όχι εμπράκτως) το συγκεκριμένο καθεστώς ανεξάρτητα από τη συνεργασία τους σε ποινικές διαδικασίες κατά των διακινητών ή των εκμεταλλευτών.

Όλες οι χώρες που συμμετέχουν στην υλοποίηση του έργου TOLERANT έχουν θέσει σε λειτουργία δωρεάν τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας για θύματα εμπορίας ανθρώπων, οι οποίες διευθύνονται είτε από κρατικούς φορείς είτε από ΜΚΟ. Για την ακρίβεια, στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία λειτουργεί σε 24ωρη βάση η τηλεφωνική γραμμή βοήθειας 1109 με πρωτοβουλία της Α21⁵⁴, μίας εξειδικευμένης διεθνούς οργάνωσης που αγωνίζεται για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Σε όλες τις χώρες, η ειδική χρηματοδότηση για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων είναι περιορισμένη και ιδίως η κρατική χρηματοδότηση. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται σε αυτό τον τομέα παρέχοντας στα θύματα ΕΑ υπηρεσίες που έχουν ανάγκη και συμπληρώνοντας τις κρατικές υπηρεσίες. Μερικά παραδείγματα αυτών των υπηρεσιών είναι η στέγαση έκτακτης

---

⁵³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με νομικά ζητήματα κάθε χώρας, επισκεφθείτε την επίσημη ιστοσελίδα του έργου για να ενημερωθείτε γύρω από τις εθνικές εκθέσεις που καταρτίζει κάθε εταίρος.

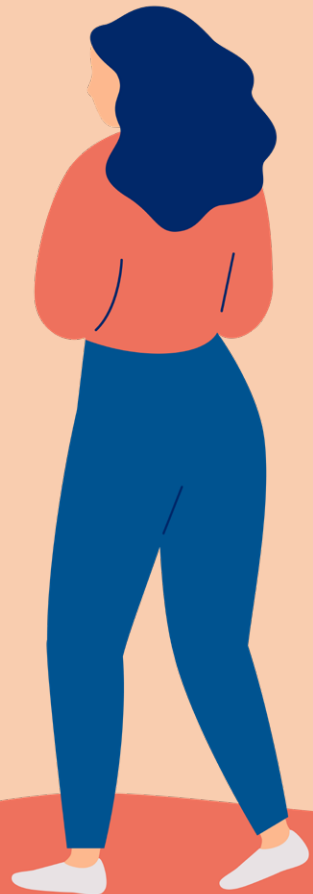
⁵⁴ Για περισσότερες πληροφορίες, ακολουθήστε τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <https://www.a21.org/>.

ανάγκης, η ψυχοκοινωνική υποστήριξη, τα γλωσσικά μαθήματα και τα μαθήματα αγωγής του πολίτη, τα προγράμματα απασχολησιμότητας και η νομική εκπροσώπηση στο δικαστήριο. Επιπλέον, σε όλες τις χώρες, καταβάλλεται αξιόλογη προσπάθεια για την επιμόρφωση και την ανάπτυξη ικανοτήτων όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων (π.χ. εισαγγελείς, αστυνομικοί, ιατρικό προσωπικό, δημόσιοι υπάλληλοι κτλ.). Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει ακόμη πολλή δουλειά που πρέπει να γίνει προς αυτή την κατεύθυνση. Μεταξύ των διαφόρων συστάσεων που γίνονται προς τις χώρες των εταίρων, είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε την προώθηση του δικαιώματος των θυμάτων σε αποζημίωση που αφορά ιδιαίτερα την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Τέλος, η ευαισθητοποίηση του εθνικού πληθυσμού είναι συνηθέστερη ως δραστηριότητα στην Ελλάδα, την Ιταλία, τη Ρουμανία και την Αυστρία για τα ενδιαφερόμενα μέρη, ενώ στη Βουλγαρία παραμένει μία λιγότερο ανεπτυγμένη δράση.

Ένα τελευταίο σημείο που παρουσιάζει ενδιαφέρον από τη συγκριτική επισκόπηση είναι ότι η Ιταλία, η Αυστρία και η Ελλάδα είναι μέλη της Ζώνης Σένγκεν, ενώ η Ρουμανία και η Βουλγαρία δεν είναι ακόμη μέλη. Όπως αναφέρεται στην Εθνική Στρατηγική της Βουλγαρίας για τη μετανάστευση, τους πρόσφυγες και την ένταξη (2015-2020), η οποία περιλαμβάνει την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων μεταξύ των στόχων της, η ένταξη της χώρας στην περιοχή Σένγκεν θα αυξήσει τη διεθνή και ευρωπαϊκή συνεργασία καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων.

4. Προκλήσεις και δυσκολίες που σχετίζονται με την ένταξη στην αγορά εργασίας

Εκτός από τις σωματικές και συναισθηματικές / ψυχολογικές συνέπειες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες θύματα trafficking, ενδέχεται να αντιμετωπίσουν νομικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

Αναλύοντας το εθνικό πλαίσιο της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας και της Αυστρίας, αξίζει να σημειωθεί ότι οι προκλήσεις εμφανίζονται τόσο κατά τη φάση ανίχνευσης γυναικών θυμάτων ΕΑ όσο και κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των μέτρων ένταξης από τους εθνικούς μηχανισμούς.

α. Τραύμα και συνέπειες

Κατά τη διάρκεια της εκμετάλλευσης, τα θύματα υποβάλλονται επανειλημμένα σε ταπεινωτική μεταχείριση, πράξεις βίας και στερήσεις βασικών αναγκών (π.χ. ύπνου, τροφής και ανάπαυσης). Αυτό έχει μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στην κατάσταση της σωματικής και συναισθηματικής υγείας τους, ενώ μεταβάλλει τις αντιλήψεις τους σχετικά με τον εαυτό, το σώμα και τις ανάγκες τους. Εν ολίγοις, η εκμετάλλευση ενεργοποιεί δύο τύπους εμπειριών: 1) αυτή της αντικειμενοποίησης και 2) εκείνη μίας άδικης σχέσης εξουσίας στην οποία το θύμα δεν έχει καμία πραγματική ευκαιρία για να αντιστρέψει τις θέσεις και να βελτιώσει την κατάστασή του.

Υπάρχουν δύο εκτιμήσεις σχετικά με τον αντίκτυπο της εκμετάλλευσης στη σωματική ευημερία των θυμάτων: α) ιατρικές παθήσεις ως άμεσο αποτέλεσμα της κακής μεταχείρισης κατά την περίοδο εμπορίας ανθρώπων και β) ιατρικές παθήσεις που μπορούν να εξηγηθούν εν μέρει από την εκμετάλλευση, αλλά έχουν ισχυρές ψυχοσωματικές συνιστώσες.

Επομένως, η παροχή ιατρικών υπηρεσιών θα πρέπει να θεωρείται ως προτεραιότητα στο πρόγραμμα βοήθειας. Η προληπτική παρέμβαση θα πρέπει πάντοτε να περιλαμβάνει την πλήρη επίγνωση εκ μέρους των γυναικών και να τις συνοδεύει καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ανάκτησης της σωματικής τους υγείας.

Οι ειδικοί σε ζητήματα ψυχοτραυματολογίας περιγράφουν το τραύμα ως μία παράδοξη κατάσταση που είναι απροσδόκητη, έχει επιβλαβή χαρακτηριστικά και στην οποία οι αμυντικοί μηχανισμοί του θύματος είναι αναποτελεσματικοί⁵⁵. Μετά την εμπειρία ενός τραυματικού γεγονότος, τα θύματα βιώνουν συχνά σωματικό και συναισθηματικό πόνο που μοιάζει πολύ με την απώλεια και το πένθος. Ως επαγγελμα-

---

55 "Psychologie clinique et psychopathologie", Presses Universitaires de France, Paris, 2006, Serban Ionescu, Alain Blanchet, Coord. Michéle Montreuil, Coord. Jack Doron

τίες που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα, είναι σημαντικό να γνωρίσουν την οπτική των θυμάτων, να κατανοήσουν τη θέση τους και να συνεργαστούν μαζί τους για να τα βοηθήσουν στην εξεύρεση λύσεων που θα είναι κατάλληλες για το άτομό τους, αφήνοντας όμως χώρο για αυτενέργεια αντί να επιβάλουν τις δικές τους λύσεις. Η ανάρρωση από τραύμα είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τις γυναίκες θύματα ΕΑ αν αναλογιστούμε τα γλωσσικά εμπόδια που υπάρχουν, τα οποία δυσχεραίνουν τη διαδικασία αποκατάστασης του τραύματος (βλέπε την επόμενη πρόκληση παρακάτω).

Εκτός από τις σωματικές και συναισθηματικές/ψυχολογικές συνέπειες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες θύματα ΕΑ, μπορεί να βιώσουν:

- ▶ **Νομικές επιπτώσεις:** αστικές συνέπειες της εκμετάλλευσης, διαζύγιο, απώλεια της επιμέλειας των παιδιών, απώλεια περιουσιακών στοιχείων, ποινικές συνέπειες, επανέκθεση στο τραυματικό γεγονός λόγω της μακροχρόνιας δίκης και των ανεπαρκών μέτρων προστασίας στο δικαστήριο.
- ▶ **Οικονομικές επιπτώσεις:** απώλεια της δυνατότητας εργασίας και της παροχής εισοδήματος.
- ▶ **Κοινωνικές επιπτώσεις:** κοινωνικό και κοινοτικό στίγμα που οδηγεί σε απομόνωση, περιθωριοποίηση, αισθήματα ενοχής, ντροπής, απώλεια προηγούμενων κοινωνικών ρόλων και καθεστώτος, εγκατάλειψη του σχολείου ή της εργασίας, δυσκολίες επιστροφής στο σχολείο ή σε προηγούμενη εργασία, μερικές φορές δυσκολίες επιστροφής στην ίδια πόλη για επανεγκατάσταση, φόβος διακρίσεων, απώλεια κοινωνικής στήριξης από την οικογένεια, τους φίλους και τους γνωστούς.

β. Έλλειψη γνώσης της γλώσσας

Η απόκτηση γλωσσικών δεξιοτήτων συχνά επισημαίνεται ως βασικό στοιχείο για την ένταξη των γυναικών ΥΤΧ - θυμάτων ΕΑ στην αγορά εργασίας. Η ανεπαρκής γνώση της γλώσσας της χώρας διαμονής αποτελεί σημαντικό εμπόδιο, διότι χωρίς γλωσσικές δεξιότητες είναι ακόμη πιο δύσκολο για τις γυναίκες-θύματα εμπορίας ανθρώπων να κατανοήσουν πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις διαθέσιμες υπηρεσίες. Τα γλωσσικά εμπόδια μπορούν να επιδεινώσουν περαιτέρω

την απομόνωση και τις διακρίσεις σε βάρος των θυμάτων, οι οποίες με τη σειρά τους έχουν σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στην ικανότητά τους να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Η κοινωνική απομόνωση είναι ένα από τα τρωτά σημεία που εκμεταλλεύονται οι διακινητές για τη στρατολόγηση θυμάτων ΕΑ και, συνεπώς, αποτελεί παράγοντα κινδύνου για την εκ νέου εμπορία ανθρώπων.

γ. Έλλειψη αναγνώρισης των προσόντων

Ένα άλλο εμπόδιο που εντοπίστηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι η έλλειψη αναγνώρισης των προσόντων που διαθέτουν οι γυναίκες θύματα ΕΑ. Ως εκ τούτου, οι γυναίκες αυτές συχνά αναγκάζονται να αποδεχθούν θέσεις εργασίας που δεν αντιστοιχούν στις δεξιότητες και τα προσόντα που απέκτησαν σε τρίτη χώρα. Η έλλειψη ενός ισχυρού μηχανισμού για την αναγνώριση των προσόντων μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει σε ανεργία ή υποαπασχόληση και, επομένως, σε περιθωριοποίηση. Η εργασία στην άτυπη οικονομία ή η ανάληψη θέσεων εργασίας μόνο χαμηλής ειδίκευσης σχετίζεται εν μέρει με την έλλειψη αναγνωρισμένων σχολικών απολυτηρίων (π.χ. πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

δ. Εργασία ή/και λοιπές πηγές εισοδήματος

Σε γενικές γραμμές, έχει αποδειχθεί πραγματικά δύσκολο για τις γυναίκες θύματα ΕΑ να βρουν θέσεις εργασίας υψηλής ειδίκευσης. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ούτως ώστε οι γυναίκες να λαμβάνουν στήριξη για τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους και την εξεύρεση καλύτερων θέσεων εργασίας. Η έλλειψη επαγγελματικής πείρας ή συστατικών επιστολών για την πιστοποίηση της εργασιακής εμπειρίας συνιστά τεράστιο εμπόδιο για πολλές γυναίκες θύματα ΕΑ που αναζητούν εργασία.

Οι εργοδότες διστάζουν να προσλάβουν ένα άτομο που δεν διαθέτει ή δεν μπορεί να αποδείξει ότι διαθέτει (σχετική) επαγγελματική πείρα ή συγκεκριμένο εκπαιδευτικό επίπεδο. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα άτομα με ελαφρώς μεγαλύτερη πείρα είναι άμεσα διαθέσιμα και προτιμώνται για εργασία. Αυτό, όμως, περιορίζει την πρόσβαση των γυναικών θυμάτων ΕΑ σε λίγους τομείς εργασίας, που στην πλειοψηφία τους χαρακτηρίζονται από χαμηλούς μισθούς και αβεβαιότητα, όπως ο τομέας της καθαριότητας, της οικιακής οικονομίας, της εστίασης ή των ξενοδοχειακών υπηρεσιών.

ε. Πολιτισμικά και έμφυλα εμπόδια

Οι γυναίκες θύματα ΕΑ προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα⁵⁶. Οι γυναίκες είναι ευάλωτες στην εμπορία ανθρώπων, επειδή συχνά αποκλείονται από τα βασικά οικονομικά και κοινωνικά συστήματα, όπως η απασχόληση και η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στα περισσότερα μέρη σε όλο τον κόσμο παρατηρείται έλλειψη νομικής και πολιτικής ισότητας. Συχνά πρόκειται για τα κρυμμένα θύματα του πολέμου και των συγκρούσεων, ενώ η ευαλωτότητά τους επεκτείνεται στο καθεστώς τους ως εκτοπισθέντες/είσες ή πρόσφυγες. Το «σχετικά άνισο» (υποβαθμισμένο) καθεστώς τους στην οικογένεια και την κοινωνία γενικότερα επιδεινώνει περαιτέρω το φαινόμενο. Οι γυναίκες είναι ευάλωτες σε βιασμούς, ενδοοικογενειακή βία, επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές, εμπορία ανθρώπων και έλλειψη ή περιορισμένη πρόσβαση σε πόρους. Πολλές από αυτές τις συνθήκες ευαλωτότητας που σχετίζονται με το φύλο συνδέονται με τις κοινωνικές και τις πολιτισμικές συνθήκες⁵⁷ που επικρατούν στις χώρες των θυμάτων. Η πραγματική πρόκληση είναι η έλλειψη γνώσεων των παρόχων υπηρεσιών σχετικά με τις πολιτισμικές διαφορές (π.χ. διαφορές στη σημασία των εννοιών της υγείας, της ευημερίας και του χρόνου) και, συνεπώς, η ουσιαστική προσαρμογή των υπηρεσιών στις ανάγκες των γυναικών θυμάτων ΕΑ.

στ. Παιδιά που εξαρτώνται από τις γυναίκες θύματα ΕΑ

Τα θύματα συχνά επιφορτίζονται με τις οικογενειακές υποχρεώσεις και τις υποχρεώσεις παιδικής μέριμνας που ενδέχεται να παρεμποδίσουν τη διαδικασία ένταξής τους στην εργασία. Η πρόσβαση σε δημόσιες ή ιδιωτικές υπηρεσίες φροντίδας παιδιών μπορεί συχνά να είναι δύσκολη. Το γεγονός αυτό τις εμποδίζει να υποβάλουν αίτηση για θέσεις πλήρους απασχόλησης και είναι αρκετά πιθανό να καταλήξουν να δέχονται μόνο θέσεις μερικής απασχόλησης.

⁵⁶ Με τον όρο πολιτισμός, εννοούμε, μεταξύ άλλων, τις κοινωνικές νόρμες και αξίες, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και τις οικογενειακές δομές.

⁵⁷ "An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action", UNODC, 2008- https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf

ζ. Διακρίσεις και στίγμα

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων πλήττονται από διατομεακές διακρίσεις που οφείλονται στον συνδυασμό των χαρακτηριστικών τους, δηλαδή ότι είναι γυναίκες, μετανάστριες και θύματα ΕΑ, κυρίως εξαιτίας του ανησυχητικά αυξανόμενου ρατσισμού στην Ευρώπη⁵⁸. Διακρίσεις μπορούν να υπάρξουν σε όλα τα στάδια των εθνικών μηχανισμών εντοπισμού και παραπομπής των θυμάτων, καθώς και στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών προστασίας και βοήθειας. Οι διακρίσεις εις βάρος των γυναικών στην απασχόληση αναγνωρίζονται ήδη ως πρόβλημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην περίπτωση των γυναικών θυμάτων ΕΑ, το στίγμα που συνδέεται με τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση προσθέτει άλλον έναν λόγο διακρίσεων σε βάρος τους. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην παροχή στήριξης για την καταπολέμηση αυτών των μορφών διακρίσεων και του στίγματος που μπορούν να οδηγήσουν στην απομόνωση και την περιθωριοποίηση των εν λόγω γυναικών.

η. Ασφάλεια και προστασία

Από τη φύση της, η εμπορία ανθρώπων ενέχει σοβαρό κίνδυνο για την ασφάλεια των θυμάτων, ο οποίος μπορεί να παραταθεί για πολλά χρόνια, να επηρεάσει τη σωματική και συναισθηματική σταθερότητα των θυμάτων, να προκαλέσει συχνές μετεγκαταστάσεις και να δημιουργήσει δυσκολίες στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και τη διατήρηση μίας σταθερής εργασίας. Επομένως, είναι μείζονος σημασίας να ενισχύσουμε τις γνώσεις και την εμπειρογνώσια των επαγγελματιών προκειμένου να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τις γυναίκες θύματα ΕΑ.

---

⁵⁸ ECRI annual report: Racism, racial discrimination, xenophobia, anti-semitism and intolerance are on the rise in Europe - <https://www.coe.int/en/web/portal/-/ecri-annual-report-racism-racial-discrimination-xenophobia-anti-semitism-and-intolerance-are-on-the-rise-in-europe>

5. Προτεινόμενες ολοκληρωμένες υπηρεσίες και λύσεις

Η συμβουλευτική σε θέματα εκπαίδευσης και επαγγελματικού προσανατολισμού είναι σημαντική, διότι ενθαρρύνει τις γυναίκες να αναγνωρίζουν και να αποκτούν επίγνωση των ικανοτήτων τους.

α. Μακροπρόθεσμη βοήθεια και παρακολούθηση

Ένταξη ορίζεται ως η διαδικασία αποκατάστασης μετά από μία εμπειρία εμπορίας ανθρώπων. Η εν λόγω συμπερίληψη είναι σύνθετη ως διαδικασία και πρέπει να πραγματοποιείται σε κοινωνικούς, πολιτιστικούς και οικονομικούς χώρους⁵⁹.

Η διαδικασία ένταξης περιλαμβάνει διαβίωση σε ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον, πρόσβαση σε ένα ευπρεπές βιοτικό επίπεδο, ψυχική και σωματική ευημερία, ευκαιρίες για προσωπική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και δυνατότητα πρόσβασης σε κοινωνική και συναισθηματική υποστήριξη. Βασικό στοιχείο για την επιτυχή ένταξη είναι η ενδυνάμωση και η στήριξη των γυναικών θυμάτων ΕΑ για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως η αυτοπεποίθηση, η ανεξαρτησία, αυτάρκεια και η αυτοπροστασία, ώστε να αναλάβουν ηγετικό ρόλο και να συμμετάσχουν ενεργά στη διαδικασία ανάκαμψης.

Μετά την υλοποίηση της ένταξης, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν τα ακόλουθα πιθανά βήματα για τις γυναίκες θύματα ΕΑ:

- ▶ πρόσβαση σε έναν ασφαλή, ικανοποιητικό και οικονομικά προσιτό τόπο διαβίωσης,
- ▶ σωματική ευημερία,
- ▶ ψυχική ευημερία συμπεριλαμβανομένης της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης και της αυτοαποδοχής,
- ▶ απόκτηση νομικού καθεστώτος: προσωρινή ή μόνιμη κατοικία και πρόσβαση στην αγορά εργασίας,
- ▶ ασφάλεια και προστασία: σωματική ασφάλεια και υγεία, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας από την έκθεση σε απειλές ή βία από τον διακινητή ή άλλα άτομα εντός της οικογένειας ή της τοπικής κοινότητας/χώρας,
- ▶ ικανοποιητική οικονομική κατάσταση: η ικανότητα απόκτησης χρημάτων ή στήριξης των μελών της οικογένειας, καθώς και η πρόσβαση σε ευκαιρίες που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν δραστηριότητες απασχόλησης ή δημιουργίας εισοδήματος.

---

59 Προσαρμόστηκε από: "Ethical principles in the re/integration of trafficked persons" Rebecca Surtees, Nexus Institute September 2013

β. Στέγαση

Όπως προαναφέρθηκε, η εξασφάλιση ασφαλούς και σταθερής στέγασης για τις γυναίκες θύματα ΕΑ είναι αποφασιστικής σημασίας για τη μείωση του κινδύνου της εκ νέου εμπορίας και επαναθυματοποίησης τους. Κατά την προσφορά υπηρεσιών στέγασης σε γυναίκες θύματα ΕΑ είτε πρόκειται για ένα καταφύγιο έκτακτης ανάγκης που χρησιμοποιείται μόνο για ένα σύντομο χρονικό διάστημα για να τις βοηθήσει να ξεφύγουν από τους διακινητές είτε πρόκειται για μία δομή μακροχρόνιας φιλοξενίας, η τοποθεσία θα πρέπει να παραμένει εμπιστευτική. Επιπρόσθετα, οι υπηρεσίες στέγασης θα πρέπει να συμπληρώνονται με άλλες σημαντικές υπηρεσίες, όπως η ψυχοκοινωνική υποστήριξη και η πολιτισμική διαμεσολάβηση.

γ. Ιατρική υποστήριξη

Η ιατρική στήριξη προς τις γυναίκες θύματα ΕΑ κρίνεται απολύτως απαραίτητη ειδικά στα πρώτα στάδια της ταυτοποίησής τους. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην αντιμετώπιση των ιατρικών αναγκών των εν λόγω γυναικών όσον αφορά τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική τους υγεία.

δ. Στήριξη σε νομικά ζητήματα

Οι γυναίκες θύματα ΕΑ χρειάζονται νομική υποστήριξη για ποικίλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, όπως η απόκτηση άδειας διαμονής και άδειας εργασίας και η ολοκλήρωση της νομικής διαδικασίας εναντίον των διακινητών τους (π.χ. ένδικα μέσα και αποζημίωση). Απώτερος στόχος της νομικής υποστήριξης θα πρέπει να είναι η κατανόηση των δικαιωμάτων των γυναικών μέσω των νομικών διαδικασιών, καθώς και η ανάληψη ηγετικού ρόλου και αποφάσεων σχετικά με το τι είναι καλύτερο για αυτές σύμφωνα με τις ακριβείς πληροφορίες που τους παρέχονται.

ε. Πολιτισμική διαμεσολάβηση

Η διερμηνεία θα πρέπει να παρέχεται μόνο από διερμηνείς ή πολιτισμικούς διαμεσολαβητές που ενδεχομένως μοιράζονται την ίδια κουλτούρα και μιλούν την ίδια γλώσσα με το θύμα εμπορίας ανθρώπων. Τόσο οι διερμηνείς όσο και οι πολιτισμικοί διαμεσολαβητές θα πρέπει να επιλέγονται με αυστηρά κριτήρια, να διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα για να εργαστούν με ευάλωτα άτομα και να είναι επαρκώς

καταρτισμένοι σε θέματα που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων και τις ανάγκες των θυμάτων βάσει της διάστασης του φύλου. Η πολιτισμική διαμεσολάβηση αποτελεί μέρος της προσπάθειας που απαιτείται για να βοηθηθούν οι γυναίκες στη διαδικασία της προσωπικής τους ενδυνάμωσης μέσω της ενίσχυσης της κατανόησης του κοινωνικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκονται. Οι πολυπολιτισμικές και πολύγλωσσες ομάδες καλούνται να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα προσωπικών πολιτισμικών και γλωσσικών γνώσεων και εμπειριών, οι οποίες τους επιτρέπουν να μεσολαβούν μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών και πολιτισμικών πραγματικοτήτων. Η διασφάλιση ότι οι γυναίκες θύματα ΕΑ υποστηρίζονται από ανθρώπους που κατανοούν το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο έχουν κοινωνικοποιηθεί, καθώς και αυτό στο οποίο βρίσκονται σήμερα είναι επιτακτική ανάγκη για την κοινωνική ένταξη των θυμάτων.

Η βοήθεια ενός πολιτισμικού μεσολαβητή είναι απαραίτητη ειδικά στην αρχή. Όλες οι επικοινωνίες θα πρέπει να διεξάγονται στη γλώσσα του θύματος ΕΑ και, μόνο όταν αυτό δεν είναι εφικτό, σε άλλη γλώσσα που κατανοεί. Ιδανικά, οι πολιτισμικοί/ές διαμεσολαβητές/ριες και οι διερμηνείς που εργάζονται με τις γυναίκες θα πρέπει να επιλέγονται προσεκτικά και να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι/ες και ευαίσθητοποιημένοι/ες στο θέμα της εμπορίας ανθρώπων και στις ανάγκες των θυμάτων. Για τον λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένας κατάλογος που θα περιλαμβάνει τα στοιχεία επικοινωνίας των εν λόγω διαμεσολαβητών και εκπαιδευτών. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να ενημερώνονται εξαρχής σχετικά με τον ρόλο των διερμηνέων, αλλά δεν θα πρέπει να υποχρεώνονται να δέχονται τη βοήθειά τους εάν προτιμούν να επικοινωνούν χωρίς βοήθεια. Εκτός από αυτό, οι γυναίκες θύματα ΕΑ θα πρέπει να ενημερωθούν για το δικαίωμα που έχουν να επιλέξουν γυναίκα διερμηνέα/πολιτισμική διαμεσολαβήτρια εάν το επιθυμούν.

στ. Γλωσσικά μαθήματα

Ένα βασικό κομμάτι της ένταξης των γυναικών θυμάτων ΕΑ είναι η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας διαμονής. Για τον λόγο αυτό, οι πάροχοι υπηρεσιών που βοηθούν γυναίκες θύματα ΕΑ χρειάζονται ένα δίκτυο διαπιστευμένων σχολείων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και ΜΚΟ που ασχολούνται με τη διεξαγωγή γλωσσικών μαθημάτων σε μετανάστες/στρίες. Το προσωπικό των οργανώσεων αυτών θα πρέπει να επιμορφωθεί και να ενημερωθεί σχετικά με τις εμπειρίες των γυναικών που έχουν υπάρξει θύματα εμπορίας ανθρώπων, προκειμένου να έχει μία σφαιρική αντίληψη των ειδικών αναγκών τους.

ζ. Επαγγελματική συμβουλευτική και κατάρτιση

Η παροχή συμβουλών για την εκπαίδευση και τον προσανατολισμό στην εργασία είναι μία σημαντική δραστηριότητα που ενθαρρύνει τις γυναίκες να εντοπίσουν και να κατανοήσουν καλύτερα τις δυνατότητες που έχουν. Η συμβουλευτική τις εφοδιάζει επίσης με γνώσεις και εργαλεία σχετικά με τις διαδικασίες υποβολής αιτήσεων εργασίας. Αυτό τους επιτρέπει να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας με πιο βιώσιμο τρόπο και διασφαλίζει ότι γνωρίζουν τα νομικά και κοινωνικά δικαιώματά τους καθώς και πώς μπορούν να τα διεκδικήσουν. Οι συνεδρίες συμβουλευτικής μπορούν να διεξάγονται κατ' ιδίαν και να περιλαμβάνουν δραστηριότητες όπως ελέγχους ικανοτήτων, εκμάθηση σύνταξης βιογραφικού σημειώματος, υποβολή αιτήσεων εργασίας και τρόπους συμπλήρωσης εγγράφων που σχετίζονται με την αναζήτηση εργασίας, καθώς και εξάσκηση για συνεντεύξεις εργασίας⁶⁰. Οι γυναίκες μαθαίνουν ακόμα πώς και πού να αναζητήσουν θέσεις εργασίας, ενώ παράλληλα μαθαίνουν χρήσιμο λεξιλόγιο που τις βοηθά να διαβάζουν και να κατανοούν τις προσφορές εργασίας και τους όρους τους. Η επαγγελματική συμβουλευτική χρησιμοποιείται, εκτός όλων των άλλων, για αύξηση της ενημέρωσης και διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες που παρέχονται από άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας. Οι υπηρεσίες αυτές είναι ιδιαίτερα πολύτιμες, δεδομένου ότι παρέχουν εξειδικευμένες γνώσεις και μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά στη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

η. Επίβλεψη της παιδικής φροντίδας

Η παροχή υπηρεσιών παιδικής φροντίδας κατά τη διάρκεια όλων των συνεδριών που προσφέρονται στις γυναίκες ή η διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε τέτοιες υπηρεσίες σε τακτική βάση είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών.

---

⁶⁰ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτές τις δραστηριότητες, ανατρέξτε στο κεφάλαιο των προτεινόμενων δράσεων υλοποίησης.

6. Αρχές Εργασίας

Μη προκληση βλάβης: Προσεγγίστε τις ωφελούμενες με μία ανοικτή, μη επικριτική, ενσυναισθητική στάση και βοηθήστε τις να προσδιορίσουν τις ανάγκες τους.

Ανεξάρτητα από τις διαφορές στις μεθόδους, τη μεθοδολογία και τις προσεγγίσεις, οι πάροχοι υπηρεσιών στον τομέα της προστασίας και της αρωγής γυναικών θυμάτων ΕΑ θα πρέπει να ακολουθούν κοινές αρχές εργασίας. Τα θεσμικά όργανα, οι οργανισμοί και τυχόν άλλοι παράγοντες θα πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις ακόλουθες αρχές εργασίας:

α. Άνευ όρων βοήθεια και προστασία για τις γυναίκες θύματα ΕΑ

Οι γυναίκες θύματα ΕΑ δικαιούνται να λαμβάνουν εξειδικευμένες υπηρεσίες βοήθειας και προστασίας, αφού ταυτοποιηθούν επίσημα ή ανεπίσημα ότι δικαιούνται να τους χορηγηθεί το καθεστώς του θύματος εμπορίας ανθρώπων. Οι υπηρεσίες παρέχονται με βάση την προηγούμενη (έγγραφη) συναίνεση⁶¹ του θύματος και ανεξάρτητα από την απόφασή του να συνεργαστεί ή όχι με τις ερευνητικές και τις δικαστικές αρχές.

β. Μη πρόκληση βλάβης

Οι ωφελούμενες θα πρέπει να προσεγγίζονται με μία ανοικτή, μη επικριτική, ενσυναίσθητική στάση και να τους παρέχεται βοήθεια στον προσδιορισμό των αναγκών τους.

γ. Ασφάλεια και προστασία

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα σοβαρό έγκλημα που αφορά δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος, τα οποία ενέχουν κινδύνους τόσο για τα θύματα όσο και για τους παρόχους υπηρεσιών βοήθειας και προστασίας. Η απόφαση για την εφαρμογή οποιασδήποτε υπηρεσίας θα πρέπει να λαμβάνεται μετά την ολοκλήρωση συνολικής εκτίμησης κινδύνου. Η ασφάλεια των γυναικών θυμάτων ΕΑ και του προσωπικού των οργανισμών και των θεσμικών οργάνων βοήθειας και προστασίας θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως προτεραιότητα και να αντιμετωπίζεται ως τέτοια.

---

⁶¹ Για ένα πρότυπο της φόρμας συναίνεσης, ακολουθήστε τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <http://www.gbvims.com/gbvims-tools/>

δ. Προστασία από επαναθυματοποίηση

Τα θύματα ΕΑ θα πρέπει να προστατεύονται από τον κίνδυνο της εκ νέου θυματοποίησης ή της επιδείνωσης οποιουδήποτε σωματικού ή συναισθηματικού πόνου που, αν και συνέβη στη διάρκεια της διαδικασίας εμπορίας, μπορεί να αυξηθεί κατά την ταυτοποίηση του θύματος, την περίοδο λήψης υποστηρικτικών υπηρεσιών, τη δικαστική διαδικασία, στο δικαστήριο και στο στάδιο της παρακολούθησης.

ε. Εμπιστευτικότητα και προστασία των δεδομένων

Όλες οι υπηρεσίες πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με αυστηρούς κανόνες εμπιστευτικότητας. Οι κανόνες αυτοί καθορίζουν τη διαδικασία συλλογής, αρχειοθέτησης και ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών που σχετίζονται με υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων και θα πρέπει να εφαρμόζονται από όλους τους παρόχους υπηρεσιών. Οι οργανώσεις και οι φορείς που παρέχουν υπηρεσίες βοήθειας και προστασίας θα πρέπει να ενημερώνουν τις γυναίκες θύματα ΕΑ σχετικά με τη συλλογή, την αποθήκευση και την κοινοποίηση εμπιστευτικών και ευαίσθητων πληροφοριών καθώς και τους σκοπούς που εξυπηρετούν, εξηγώντας συγχρόνως και τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν. Οι γυναίκες θύματα ΕΑ δικαιούνται να έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτικές και ευαίσθητες πληροφορίες τους. Τα προσωπικά τους δεδομένα μπορούν να κοινοποιηθούν μόνο εφόσον έχει προηγηθεί λήψη της συναίνεσής τους και μόνο σε οργανισμούς ή φορείς που ασχολούνται με την υπόθεσή τους.

στ. Προστασία κατά των διακρίσεων

Οι γυναίκες θύματα ΕΑ θα πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης ανεξάρτητα από την εθνικότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την εθνοτική ή φυλετική καταγωγή, την ηλικία, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και πρακτικές, τις πολιτικές πεποιθήσεις, το κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο. Θα πρέπει επίσης να προστατεύονται από τις συνέπειες των προκαταλήψεων που σχετίζονται με την εκμετάλλυσή τους.

ζ. Προστασία των συμφερόντων των γυναικών θυμάτων ΕΑ

Κατά τη διάρκεια της βοήθειας και της προστασίας των γυναικών θυμάτων ΕΑ, υπερισχύουν τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους.

η. Συμμετοχή των γυναικών θυμάτων ΕΑ στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την προστασία/ αρωγή τους

Όλες οι γυναίκες θύματα ΕΑ έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν μόνες τους για τις υπηρεσίες που εξυπηρετούν το υπέρτατο συμφέρον τους. Οι ειδικές υπηρεσίες προστασίας και βοήθειας περιλαμβάνουν την πλαισίωση και την υποστήριξη των θυμάτων στη λήψη της απόφασης για βοήθεια, την έγκριση ενός εξατομικευμένου σχεδίου ένταξης, τον σεβασμό της αυτονομίας και της αυτενέργειάς τους. Για να γίνει αυτό, οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευελιξία διασφαλίζοντας ότι κάθε τέτοια γυναίκα έχει πρόσβαση σε ποιοτική υποστήριξη και παρακολούθηση, καθώς και να αναγνωρίζουν τις γυναίκες ως ενεργούς παράγοντες και ως κατόχους δεξιοτήτων και λύσεων. Το κλειδί για να αποφύγουμε να τις αντιμετωπίσουμε ως παθητικά υποκείμενα και θύματα είναι να δώσουμε προτεραιότητα στην ενθάρρυνση της συμμετοχής τους ως φορέων λήψης αποφάσεων για τη ζωή τους.

θ. Αντικειμενική ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα

Οι πληροφορίες που παρέχονται στις γυναίκες θύματα ΕΑ σχετικά με τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις επιλογές τους για προστασία και βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης της ένταξης στην αγορά εργασίας, θα πρέπει να είναι αντικειμενικές και να ανταποκρίνονται στην τρέχουσα πραγματικότητα. Οι επαγγελματίες που θα αναλάβουν το έργο της ενημέρωσης των εν λόγω γυναικών θα πρέπει αυστηρά να αποφεύγουν τη δημιουργία ψευδών προσδοκιών ή να δίνουν υποσχέσεις που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του οργανισμού ή του φορέα στον οποίο εργάζονται.

ι. Συναισθηματική υποστήριξη και σεβασμός της προσωπικής εμπειρίας του τραύματος

Η εμπειρία της εμπορίας ανθρώπων αφήνει σημάδια στη σωματική και συναισθηματική ευημερία των γυναικών θυμάτων ΕΑ επιδρώντας άμεσα στη συμπεριφορά τους και στην ικανότητά τους να λαμβάνουν αποφάσεις και να κάνουν σχέδια για το μέλλον. Οι εν λόγω γυναίκες θα πρέπει να λαμβάνουν συναισθηματική υποστήριξη και πλαισίωση σε όλες τις αλληλεπιδράσεις τους με τους άλλους. Η συναισθηματική υποστήριξη περιλαμβάνει την υιοθέτηση μίας στάσης κατανόησης, αποδοχής και σεβασμού για τις γυναίκες και τις αξίες τους συμπεριλαμβανομένων των εξής: (α) της αναγνώρισης των εμπειριών τους (β) της προσπάθειας ανάπτυξης ενός αισθή-

ματος ασφάλειας (γ) της αναγνώρισης των ιδίων πόρων τους και της ανάληψης του ελέγχου και της χρήσης τους και (δ) του σεβασμού της ελεύθερης βούλησης και της ενθάρρυνσης της αυτονομίας τους.

Η στάση των επαγγελματιών έναντι των γυναικών θυμάτων ΕΑ θα πρέπει να καθορίζεται από τη γνώση των επιπτώσεων της βίας στην ποιότητα της ζωής και την προσωπικότητά τους.

Εν ολίγοις, όλες οι αρχές που παρουσιάζονται παραπάνω, συνδέονται με την έννοια της ενδυνάμωσης, η οποία είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τη σωματική, συναισθηματική και οικονομική αυτοπροστασία των θυμάτων.

7. Μέθοδοι, μεθοδολογίες και προσεγγίσεις

Μία εξατομικευμένη παρέμβαση βοήθειας και προστασίας αξιοποιεί τους πόρους και τα κίνητρα της γυναίκας για αλλαγή, τις προσδοκίες της για το μέλλον και τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες και τους αντίστοιχους μηχανισμούς αντιμετώπισης.

Σε αυτό το κεφάλαιο, παρουσιάζονται η προσέγγιση της ενδυνάμωσης, η μεθοδολογία της διαχείρισης υποθέσεων και η προσέγγιση για την αποφυγή καταστάσεων που μπορούν να προκαλέσουν εκ νέου εμπορία του θύματος.

α. Προσέγγιση της ενδυνάμωσης

Ο πρωταρχικός στόχος της άμεσης βοήθειας προς τις γυναίκες θύματα ΕΑ είναι η διευκόλυνση της διαδικασίας ανάκαμψης και ενδυνάμωσής τους. Λαμβάνοντας υπόψη το φύλο κατά την παροχή υπηρεσιών σε γυναίκες θύματα ΕΑ, θα πρέπει να μην παραβλέπουμε τα ακόλουθα σημεία:

- ▶ Η σημασία της ατομικής κατά περίπτωση προσέγγισης που ρίχνει φως στις διαφορές μεταξύ των αντιλήψεων των θυμάτων σχετικά με την εκμετάλλευση, τους μοναδικούς πόρους που διαθέτουν, τις ανάγκες και την ατομική τους πορεία προς την ενδυνάμωση έναντι ενός ενιαίου μοντέλου υποστηρικτικών υπηρεσιών.
- ▶ Τα έμφυλα ζητήματα εγείρονται σε όλα τα στάδια παρέμβασης, γεγονός που δείχνει την ανάγκη για τη δημιουργία ολοκληρωμένων προγραμμάτων που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των θυμάτων. Η ευαίσθητη προς το φύλο προσέγγιση προσφέρει ακόμη σπουδαίες γνώσεις σχετικά με τις αντιλήψεις της εμπειρίας εκμετάλλευσης, τις ανάγκες, τα συμφέροντα, την αίσθηση/απώλεια των κοινωνικών ρόλων και το τραύμα.
- ▶ Τα κυρίαρχα έμφυλα στερεότυπα και οι ρόλοι των φύλων που υποβαθμίζουν τις γυναίκες, τις περιθωριοποιούν περαιτέρω και εμποδίζουν την αυτοκυριαρχία και την ανάληψη ελέγχου.

Σύμφωνα με τη θυματοκεντρική προσέγγιση, τα προγράμματα προστασίας και βοήθειας για τις γυναίκες θύματα ΕΑ θα πρέπει να οργανώνονται γύρω από ένα αποθεσμικοποιημένο πλαίσιο, το οποίο να προβλέπει την ενεργό συμμετοχή των γυναικών αυτών στην επιλογή και την εφαρμογή των καταλληλότερων υπηρεσιών. Η ικανότητα αυτενέργειας και η ανάληψη ηγετικού ρόλου αποτελούν εξίσου σημαντικούς παράγοντες για την ανάκτηση της αυτοπεποίθησης και του αισθήματος ταυτότητας αν λάβουμε υπόψη την εμπειρία της εκμετάλλευσης και την αντικειμενοποίηση των εν λόγω γυναικών.

Τέλος, μία εξατομικευμένη παρέμβαση βοήθειας και προστασίας αξιοποιεί τους πόρους και τα κίνητρα της γυναίκας για αλλαγή, τις προσδοκίες της για το μέλλον και τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες και τους αντίστοιχους μηχανισμούς αντιμετώπισης.

β. Μεθοδολογία διαχείρισης υποθέσεων

Η μεθοδολογία διαχείρισης υποθέσεων γυναικών θυμάτων ΕΑ με στόχο την προστασία και την αρωγή τους δίνει τη δυνατότητα παροχής αποθεσμικοποιημένων υπηρεσιών με ευέλικτο τρόπο και είναι μία μέθοδος προσανατολισμένη στο θύμα που χρησιμοποιεί τα κίνητρα και τους εσωτερικούς πόρους για να ενδυναμώσει τις εν λόγω γυναίκες, ούτως ώστε να συμμετέχουν πλήρως στις αποφάσεις που αφορούν την ένταξή τους⁶².

Τα καθήκοντα των υπευθύνων διαχείρισης υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων είναι τα εξής:

- ▶ Διεξαγωγή εκτίμησης κινδύνων και αναγκών,
- ▶ Διαμεσολάβηση μεταξύ των γυναικών θυμάτων ΕΑ και των δημόσιων φορέων,
- ▶ Παροχή εντατικών υπηρεσιών ένταξης,
- ▶ Απόδοση προτεραιότητας στις απαραίτητες υποστηρικτικές υπηρεσίες,
- ▶ Παρακολούθηση της διαδικασίας ένταξης, και
- ▶ Υπεράσπιση των δικαιωμάτων των θυμάτων.

γ. Ασφάλεια από την εκ νέου διακίνηση/επαναθυματοποίηση

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι εξαιρετικά ευάλωτα στο να αποτελέσουν εκ νέου αντικείμενο εμπορίας αμέσως μετά την έξοδό τους από μία τέτοια κατάσταση και κατά τη διαδρομή τους προς αναζήτηση βοήθειας. Τα θύματα ΕΑ συχνά πέφτουν εκ νέου θύματα εμπορίας εντός δύο ετών ή λιγότερο από τότε που εξήλθαν από μία αντίστοιχη κατάσταση. Όταν πραγματοποιείται εκ νέου διακίνηση ενός ανθρώπου, συνήθως διαφέρει η χώρα προορισμού ή ο σκοπός της εκμετάλλευσης

---

⁶² Μπορείτε να βρείτε τα εργαλεία του Συστήματος Διαχείρισης Πληροφοριών για την Έμφυλη Βία (GBVIMS) εδώ: <http://www.gbvim.com/gbvims-tools/>.

σε κάθε περίπτωση⁶³. Οι επαγγελματίες, όταν εργάζονται με θύματα ΕΑ, θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι έχουν λάβει όλα τα μέτρα ασφαλείας για την προστασία του θύματος από πιθανή επανείσοδό του σε κατάσταση εμπορίας ανθρώπων.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες (π.χ. ιατρική υποστήριξη, νομική υποστήριξη, απασχολησιμότητα) είναι σημαντικές και προσφέρουν ένα δίκτυο ασφαλείας στις γυναίκες θύματα ΕΑ. Εξίσου σημαντικό, όμως, είναι για τους/τις επαγγελματίες να επιμορφώνονται και να ενημερώνονται, προκειμένου να αναγνωρίζουν τα σημάδια (τόσο σωματικά όσο και ψυχικά) μίας πιθανής κατάστασης εκ νέου εμπορίας και επαναθυματοποίησης στο πλαίσιο μίας ευρύτερης στρατηγικής εκτίμησης κινδύνου που είναι εξατομικευμένη για κάθε θύμα ΕΑ. Ως εκ τούτου, οι επαγγελματίες θα πρέπει να διενεργούν μία εκτίμηση κινδύνου και να την επικαιροποιούν τακτικά σύμφωνα με τις ενημερώσεις κάθε γυναίκας που είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να εντοπίσουν πιθανούς κινδύνους για τη ζωή των εν λόγω γυναικών, να αξιολογήσουν την πιθανή απειλή και να χαράξουν στρατηγικές σχετικά με πιθανές λύσεις για την ελαχιστοποίηση των σχετικών κινδύνων.

---

63 The Causes and Consequences of Re-trafficking: Evidence from the IOM Human Trafficking Database, IOM, https://publications.iom.int/system/files/pdf/causes_of_retrafficking.pdf

8. Οδηγός Υλοποίησης Δραστηριοτήτων

Η κοινωνική ένταξη, για να είναι αποτελεσματική, θα πρέπει να αποτελεί μέρος της γενικότερης διαδικασίας ενδυνάμωσης των γυναικών.

ACCESS TO RIGHTS

α. Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα, θα δοθεί έμφαση στην κοινωνική ενσωμάτωση μέσω ενός σχεδίου ένταξης των γυναικών θυμάτων⁶⁴ ΕΑ στην απασχόληση. Αυτό με τη σειρά του συνεπάγεται την αξιολόγηση των επιθυμιών και των προσωπικών προσδοκιών τους όσον αφορά το σκεπτικό μίας μελλοντικής θέσης εργασίας στη χώρα διαμονής. Η εν λόγω προσέγγιση στηρίζεται στη σπουδαιότητα της αξιολόγησης των ατομικών αναγκών κάθε θύματος κατά περίπτωση, η οποία αναγνωρίζεται πλήρως από την Οδηγία για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων. Τα μέτρα με σκοπό τη στήριξη, την αρωγή και την ένταξη των θυμάτων θα πρέπει να προσαρμοστούν στις διάφορες μορφές εμπορίας ανθρώπων και παράλληλα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη μοναδική εμπειρία, το πολιτισμικό πλαίσιο και τα ατομικά χαρακτηριστικά κάθε θύματος. Η προσέγγιση αυτή στηρίζεται επίσης στην κοινή πεποίθηση των εταίρων του έργου ότι πρέπει να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες στις γυναίκες θύματα ΕΑ να ενταχθούν σε άλλους τομείς της τοπικής αγοράς εργασίας, πέραν αυτών της παροχής βοήθειας/φροντίδας και της γενικής καθαριότητας σπιτιών, κατόπιν σχετικής διερεύνησης σε συνδυασμό με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο στήριξης που θα μπορούσε να τους παράσχει την απαιτούμενη επαγγελματική κατάρτιση.

β. Πώς να χρησιμοποιήσετε τον Οδηγό

Η παρούσα ενότητα αυτού του Οδηγού φιλοδοξεί να περιγράψει πιο αναλυτικά ορισμένα από τα επιμέρους στάδια κάθε δραστηριότητας, η οποία μπορεί να διεξαχθεί ανεξάρτητα από τον τόπο εργασίας και την εθνική νομοθεσία. Οι δραστηριότητες που ακολουθούν παρακάτω προτείνουν μερικά βασικά βήματα για την ένταξη των γυναικών θυμάτων ΕΑ στην αγορά εργασίας. Όλα τα βήματα είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους και μπορούν να εφαρμοστούν μεμονωμένα. Ωστόσο, ας σημειωθεί ότι όλα τα μέτρα είναι απαραίτητα για την αποτελεσματική ένταξη των γυναικών θυμάτων ΕΑ στην αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, αν και μπορείτε να διεξαγάγετε μεμονωμένα τις δραστηριότητες με θέμα τη στήριξη της απασχόλησης ή την αξιολόγηση ικανοτήτων, δεν θα είναι το ίδιο αποτελεσματικές χωρίς την υλοποίηση

⁶⁴ Οι δραστηριότητες που προτείνονται στο πλαίσιο της υλοποίησης απευθύνονται σε ενήλικα θύματα Εμπορίας και ανήλικα άνω των 17 ετών. Ο παρών οδηγός δεν απευθύνεται σε παιδικά θύματα Εμπορίας.

των εισαγωγικών δραστηριοτήτων στη διάρκεια των οποίων αναπτύσσονται δεσμοί εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχουσών. Τέλος, στον Οδηγό υπάρχουν βήματα που μπορούν να διενεργηθούν σε ατομικό επίπεδο (Δραστηριότητες II-III-V-VI-VII-VIII-IX-X-XII-XIII), ενώ οι Δραστηριότητες I και IV (βήμα 3, βήμα 4) είναι ομαδικές. Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι κάθε βήμα θα πρέπει να προσαρμόζεται σύμφωνα με το εκάστοτε εθνικό πλαίσιο αλλά και τις ανάγκες και τις προσδοκίες της γυναίκας, οι οποίες αντικατοπτρίζουν μία εξατομικευμένη προσέγγιση, όπως έχει ήδη περιγραφεί στα προηγούμενα κεφάλαια. Οι επόμενες δραστηριότητες εστιάζουν στην ένταξη στην εργασία μέσω μίας προσέγγισης βασισμένης στα δικαιώματα και με ευαισθησία προς το φύλο. Εκτός από αυτό, περιλαμβάνουν διαδικασίες ενδυνάμωσης, ενίσχυσης της αυτοπεποίθησης και λοιπές ψυχοκοινωνικές πτυχές. Βέβαια, οι δράσεις αυτές δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν μεμονωμένα, χωρίς προηγουμένως να έχει εξασφαλιστεί στις γυναίκες η απαραίτητη προστασία και η παροχή νομικής, υγειονομικής και ψυχολογικής υποστήριξης. Με άλλα λόγια, οι εν λόγω δράσεις θα πρέπει να θεωρηθούν ως συμπλήρωμα των υπηρεσιών που καλύπτουν τις βασικές ανάγκες των γυναικών για ασφάλεια και προστασία, όπως για παράδειγμα η στέγαση, η ιατρική περίθαλψη, η νομική καθοδήγηση και η ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Για να καταστεί αποτελεσματική, η επανένταξη πρέπει να αποτελεί μέρος της γενικότερης διαδικασίας ενδυνάμωσης των γυναικών. Αν ένας/μία επαγγελματίας που εργάζεται με μία γυναίκα θύμα ΕΑ για την ένταξή της στην αγορά εργασίας αναγνωρίσει σημάδια μίας πιθανής κατάστασης επανεμπορίας/επαναθυματοποίησης, θα πρέπει να προχωρήσει άμεσα σε όλες τις απαραίτητες σχετικές διαδικασίες (π.χ. εκτίμηση κινδύνου, εκτίμηση αναγκών, εγγύηση ασφάλειας, παραπομπή σε υπηρεσίες κλπ.).

γ. Δραστηριότητες

Ι. Συμβουλευτική ή/και άτυπες ομαδικές συνεδρίες για αλληλογνωριμία των γυναικών θυμάτων ΕΑ και δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος

► *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης αποτελεί προϋπόθεση για κάθε υποστηρικτική σχέση, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ένταξης των γυναικών θυμάτων ΕΑ στην αγορά εργασίας. Χωρίς την απαραίτητη εμπιστοσύνη, δεν είναι εφικτό να γνωρίσουμε την προσωπική ιστορία κάθε γυναίκας, τις ανάγκες και τις επιθυμίες της καθώς και τα δυνατά και αδύνατα σημεία της. Χωρίς εμπιστοσύνη, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να καταρτιστεί ένα πρόγραμμα/σχέδιο ένταξης που δεν θα είναι κατάλληλο για τη γυναίκα, με αποτέλεσμα να θεωρείται αμφίβολη η επιτυχία του. Αυτή η παράμετρος είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις γυναίκες που έχουν διαφορετικές πολιτισμικές, κοινωνικές και θρησκευτικές καταβολές σε σχέση με αυτές της χώρας διαμονής.

Η σχέση εμπιστοσύνης μπορεί να εδραιωθεί μέσω διαφορετικών στρατηγικών, η επιλογή των οποίων εξαρτάται από την προσεκτική ανάλυση των συνθηκών ζωής και των αναγκών της εκάστοτε γυναίκας. Μία σχέση εμπιστοσύνης είναι μία διαδικασία που οικοδομείται μέρα με τη μέρα μεταξύ της γυναίκας και του/της επαγγελματία που είναι καταρτισμένος/η στην παροχή φροντίδας σε θέματα εμπορίας ανθρώπων (trafficking), σεξουαλικής εκμετάλλευσης και έμφυλης βίας.

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Ανάλογα με το πολιτισμικό υπόβαθρο ή/και τους διαθέσιμους πόρους του παρόχου υπηρεσιών, η ατομική προσέγγιση ως πρώτο βήμα δεν αποφέρει πάντα τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Επειδή ορισμένες γυναίκες προέρχονται από κοινωνίες με πολιτισμικό υπόβαθρο που εκτιμά ιδιαίτερα την αξία της συλλογικότητας, μπορεί να αισθάνονται καλύτερα σε μία ομαδική συνεδρία στην

οποία ενδέχεται να χρειαστούν την έγκριση της ομάδας ή να χρησιμοποιήσουν την ομάδα ως έναν υποστηρικτικό και ασφαλή χώρο. Άλλες μπορεί να φανούν απρόθυμες να αποκαλύψουν πληροφορίες για τον εαυτό τους, το παρελθόν τους και τις εμπειρίες τους στην ομάδα. Συνεπώς, η χρήση άτυπων ομάδων μπορεί να αποτελέσει κάλλιστα ένα αποτελεσματικό εργαλείο, διότι μέσω αυτών οι γυναίκες θύματα ΕΑ μπορούν αφενός να ξεπεράσουν τους φόβους και τη συστολή τους και αφετέρου να πειραματιστούν οι ίδιες σε νέες καταστάσεις.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση των γυναικών θυμάτων ΕΑ, είναι απαραίτητο καταρχάς να διασφαλιστεί η ασφάλεια των συμμετεχουσών. Από τη μία πλευρά, χρειάζεται να γνωρίζουμε την ιστορία κάθε συμμετέχουσας και να αποφεύγουμε την έκθεση σε δυνητικά επικίνδυνες καταστάσεις (π.χ. γυναίκες από την ίδια περιοχή είναι πιθανό να έχουν κοινές σχέσεις ή να έχουν έρθει σε επαφή με τους ίδιους διακινητές). Από την άλλη πλευρά, είναι σημαντικό για εσάς⁶⁵ να θυμάστε ότι οι γυναίκες θύματα ΕΑ μεταφέρουν μαζί τους την προσωπική τους ιστορία και την τραυματική εμπειρία που βίωσαν. Μην ξεχνάτε ότι η τραυματική αυτή εμπειρία αφήνει το σημάδι της στη δημιουργία νέων σχέσεων. Για να το συναισθανθείτε, θα πρέπει να κατανοήσετε με σαφήνεια τα όσα υπέστη η γυναίκα κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και της επακόλουθης σεξουαλικής της εκμετάλλευσης.

«Οι εξειδικευμένες υπηρεσίες και οι αντίστοιχοι επαγγελματίες είναι υψίστης σημασίας, όχι μόνο για να μπορούν να εντοπίζουν συγκεκριμένες ανάγκες που σχετίζονται με την τραυματική εμπειρία της διακίνησης, αλλά και για να τις αντιμετωπίζουν με κατάλληλο και ευαίσθητο τρόπο»⁶⁶.

---

65 Πάροχοι υπηρεσιών/Επαγγελματίες που εργάζονται με Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων.

66 EIGE – “Gender-specific measures in anti-trafficking actions” - https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/read_the_report_gender-specific_measures_in_anti-trafficking_actions.pdf

Εξαιτίας των τραυματικών εμπειριών που έχουν υποστεί οι γυναίκες θύματα ΕΑ, θα πρέπει (κατά τη διάρκεια είτε ατομικής είτε ομαδικής συμβουλευτικής):

- ▶ να δίνετε χώρο στις γυναίκες να εκφραστούν, να θέσουν ερωτήσεις και να σχολιάσουν το θέμα γενικά,
- ▶ να χρησιμοποιείτε κατάλληλη γλώσσα που θα αποπνέει σεβασμό (π.χ. να μην είναι επικριτική ή επιβλαβής με οποιονδήποτε τρόπο, να είναι πολιτισμικά ευαίσθητη, να στηρίζεται στα ατομικά χαρακτηριστικά και τις ανάγκες/προσδοκίες των γυναικών),
- ▶ να δείχνετε ανοχή στις συνέπειες του τραύματος που μπορεί να προκαλέσουν στις γυναίκες ανασφάλεια, ντροπή, έλλειψη εμπιστοσύνης και δυσκολία στη δημιουργία σχέσεων,
- ▶ να επιδεικνύετε ειλικρινές ενδιαφέρον και σεβασμό για την κατάσταση των γυναικών,
- ▶ να βοηθάτε τις γυναίκες να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τα ατομικά έργα τους,
- ▶ να είστε καλά προετοιμασμένοι/ες σε ζητήματα εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας,
- ▶ να περιγράφετε λεπτομερώς τα επιμέρους στάδια του έργου,
- ▶ να λαμβάνετε υπόψη τις πολιτισμικές καταβολές τους.

Μία σχέση εμπιστοσύνης όσο αναγκαία και αν είναι, άλλο τόσο περίπλοκη είναι να εδραιωθεί. Μία έμφυλη προσέγγιση διευκολύνει την ανοιχτή στάση των θυμάτων απέναντι στα όνειρα και τις επιθυμίες τους. Τα άτομα αυτά συχνά αδυνατούν να φανταστούν το μέλλον τους και αγκιστρώνονται στο εδώ και τώρα, σε έναν «τρόπο επιβίωσης».

II. Ατομική-ές πρώτη-ες συνεδρία-ες/συνεδρία προσανατολισμού για την εκτίμηση αναγκών των γυναικών θυμάτων ΕΑ

▶ *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Πρόκειται για μία σημαντική εισαγωγική δραστηριότητα που θα σας βοηθήσει να αντλήσετε βασικές πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες που έχει μία γυναίκα

θύμα ΕΑ, προκειμένου να αρχίσετε να την προσανατολίζετε προς τις πιθανές κατευθύνσεις του προγράμματος/σχεδίου ένταξης. Η διαδικασία κοινωνικής και εργασιακής ένταξης των θυμάτων είναι περίπλοκη. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 18 της Οδηγίας για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων⁶⁷ «η παροχή υποστήριξης και βοήθειας στα θύματα θα πρέπει να ακολουθεί μία εκτίμηση των ατομικών αναγκών που θα λαμβάνει υπόψη την εμπειρία, το πολιτισμικό πλαίσιο και τα ατομικά χαρακτηριστικά τους. Οι γυναίκες θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση υφίστανται ιδιαίτερες (και σοβαρές) μορφές βλάβης και τραύματος, με αποτέλεσμα η σημασία της ατομικής αξιολόγησης σε αυτές τις περιπτώσεις να μην μπορεί να παραβλεφθεί. Η εκτίμηση των ατομικών αναγκών των εν λόγω γυναικών μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, ενώ η κατανόηση του πολιτισμικού τους υπόβαθρου είναι απαραίτητη, καθώς το έγκλημα αυτό μπορεί να συνδέεται με μία παραδοσιακή πρακτική»⁶⁸.

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Πραγματοποιήστε την πρώτη συνάντηση με κάθε γυναίκα θύμα ΕΑ με τη μορφή μίας κατ' ιδίαν συνεδρίας συμβουλευτικής. Φροντίστε να διεξαχθεί σε ένα ασφαλές και άνετο περιβάλλον.

- Δειξτε σε όλες τις γυναίκες τον απαιτούμενο σεβασμό.
- Ακούστε τες, κρατήστε σημειώσεις και «ταιριάξτε ένα-ένα τα κομμάτια του παζλ».
- Ορίστε τους κανόνες μαζί: Ποιες είναι οι προσδοκίες από κάθε πλευρά; Ποιες από αυτές μπορούν να εκπληρωθούν; Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να παρασχεθεί αρκετός χώρος και χρόνος στη γυναίκα θύμα ΕΑ για να εξηγήσει τις ανάγκες που έχει.
- Επικεντρωθείτε στα δυνατά σημεία και τις δεξιότητές της και όχι στις αδυναμίες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Βοηθήστε την να θέσει μικρούς επιτεύξιμους στόχους.
- Δώστε της τη δυνατότητα μέσω της πληροφόρησης να αξιολογήσει ρεαλιστικά την παρούσα κατάσταση.

---

67 'Protecting victims, an analysis of the Anti-Trafficking Directive from the perspective of a victim of gender-based violence', κατ' εντολήν του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων.

68 "EIGE- Gender-specific measures in anti-trafficking actions" https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/read_the_report_gender-specific_measures_in_anti-trafficking_actions.pdf

- ▶ Υποβάλετε ερωτήσεις για να διευκολύνετε τον ατομικό αναστοχασμό της γυναίκας, ώστε να αναπτύξει με ενεργητικό τρόπο μία βαθύτερη κατανόηση των ικανοτήτων, των δυνατών και των αδύνατων σημείων της. Η προσωπική της στάση και άποψη απέναντι σε διάφορες πτυχές που σχετίζονται με την εργασία είναι σημαντικές (π.χ. η στάση απέναντι στην εργασία σε ομάδες ή την εργασία με άνδρες).
- ▶ Ανταλλάξτε πληροφορίες: Θεωρήστε την πρώτη συνεδρία ενημερωτική και για τις δύο πλευρές. Η γυναίκα θύμα ΕΑ θα πρέπει να κατανοήσει τις ευκαιρίες που υπάρχουν αν θέλει να συνεχίσει την εκπαίδευσή της ή να βρει δουλειά καθώς και ποια θα μπορούσαν να είναι τα επόμενα βήματά της. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να χαρτογραφήσετε τις ικανότητες, τις δεξιότητες, τις επιθυμίες και τις ανησυχίες της.

Συμβουλές:

- ▶ Ενημερωθείτε σχετικά με το επίπεδο της εκπαίδευσης και την επαγγελματική πείρα της γυναίκας.
- ▶ Ανταλλάξτε βασικές πληροφορίες για την τοπική αγορά εργασίας.
- ▶ Αξιολογήστε τις ικανότητες των γυναικών που έχουν υπάρξει στο παρελθόν θύματα εμπορίας: Κατά τη διάρκεια της πρώτης συνεδρίας, θα μπορείτε να διενεργήσετε μόνο μία προκαταρκτική εκτίμηση των αναγκών της γυναίκας θύματος ΕΑ. Όταν η γυναίκα αποκτήσει αυτοπεποίθηση και μάθει να σας εμπιστεύεται, τότε θα μπορείτε να προβείτε σε μία πιο ενδεδειγμένη εκτίμηση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, χρειάζεται περισσότερες από μία συνεδρίες (τρεις έως πέντε συνεδρίες χονδρικά ανάλογα με την περίπτωση).
- ▶ Κατά κύριο λόγο, η πρώτη συνεδρία βοηθά στο να προσανατολίσετε τη γυναίκα προς τη διαδικασία δημιουργίας ενός ρεαλιστικού σχεδίου κατάρτισης και απασχόλησης στη διάρκεια των μετέπειτα συνεδριών.
- ▶ Δημιουργήστε ρεαλιστικές προσδοκίες για το πώς μπορείτε να τη βοηθήσετε.
- ▶ Μοιραστείτε μεταξύ σας θετικά παραδείγματα, καθώς θα σας βοηθήσει στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης με τη γυναίκα θύμα ΕΑ.

III. Εκτίμηση αναγκών: Εστίαση στις επιθυμίες, τις προσδοκίες και τα όνειρα των γυναικών

► *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Η εκτίμηση των επιθυμιών των γυναικών και των προσδοκιών τους για την απασχόληση θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκτίμησης των ατομικών αναγκών, η οποία θα πραγματοποιηθεί στην αρχή και αμέσως μετά την παραλαβή της παραπομπής της γυναίκας θύματος ΕΑ από την υπηρεσία στήριξης όπου εργάζεστε.

Αυτό είναι σημαντικό, διότι θα τη βοηθήσει να εξισορροπήσει τις πραγματικές ανάγκες που υπάρχουν στον τομέα της απασχόλησης στην κοινωνία της χώρας διαμονής με τις ικανότητες και τις δεξιότητες της γυναίκας θύματος ΕΑ, τις οποίες μπορεί να διαθέτει σε ορισμένες περιπτώσεις χωρίς καν να το γνωρίζει. Με άλλα λόγια, η προτεινόμενη προσέγγιση θα σας βοηθήσει να την ωθήσετε να πραγματοποιήσει μία καλύτερη και αποτελεσματικότερη μετάβαση από τη θέση ενός παθητικού δέκτη «έτοιμης» υποστήριξης (π.χ. «Ως πάροχος υπηρεσιών, σας λέω τι μπορείτε να κάνετε στη χώρα μου λόγω του ότι δεν γνωρίζετε αρκετά», «Ξέρω ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να σας βοηθήσω») στη θέση ενός παράγοντα που θα συμβάλει με ενεργητικό τρόπο στη διαδικασία ένταξής της στην αγορά εργασίας (π.χ. «Μπορούμε μαζί να βρούμε τον τρόπο ένταξης που ταιριάζει περισσότερο στις ικανότητες και τις επιθυμίες σας συνδυάζοντας τις γνώσεις μας»).

► *Τι πρέπει να κάνετε*

ΒΗΜΑ 1:

Ατομική συνεδρία για την κατανόηση και τη διερεύνηση των ονείρων της γυναίκας θύματος ΕΑ

Θα ήταν ωφέλιμο να διερευνήσουμε μαζί της ποια ήταν τα όνειρα και οι επιθυμίες της, προτού παγιδευτεί στα δίκτυα της εμπορίας ανθρώπων. Αυτό μπορεί να γίνει με τη μορφή μίας ατομικής συζήτησης μαζί της στη διάρκεια της οποίας θα προσπαθήσετε να διασφαλίσετε μία φιλική και ασφαλή ατμόσφαιρα που θα της επιτρέψει να

ανοιχτεί σε θέματα που αφορούν την ταυτότητα και τις επιθυμίες της πέραν της θέσης του θύματος. Προσπαθήστε να αναλογιστείτε την προσωπική της ζωή πριν από τον κύκλο της εκμετάλλευσης συζητώντας ίσως για τη ζωή της στην πατρίδα της.

Στόχος είναι να βοηθήσετε τη γυναίκα να παρουσιάσει τον εαυτό της ως τον ιδανικό μελλοντικό εαυτό της. Ορισμένες από τις ερωτήσεις που μπορείτε να της θέσετε ή να έχετε στον νου σας κατά τη διάρκεια της συνομιλίας είναι οι ακόλουθες:

- ▶ Πώς ζούσες στην πατρίδα σου προτού πέσεις θύμα trafficking;
- ▶ Δούλευες;
- ▶ Αν όχι, υπήρχε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα με το οποίο ονειρευόσουν να ασχοληθείς;
- ▶ Έχεις πρότυπα, π.χ. κάποιο μέλος της οικογένειας που εκτιμάς ιδιαίτερα ή ένα άτομο εκτός της οικογένειας που σκέφτεσαι, όταν φαντάζεσαι τον εαυτό σου;
- ▶ Ποιες θεωρείς ότι είναι οι ικανότητές σου;
- ▶ Ποιες δεξιότητες πιστεύεις ότι θα χρειαστείς για να πετύχεις τα όνειρά σου;
- ▶ Τι σημαίνει για εσένα προσωπική επιτυχία;
- ▶ Τι χρειάζεσαι για να νιώσεις ικανοποιημένη και πλήρης;

Συμβουλές:

- ▶ Φροντίστε να συμπεριλάβετε στο ολοκληρωμένο σας σχέδιο στήριξης ζητήματα σχετικά με τις επιθυμίες και τις προσδοκίες της γυναίκας για την απασχόληση στο πλαίσιο της εκτίμησης των ατομικών αναγκών.
- ▶ Προσπαθήστε να κατανοήσετε με τι ασχολούνταν η γυναίκα προτού πέσει θύμα εμπορίας, ιδίως εάν διαθέτει σχετικές δεξιότητες ζωής ή/και απασχόλησης που μπορούν να φανούν χρήσιμες στην αγορά εργασίας της χώρας διαμονής.
- ▶ Να προσπαθείτε πάντοτε να την κάνετε να συμμετέχει ενεργά στη συζήτηση για τις μελλοντικές προοπτικές και ευκαιρίες απασχόλησης της.

- ▶ Να της παρέχετε αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα αγορά εργασίας στην κοινωνία της χώρας διαμονής.

ΒΗΜΑ 2:

Ατομική συνεδρία με σκοπό την κατανόηση των αντιληπτών εμποδίων στην προσωπική επιτυχία

Η δεύτερη συνεδρία μπορεί να διεξαχθεί με τη γυναίκα θύμα ΕΑ για να γίνει κατανοητό αν τυχόν έχει κάποια παγιωμένα στερεότυπα σχετικά με την κοινωνία υποδοχής, τα οποία είναι πιθανό να εμποδίζουν την ικανότητά της για αυτοπραγμάτωση. Είναι πολύ σημαντικό να εστιάσετε στο γεγονός ότι τα στερεότυπα λειτουργούν ως χειροπιαστά εμπόδια σε ορισμένες περιπτώσεις, ενώ στη διάρκεια της συνομιλίας μαζί της μπορείτε να τη ρωτήσετε ποια πιστεύει ότι είναι τα στερεότυπα των άλλων προς το πρόσωπό της. Για παράδειγμα, πώς νομίζει ότι γίνεται αντιληπτή η παρουσία της από τους ανθρώπους της κοινωνίας της χώρας διαμονής; Νιώθει στιγματισμένη κατά κάποιον τρόπο; Ή μήπως έχει προκαταλήψεις για την κουλτούρα της χώρας υποδοχής που μπορούν να την αποτρέψουν από το να επιδιώξει τους στόχους της; Παράλληλα, θα πρέπει να διερευνηθούν προσεκτικά η φύση των στόχων της, και κατά πόσον είναι ρεαλιστικοί.

Εκτός από τα στερεότυπα, τα οποία μπορεί να αποτελέσουν σοβαρά εμπόδια στην απασχόλησή της, καλό θα ήταν να τη ρωτήσετε αν έχει παιδιά να φροντίσει ή αν είναι έγκυος⁶⁹. Αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου να βρεθούν τρόποι για την αντιμετώπιση των εμποδίων που υπάρχουν για τις εγκύους και τις μόνες μητέρες που αναζητούν εργασία (π.χ. έλλειψη υπηρεσιών).

---

⁶⁹ Πώς θα μπορούσε να αναλάβει μια θέση εργασίας και συγχρόνως να φροντίζει τα παιδιά της; Με ποιους τρόπους μπορεί να καταφέρει να είναι ταυτόχρονα γονέας και εργαζόμενη ή ακόμη και εργοδότρια;

ΒΗΜΑ 3:

Ομαδική συνεδρία για τον προσδιορισμό των ονείρων, την εργασία σχετικά με τη δόμηση της προσωπικής ταυτότητας και την κατάρριψη στερεοτύπων

Μετά τη διεξαγωγή των ατομικών συνεδριών θα μπορούσαν να ακολουθήσουν ομαδικές συνεδρίες με τη συμμετοχή τριών (3) ή περισσότερων γυναικών. Το πρώτο είδος ομαδικών συνεδριών περιλαμβάνει περισσότερο πρακτικές δραστηριότητες που αφορούν την ανάλυση των εννοιών της ταυτότητας των γυναικών και τον ρόλο των υφιστάμενων στερεοτύπων που τις βοηθούν ή τις εμποδίζουν να πετύχουν τους στόχους τους και τα επαγγελματικά τους όνειρα.

Παράδειγμα ομαδικής δραστηριότητας: «Ποια είμαι;»

Σε αυτή τη δραστηριότητα, μπορείτε να ζητήσετε από τις γυναίκες να σχεδιάσουν σε ένα φύλλο χαρτί την εικόνα που έχουν για τον εαυτό τους. Για να τις βοηθήσετε, μπορείτε να τις καθοδηγήσετε ως εξής:

- ▶ Προσπαθήστε να κλείσετε τα μάτια σας και φανταστείτε πώς είστε εμφανισιακά.
- ▶ Κλείστε ξανά τα μάτια σας και φανταστείτε πώς μοιάζετε με τους άλλους ανθρώπους γύρω σας.
- ▶ Πώς θα περιγράφατε τον εαυτό σας σε κάποιον/α που συναντάτε για πρώτη φορά;
- ▶ Κλείστε τα μάτια σας και φανταστείτε τον εαυτό σας μετά από 3 ή 4 χρόνια. Πώς θα θέλατε να βελτιωθεί η κατάστασή σας στο μέλλον;
- ▶ Κατά τη γνώμη σας, ποιοι παράγοντες εμποδίζουν την αυτοπραγμάτωσή σας; Αναστοχαστείτε ως προς (Σκεφτείτε) τις σχέσεις σας, οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες.

ΒΗΜΑ 4:

Ομαδική συνεδρία για τη διερεύνηση του τρόπου αντιμετώπισης των υφιστάμενων εμποδίων

Αμέσως μετά το Βήμα 3, οι γυναίκες στις ομάδες μπορούν να κληθούν να σκεφτούν τα εμπόδια που εντόπισαν στην προηγούμενη ομαδική δραστηριότητα. Για καθένα από αυτά τα εμπόδια, θα μπορούσατε να τους ζητήσετε να προτείνουν τρόπους με τους οποίους θεωρούν ότι τα εμπόδια αυτά θα μπορούσαν να ξεπεραστούν.

IV. Καθορισμός των στόχων του ατομικού σχεδίου ένταξης σε συνεργασία με τη γυναίκα

► Εισαγωγή στη δραστηριότητα

Για να καταρτιστεί ένα αποτελεσματικό ατομικό σχέδιο ένταξης, είναι απαραίτητο να γνωστοποιηθούν και να καθοριστούν οι στόχοι του με τη γυναίκα και να διασφαλιστεί η ενεργός συμμετοχή της σε κάθε φάση.

► Τι πρέπει να κάνετε

Θα πρέπει να γνωρίζετε ότι το πρόγραμμα/σχέδιο ένταξης είναι ατομικό και εξατομικευμένο. Για να σχεδιάσετε ένα αποτελεσματικό ατομικό πρόγραμμα, είναι σημαντικό να λάβετε υπόψη κατά τη διάρκεια της συνολικής εκτίμησης:

- την τραυματική εμπειρία,
- το κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο της γυναίκας,
- τις προσδοκίες, τα όνειρα και τις ελπίδες της σύμφωνα με το σχέδιο για τη
- μετανάστευση και
- τις δυσκολίες που συνδέονται με την είσοδο στην αγορά εργασίας.

Αυτό που καθιστά το σχέδιο ένταξης ιδιαίτερο είναι η προσέγγισή σας προς το πρόσωπο της γυναίκας, η οποία θα πρέπει να είναι ευαίσθητη ως προς το φύλο και να εστιάζει στο άτομο που γίνεται φορέας των δικαιωμάτων. Το σχέδιο ένταξης θα πρέπει να καταρτιστεί σε συνεργασία με τη γυναίκα κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής. Σε αυτή τη φάση, οι στόχοι είναι κοινοί και η γυναίκα καθοδηγείται

στη διαδικασία μετασχηματισμού των ονείρων και των επιθυμιών της σε συγκεκριμένους και πραγματικούς στόχους. Αυτό επιτυγχάνεται προτείνοντάς της ρεαλιστικές ενέργειες και διαθέσιμες υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της, όπως:

- ▶ Μαθήματα γλώσσας και πολιτισμού
- ▶ Καθοδήγηση και εκτίμηση των ατομικών δεξιοτήτων
- ▶ Βελτίωση της πληροφόρησης σχετικά με το εθνικό πλαίσιο
- ▶ Ενίσχυση της ικανότητας των θυμάτων να αναπτύξουν σχέσεις με άλλα άτομα
- ▶ Προώθηση της προσωπικής ενδυνάμωσης
- ▶ Ενθάρρυνση της απόκτησης ειδικών επαγγελματικών δεξιοτήτων
- ▶ Προώθηση της οικονομικής αυτονομίας
- ▶ Υποστήριξη στις γραφειοκρατικές διαδικασίες και υπηρεσίες
- ▶ Ψυχαγωγικές και κοινωνικές δραστηριότητες
- ▶ Προώθηση των προαπαιτούμενων για την απασχόληση στοιχείων
- ▶ Μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης
- ▶ Θέσεις εργασίας.

V. Εκτίμηση ικανοτήτων: Επαγγελματικές δεξιότητες

▶ *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Κατά τη διάρκεια της παρούσας δραστηριότητας, είναι απαραίτητο να συλλέξετε προσωπικές και επαγγελματικές πληροφορίες των γυναικών προκειμένου να δημιουργήσετε για καθεμιά ένα εξατομικευμένο προφίλ. Ειδικότερα, θα καταγράψετε πληροφορίες σχετικά με την επαγγελματική της κατάσταση, την επαγγελματική της πείρα, τις δεξιότητες και το επίπεδο εκπαίδευσης ή/και κατάρτισής της καθώς και πληροφορίες σχετικά με πιθανούς στόχους και προσδοκίες σταδιοδρομίας αλλά και τις ανάγκες για περαιτέρω κατάρτιση ή ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Σκοπός της συλλογής των πληροφοριών αυτών είναι:

- ▶ Να αναλύσετε και να αξιολογήσετε την προηγούμενη επαγγελματική σταδιοδρομία κάθε γυναίκας (εάν υπάρχει).
- ▶ Να αναλύσετε και να αξιολογήσετε τις υφιστάμενες δεξιότητές της.
- ▶ Να καθορίσετε ρεαλιστικές επιλογές επαγγελματικής σταδιοδρομίας σύμφωνα με την προηγούμενη πείρα και τις ανάγκες της.
- ▶ Να επισημάνετε τα εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν για την ένταξη της γυναίκας στην απασχόληση.
- ▶ Να αναλύσετε τις δεξιότητες που απαιτούνται από την γυναίκα σύμφωνα με την αναγνωρισμένη πορεία σταδιοδρομίας της.

Με αυτό τον τρόπο, θα δημιουργηθεί ένα εξατομικευμένο επαγγελματικό προφίλ για κάθε γυναίκα.

- ▶ *Τι πρέπει να κάνετε*

Βήμα 1:

Δώστε τη δυνατότητα στη γυναίκα να εκτιμήσει την πείρα της.

Η γνώση ξένων γλωσσών, η εργασία στον άτυπο (ανεπίσημο) τομέα, τα χόμπι και οι δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμες δεξιότητες κατά την προσπάθεια των γυναικών να βρουν εργασία. Επιπλέον, εάν η επαγγελματική πείρα σχετίζεται με το άτυπο ή οικογενειακό περιβάλλον και δεν αμείβεται, οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται εντός αυτού μπορούν να θεωρηθούν ως επαγγελματική πείρα. Είναι σημαντικό να εκτιμηθεί η αξία της παροχής φροντίδας από τις γυναίκες προς άλλα άτομα ως εμπειρία που μπορεί να τις προετοιμάσει για λοιπές θέσεις εργασίας. Μπορεί επίσης να ενδυναμώσει τις γυναίκες, οι οποίες ίσως συνειδητοποιήσουν τότε τι έχουν ήδη επιτύχει στη ζωή τους.

Βήμα 2:

Εξατομίκευση Βιογραφικού Σημειώματος

Το βιογραφικό σημείωμα αποτελεί βασικό εργαλείο για την αναζήτηση εργασίας, διότι παρέχει όλες τις σημαντικές πληροφορίες ενός/μίας υποψήφιου/ας εργαζόμενου/ης (π.χ. επαγγελματική πείρα, εκπαιδευτικό επίπεδο, δεξιότητες) σε μία δομημένη και συνοπτική μορφή. Εξηγήστε σε κάθε γυναίκα τη σημασία ενός καλού βιογραφικού σημειώματος, τα βήματα προετοιμασίας, τα τεχνικά χαρακτηριστικά του και ορισμένες έξυπνες συμβουλές για τη δημιουργία του (π.χ. την ανάγκη να δοθεί έμφαση στα δυνατά της σημεία και να αποφευχθούν οι αδυναμίες της). Έπειτα, συνεργαστείτε μαζί της για να δημιουργήσετε το βιογραφικό της σημείωμα, χρησιμοποιώντας ένα υπόδειγμα Europass⁷⁰ σύμφωνα με την περιγραφή της διαθέσιμης θέσης ή θέσεων.

Βήμα 3:

Επικύρωση εγγράφων

Τα έγγραφα που αποδεικνύουν το εκπαιδευτικό επίπεδο, τα επαγγελματικά προσόντα και την επαγγελματική κατάρτιση παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες στις γυναίκες να βρουν εργασία. Δυστυχώς, δεν είναι πάντοτε διαθέσιμα ή είναι διαθέσιμα στη μητρική γλώσσα της γυναίκας. Συζητήστε μαζί της αν έχει κάποιο/α έγγραφο/α που να αποδεικνύει/ουν τις σπουδές και την επαγγελματική πείρα της. Βοηθήστε την να τα καταθέσει στις αρμόδιες υπηρεσίες για μετάφραση σύμφωνα με τις απαιτήσεις της χώρας διαμονής και να επικοινωνήσει με τις αρχές που μπορούν να επικυρώσουν τα έγγραφά της.

VI. Εκτίμηση ικανοτήτων: Γλωσσικές δεξιότητες

► *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Η δραστηριότητα αυτή παρουσιάζει πώς μπορεί να ξεπεραστεί η έλλειψη γλωσσικών δεξιοτήτων της γλώσσας που ομιλείται στη χώρα διαμονής, η οποία αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη μακροπρόθεσμη ένταξη των γυναικών θυμάτων ΕΑ στην αγορά εργασίας.

---

⁷⁰ Δημιούργησε το βιογραφικό σου σημείωμα Europass - <https://europass.cedefop.europa.eu/documents/curriculum-vitae>

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Κατά την εξέταση της γλώσσας και του γραμματισμού γενικά, μπορούν να ληφθούν υπόψη εναλλακτικές δράσεις και να εφαρμοστούν σε διάφορα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα:

- Είναι σημαντικό να ξεκινήσετε με τη διεξαγωγή μίας **συνέντευξης αξιολόγησης** με τη γυναίκα θύμα ΕΑ, καθώς θα σας βοηθήσει στην αξιολόγηση του τρέχοντος επιπέδου γλωσσικής επάρκειας και γραμματισμού. Για την εν λόγω αξιολόγηση μπορείτε να χρησιμοποιήσετε έναν συνδυασμό ατομικών ερωτήσεων που θα σχετίζονται με το επίπεδο γνώσης της γλώσσας της χώρας διαμονής.
- Αν και η γλώσσα της χώρας διαμονής διαδραματίζει καίριο ρόλο, η γνώση άλλων γλωσσών – όπως τα αγγλικά, τα γαλλικά, ιδιαίτερα σπάνιες διάλεκτοι κλπ. – θα μπορούσε να είναι εξίσου ωφέλιμη και να αυξήσει την απασχολησιμότητα της γυναίκας (π.χ. στον τομέα της διερμηνείας/πολιτισμικής διαμεσολάβησης και της γαστρονομίας).

Μετά την αρχική αξιολόγηση του επιπέδου της γλώσσας και του γραμματισμού της γυναίκας, μπορείτε να της προτείνετε μία συγκεκριμένη διαδικασία μάθησης, η οποία θα είναι προσαρμοσμένη στις ατομικές της δεξιότητες και ανάγκες. Η διαδικασία αυτή μπορεί να διευκολυνθεί μέσω του εντοπισμού των υφιστάμενων υπηρεσιών που συμβάλλουν στην ενίσχυση των γλωσσικών δεξιοτήτων και την παραπομπή στις συγκεκριμένες υπηρεσίες.

VII. Εκτίμηση ικανοτήτων: Γραμματισμός/Παιδεία στα μέσα

Η δραστηριότητα αυτή αναδεικνύει τον τρόπο ενίσχυσης του/της γραμματισμού/ παιδείας στα μέσα (media literacy) των γυναικών θυμάτων ΕΑ. Οι ηλεκτρονικοί πόροι (e-resources) μπορούν να έχουν διττή ωφέλεια για τις εν λόγω γυναίκες. Από τη μία πλευρά, μπορούν να τις βοηθήσουν στην αναζήτηση διαθέσιμων ευκαιριών απασχόλησης, εργοδοτών/ριών, μίας λίστας υπηρεσιών για στήριξη της απασχόλησης στους τομείς τους, καθώς και στην αναζήτηση πληροφοριών για βελτίωση των

δεξιοτήτων τους. Από την άλλη πλευρά, η ευχέρεια των γυναικών σε ό,τι αφορά την παιδεία στα μέσα μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά τους στην αγορά εργασίας, δεδομένου ότι ένα άτομο με περισσότερες τέτοιες δεξιότητες ενδέχεται να έχει περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης και σε ευρύτερο φάσμα τομέων απασχόλησης.

Συζητήστε με τη γυναίκα αν μπορεί να θέσει σε λειτουργία (να ανοίξει) έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή, να βάλει μία μπαταρία στην πρίζα, να εργαστεί με τις πλέον χρησιμοποιούμενες εφαρμογές κλπ. Πέραν αυτών, ρωτήστε την πότε χρησιμοποιεί τον υπολογιστή και για ποιον σκοπό. Έτσι, θα σχηματίσετε μία πρώτη εικόνα για το επίπεδο γραμματισμού της γυναίκας στα μέσα και, κατά συνέπεια, για τις εκπαιδευτικές της ανάγκες.

Η διαδικασία της μάθησης μπορεί να ενισχυθεί μέσω διαφορετικών **εκπαιδευτικών εργαλείων με στόχο τη βελτίωση των δεξιοτήτων γραμματισμού στα μέσα και των ψηφιακών δεξιοτήτων** ιδίως των γυναικών θυμάτων ΕΑ χαμηλής ειδίκευσης. Το ειδικό περιεχόμενο των εργαλείων μάθησης μπορεί να προσαρμοστεί όχι μόνο στο συγκεκριμένο πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο της κοινωνίας της χώρας διαμονής αλλά και στο προφίλ κάθε γυναίκα θύματος ΕΑ. Ωστόσο, προτείνεται **να οργανωθεί η πλατφόρμα σε μαθησιακές ενότητες** με περιεχόμενο διαβαθμισμένης δυσκολίας που θα επικεντρώνονται στα προαναφερθέντα ζητήματα (κάθε ενότητα, όπου κρίνεται σκόπιμο, μπορεί να περιλαμβάνει υποενότητες για να παρέχει μία πιο ολοκληρωμένη διαδικασία μάθησης). Τα ατομικά σχέδια μάθησης μπορούν να συμφωνηθούν με τις γυναίκες μετά την προ-αξιολόγηση, ούτως ώστε να επιλέξετε ποιες ενότητες χρειάζεται κάθε γυναίκα μεταξύ αυτών που προτείνονται, αν και δεν αποκλείεται να τις χρειάζεται όλες.

Τέλος, η διαδικασία ενίσχυσης του γραμματισμού στα μέσα μπορεί να διευκολυνθεί μέσω του εντοπισμού των υφιστάμενων υπηρεσιών στις δεξιότητες στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) και μέσω των κατάλληλων παραπομπών σε αυτές. Ένα παράδειγμα πιθανών δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη αυτού του σταδίου παρατίθεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.

VIII. Εκτίμηση ικανοτήτων: Ήπιες δεξιότητες

► *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει εργαλεία και πληροφορίες σχετικά με την παροχή στήριξης και καθοδήγησης σε γυναίκες θύματα ΕΑ για την ανάπτυξη των ήπιων δεξιοτήτων (soft skills) τους, με απώτερο σκοπό να βελτιωθεί η πρόσβασή τους στην απασχόληση.

Οι ήπιες δεξιότητες σχετίζονται με τις προσωπικές στάσεις, τη διαίσθηση, τις δεξιότητες επικοινωνίας κτλ. και θεωρούνται εξίσου σημαντικές με τις τεχνικές δεξιότητες (hard skills) κατά την υποβολή μίας αίτησης για μία θέση εργασίας⁷¹.

Ορισμένες από τις σημαντικότερες ήπιες δεξιότητες είναι οι εξής:

- **επικοινωνία**, συμπεριλαμβανομένης της ακρόασης, της διαπραγμάτευσης, της πειθούς, των παρουσιάσεων και της λεκτικής επικοινωνίας,
- **κριτική σκέψη**, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργικότητας, της κριτικής παρατήρησης, της επίλυσης προβλημάτων και της ευελιξίας,
- **ηγεσία**, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης και επίλυσης συγκρούσεων, της λήψης αποφάσεων, της διευκόλυνσης, της διαχείρισης και της εποπτείας,
- **θετική στάση**, η οποία αναφέρεται στην εμπιστοσύνη, τη συνεργασία, την υπομονή και τη φιλικότητα,
- **ομαδική εργασία**, συμπεριλαμβανομένης της αποδοχής ανατροφοδότησης (σχολίων), της ευαισθητοποίησης για την ποικιλομορφία, της δικτύωσης και της αυτεπίγνωσης,
- **εργασιακό ήθος**, όπως η προσήλωση στο καθήκον, η αυτοεπίβλεψη, η επιμονή και η αξιοπιστία.

---

71 "The Importance of Soft Skills", European Youth Portal, 2018, https://europa.eu/youth/es/article/53/54735_en

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Βήμα 1:

Προσδιορισμός της ανάγκης

Εκτός από τις δυσκολίες προσδιορισμού και εκτίμησης των ήπιων δεξιοτήτων μίας γυναίκας θύματος ΕΑ, εξίσου δύσκολο έργο μπορεί να αποβεί η αξιολόγησή τους. Υπάρχουν ερωτηματολόγια⁷², τα οποία μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία για την εκτίμηση των αναγκών μίας γυναίκας και τον εντοπισμό των προαναφερθέντων δεξιοτήτων που πρέπει να ενισχυθούν. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων για την εκτίμηση των ήπιων δεξιοτήτων που εντοπίστηκαν παραπάνω, μπορούν να σχεδιαστούν και να προσαρμοστούν οι εκπαιδευτικές συνεδρίες ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε γυναίκας. Ένας άλλος τρόπος για την αξιολόγηση των ήπιων δεξιοτήτων μίας γυναίκας είναι η παρακολούθηση του τρόπου με τον οποίο επικοινωνεί με τους άλλους σε ένα κοινωνικό περιβάλλον και όταν εκτελεί ποικίλες ομαδικές εργασίες.

Βήμα 2:

Ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων

Οι ενότητες του Παραρτήματος II περιλαμβάνουν προτεινόμενες βιωματικές ασκήσεις ως αποτελεσματικούς τρόπους ανάπτυξης των δεξιοτήτων που προαναφέρθηκαν, καθώς και ορισμένες δραστηριότητες που διατίθενται μέσω του διαδικτύου.

ΙΧ. Εκτίμηση ικανοτήτων: Πρόσθετα προσόντα και εκπαιδευτικές ευκαιρίες

► *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Η δραστηριότητα αυτή εξετάζει τη διαδικασία απόκτησης πρόσθετων προσόντων για την αγορά εργασίας. Θεωρείται ως μία διαδικασία ενδυνάμωσης, διότι δεν στοχεύει μόνο στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων, αλλά και στην ενίσχυση της

---

⁷² Τα προτεινόμενα ερωτηματολόγια βρίσκονται στους ακόλουθους συνδέσμους και μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με τις ανάγκες του παρόχου υπηρεσιών και της γυναίκας: <https://blog.people-firstps.com/connect2lead/soft-skills-assessment-questionnaire-to-identify-your-blind-spots>, <https://hundred5.com/blog/100-soft-skills-questions-to-help-you-hire-top-talent>

αυτοπεποίθησης και του αυτοσεβασμού. Λαμβάνοντας υπόψη τα δυνατά σημεία κάθε γυναίκας, στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να παρακινήσει τις γυναίκες να έχουν ενεργή παρουσία, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να έχουν μία ρεαλιστική κατανόηση των δεξιοτήτων και των πόρων που διαθέτουν σε σχέση με την πραγμάτωση των επαγγελματικών τους στόχων.

Υπάρχουν πολλές προκλήσεις και εμπόδια όσον αφορά την περαιτέρω κατάρτιση και εκπαίδευση των γυναικών ΕΑ. Μερικές από τις προκλήσεις σχετίζονται με την ίδια τη γυναίκα, ενώ άλλες με το περιβάλλον και τις ευκαιρίες που έχει στη χώρα διαμονής. Για παράδειγμα:

- ▶ δομικά προβλήματα για την απόκτηση ασφαλούς άδειας διαμονής και διαβατηρίου (π.χ. χρονοβόρες καθυστερήσεις και γραφειοκρατικά εμπόδια),
- ▶ ελάχιστη ή καθόλου επάρκεια στην εθνική γλώσσα της χώρας υποδοχής,
- ▶ επαγγελματική πείρα που δεν αναγνωρίζεται στη χώρα διαμονής και έλλειψη κατάλληλου επαγγελματικού προσανατολισμού που μπορεί να οδηγήσουν σε μη ρεαλιστικές προσδοκίες όσον αφορά τις ευκαιρίες που παρέχονται στη χώρα διαμονής,
- ▶ φόβος στιγματισμού, διακρίσεων και περιθωριοποίησης που τις επηρεάζει σοβαρά,
- ▶ πολιτισμικές και θρησκευτικές νόρμες σχετικά με τους έμφυλους ρόλους και τα στερεότυπα που εμποδίζουν την αυτονομία των γυναικών και την πρόσβαση τους στην εκπαίδευση,
- ▶ έλλειψη εγγράφων που πιστοποιούν το επίπεδο εκπαίδευσής τους από τη χώρα καταγωγής,
- ▶ υποχρεώσεις φροντίδας παιδιών και έλλειψη υποστηρικτικού περιβάλλοντος στην καθημερινή τους ζωή,
- ▶ έλλειψη οικονομικών πόρων για γλωσσική και επαγγελματική κατάρτιση ή λοιπές μορφές εκπαίδευσης ή/και έλλειψη κατάλληλων προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης ή επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα διαμονής ,
- ▶ διαθέσιμες ευκαιρίες για εκπαίδευση μόνο σε τομείς εργασίας που απαιτούν χαμηλή ειδικευση, όπου η αμοιβή είναι χαμηλή.

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Βήμα 1:

Αξιολόγηση των δυνατών σημείων και των αναγκών των γυναικών θύματων ΕΑ σε σχέση με τα πρόσθετα προσόντα και την εκπαίδευση

- Διερευνήστε τις στάσεις και τις επιθυμίες της γυναίκας θύματος ΕΑ απέναντι σε μία ευκαιρία για απόκτηση περαιτέρω προσόντων και εκπαίδευση.
- Πώς της φαίνεται η ευκαιρία να αντλήσει εισόδημα; Ποιες είναι οι επιθυμίες και ποιοι οι στόχοι της; Πώς της φαίνεται η ιδέα να αυξήσει τις πιθανότητες της να εργαστεί και να είναι οικονομικά ανεξάρτητη; Ποιοι είναι οι φόβοι της; Υπάρχουν άλλοι παράγοντες που της δημιουργούν εμπόδια;
- Διερευνήστε περαιτέρω τα δυνατά σημεία, τις δεξιότητες και τις ικανότητες της γυναίκας για εύρεση εργασίας.
- Τι είδους δεξιότητες και προσόντα χρειάζεται για να βρει τη δουλειά που επιθυμεί; Ποιες δεξιότητες και γνώσεις διαθέτει για να καταλάβει τη θέση εργασίας που επιθυμεί; Υπάρχουν άνθρωποι στην κοινότητά της που μπορούν να τη στηρίξουν ή πρότυπα που μπορεί να ακολουθήσει; Χρειάζεται περαιτέρω προσόντα και εκπαίδευση; Αν ναι, τι είδους; Θα ωφελούνταν από τα εξειδικευμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης; Έχει θέσει η γυναίκα θύμα ΕΑ ρεαλιστικούς στόχους απασχόλησης ανάλογους με τις ικανότητες, τις δεξιότητες και το επίπεδο εκπαίδευσής της, αλλά, και τις διαθέσιμες ευκαιρίες απασχόλησης;

Βήμα 2:

Παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης και συμβουλευτικής

Η ατομική υποστήριξη στη διαδικασία απόκτησης πρόσθετων προσόντων και εκπαίδευσης αποσκοπεί στην προετοιμασία ενός βιώσιμου σχεδίου κατάρτισης για τη γυναίκα θύμα ΕΑ. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει: (α) την ανάπτυξη βασικών γνώσεων σχετικά με τις ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης στη χώρα διαμονής,

τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους κανονισμούς και τις διαδικασίες τους (β) την ανάπτυξη δεξιοτήτων καλής αυτοπαρουσίασης (γ) την περιγραφή της κατάστασης στην αγορά εργασίας (δ) την ανάπτυξη μίας ρεαλιστικής στρατηγικής για εύρεση εργασίας με βάση τις ικανότητες και τα προσόντα της γυναίκας και (ε) εντοπισμό και επιλογή σε συνδυασμό με κατάλληλες και ρεαλιστικές ευκαιρίες κατάρτισης. Περιλαμβάνει επίσης την παροχή διευκρινίσεων στη γυναίκα αναφορικά με τις δεσμεύσεις και τις ευθύνες της μετά την εγγραφή της σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης (π.χ. πρέπει να είναι στην ώρα της κατά την έναρξη του μαθήματος, να παρακολουθεί συστηματικά τα μαθήματα, να μην απουσιάζει για ασήμαντους λόγους, να πραγματοποιεί τις εργασίες που της έχουν ανατεθεί, να προετοιμάζεται για το επόμενο μάθημα κλπ.).

Συμβουλές:

Βοηθήστε τη γυναίκα θύμα ΕΑ παρέχοντάς της πληροφορίες και καθοδήγηση. Μην προβαίνετε σε ενέργειες αντ' αυτής ή εκ μέρους της. Καλό θα ήταν να εξετάσει τις διαθέσιμες επιλογές εκπαίδευσης, να επιλέξει τα κατάλληλα μαθήματα για τον εαυτό της, να εγγραφεί και να αρχίσει να τα παρακολουθεί. Συζητήστε κάθε βήμα μαζί της και ενθαρρύνετε την. Να παρεμβαίνετε μόνο όταν πραγματικά είναι αναγκαίο.

Βήμα 3:

Παροχή ασφαλούς παραπομπής

Φροντίστε να παραπέμψετε το θύμα σε δημόσιους φορείς απασχόλησης, σε προγράμματα απόκτησης επαγγελματικών προσόντων, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης κλπ. Βέβαια, η ασφάλεια της διαδικασίας παραπομπής απαιτεί μεγάλο αριθμό προκαταρκτικών εργασιών σε προληπτικό επίπεδο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το εξωτερικό περιβάλλον (π.χ. ίδρυμα/φορέας, προσωπικό κλπ.) είναι εξίσου κατάλληλο, ώστε να αποδεχθεί την εν λόγω παραπομπή:

- ▶ Αξιολόγηση της αγοράς εργασίας και των ευκαιριών απασχόλησης
- ▶ Ευαισθητοποίηση και συμμετοχή των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης

- ▶ Ευαισθητοποίηση και συμμετοχή των υπευθύνων για την απασχόληση
- ▶ Ευαισθητοποίηση και συμμετοχή των εργοδοτών/ριών
- ▶ Δέσμευση του ιδιωτικού τομέα να προβεί σε δωρεές για την ενίσχυση των προσόντων και της εκπαίδευσης των γυναικών θυμάτων ΕΑ και τη μετέπειτα επαγγελματική τους απασχόληση
- ▶ Δημιουργία εταιρικών σχέσεων και δικτύων με οργανισμούς που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση και τοποθετούν ανέργους σε θέσεις εργασίας
- ▶ Ζητήστε δωρεάν υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης για τις γυναίκες θύματα ΕΑ.

Οι δραστηριότητες που αναφέρονται παραπάνω αποτελούν μερικά μόνο παραδείγματα. Απαιτούν μακροπρόθεσμες προσπάθειες και θα πρέπει να συγκαταλέγονται μεταξύ των προτεραιοτήτων των οργανισμών που ασχολούνται με την ένταξη των γυναικών θυμάτων ΕΑ στην κοινωνία και την αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής.

Χ. Συμβουλευτική σχετικά με τη λειτουργία της αγοράς εργασίας

▶ *Εισαγωγή στη δραστηριότητα*

Κατά τη διάρκεια της καθοδήγησης των γυναικών θυμάτων ΕΑ με σκοπό την ένταξη τους στον χώρο της εργασίας, είναι σημαντικό να μοιραστείτε μαζί τους όλα τα βασικά στοιχεία για την αγορά εργασίας. Χωρίς ακριβείς πληροφορίες για τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς εργασίας, μπορούν εύκολα να πέσουν θύματα κακοποίησης/κακομεταχείρισης και εκμετάλλευσης. Για παράδειγμα, οι γυναίκες θα πρέπει να εκπαιδευτούν, ώστε να ζητούν να μάθουν από τον/την εργοδότη/ρια τους όρους απασχόλησης πριν από την ημέρα που θα αρχίσουν να εργάζονται, να επιμένουν στην υπογραφή σύμβασης εργασίας, να διαπραγματεύονται αξιοπρεπείς πληρωμές ανάλογες με το επάγγελμα και τα πρότυπα της χώρας διαμονής. Είναι απαραίτητο να αφιερωθεί ο κατάλληλος χρόνος σε αυτή τη δραστηριότητα, η οποία μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από 2 ώρες. Εάν το κρίνετε απαραίτητο, μπορείτε να ζητήσετε βοήθεια από έναν/μία εμπειρογνώμονα με εξειδίκευση σε ζητήματα εργατικού δικαίου⁷³.

---

⁷³ Οι δραστηριότητες και οι συνεδρίες θα πρέπει να εξατομικεύονται ανάλογα με τις ανάγκες κάθε γυναίκας.

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Βήμα 1:

Παροχή συμβουλών σχετικά με το τι μπορεί να περιλαμβάνει μία σύμβαση

Προσπαθήστε να δώσετε στη γυναίκα θύμα ΕΑ πληροφορίες σχετικά με τις συμβάσεις ή ισοδύναμες γραπτές δηλώσεις, στις οποίες να διευκρινίζεται ότι οι συνθήκες εργασίας πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες αναφέροντας παράλληλα τις σχετικές εθνικές νομοθεσίες:

- συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης εργασίας (εργοδότης/ρια και εργαζόμενος/η),
- τόπος εργασίας: εάν δεν υπάρχει σταθερός τόπος εργασίας, το έγγραφο θα πρέπει να επισημαίνει ότι ο/η εργαζόμενος/η θα εργάζεται σε διάφορες τοποθεσίες και να αναφέρει πού είναι εγγεγραμμένη η επιχείρηση,
- τίτλος, βαθμός, κατηγορία εργασίας ή περιγραφή της θέσης εργασίας και σύντομη περιγραφή των καθηκόντων,
- ημερομηνία έναρξης και προσδοκώμενη διάρκεια της εργασίας εάν η σύμβαση έχει προσωρινό χαρακτήρα,
- αριθμός ημερών αμειβόμενων ετήσιων αργιών,
- διάρκεια των περιόδων προειδοποίησης για εσάς και τον/την εργοδότη/ρια, εάν κάποιο μέρος από τα δύο καταγγείλει τη σύμβαση,
- αρχικός βασικός μισθός, συχνότητα πληρωμής και κάθε άλλο στοιχείο που αφορά την αμοιβή,
- διάρκεια της κανονικής εργάσιμης ημέρας ή της εργάσιμης εβδομάδας (ώρες εργασίας),
- κανόνες των συλλογικών συμβάσεων που διέπουν τους όρους εργασίας του/της εργαζομένου/ης κατά περίπτωση.

Βήμα 2:

Παροχή συμβουλών στις γυναίκες για τα διάφορα είδη συμβάσεων

Φροντίστε να δώσετε πληροφορίες στη γυναίκα θύμα ΕΑ σχετικά με τις συμβάσεις πλήρους απασχόλησης και λοιπά είδη συμβάσεων εργασίας με έμφαση στην αρχή της μη διάκρισης κατά τη χρήση μη τυποποιημένων μορφών απασχόλησης. Οι μη τυποποιημένες ή λοιπές μορφές συμβάσεων εργασίας μπορούν να περιλαμβάνουν: εργασία ορισμένου χρόνου, εργασία μερικής απασχόλησης και εργασία μέσω εταιρείας προσωρινής απασχόλησης.

Βήμα 3:

Παροχή συμβουλών στις γυναίκες για τα έγγραφα πληρωμής και τα φορολογικά ζητήματα

Δώστε στη γυναίκα θύμα ΕΑ πληροφορίες σχετικά με άλλα σχετικά έγγραφα: τι είναι και πώς διαβάζεται ένα δελτίο πληρωμής, τι είναι μία επιστολή παραίτησης και πότε πρέπει να υπογραφεί, πώς πρέπει να αντιμετωπιστούν οι φορολογικές υποχρεώσεις ανάλογα με το είδος της σύμβασης, τι είναι και πώς γίνεται η δήλωση εισοδήματος. Μην παραλείψετε να δώσετε πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες που μπορούν να βοηθήσουν τη γυναίκα (π.χ. εργατικά συνδικάτα, γραφεία υποστήριξης κλπ.).

Βήμα 4:

Πρόσθετη υποστήριξη σχετικά με τη συμβουλευτική και την επαγγελματική καθοδήγηση

Παραπέμψτε εξαιρετικά ευάλωτες γυναίκες θύματα ΕΑ σε τοπικά προγράμματα συμβουλευτικής ή επαγγελματικής καθοδήγησης κρατικών φορέων ή μη κυβερνητικών οργανώσεων.

XI. Συνοδεία στη διαδικασία αναζήτησης εργασίας

Εισαγωγή στη δραστηριότητα

Θα πρέπει να παρέχονται συνεδρίες επαγγελματικής συμβουλευτικής στις γυναίκες θύματα ΕΑ, ακόμη και αν η αναζήτηση εργασίας δεν αποτελεί προτεραιότητα λόγω ασαφούς καθεστώτος διαμονής, το οποίο δεν επιτρέπει την πρόσβαση στην αγορά

εργασίας ή πιθανή επιστροφή στη χώρα καταγωγής. Οι εν λόγω συνεδρίες θα λειτουργήσουν ως προπαρασκευαστική εργασία. Επομένως, όταν η γυναίκα αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά εργασίας, θα είναι πιο καλά προετοιμασμένη και τελικά θα έχει περισσότερες πιθανότητες να βρει μία δουλειά που θα της επιτρέψει να εισέλθει στην αγορά εργασίας με βιώσιμο τρόπο, αντί να βιάζεται να κυνηγά θέσεις εργασίας και να αποδέχεται την πρώτη προσφορά που θα της γίνει. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτώνται κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής συμβουλευτικής θα είναι εξίσου ωφέλιμες σε περίπτωση που επιστρέψει στη χώρα καταγωγής της. Πιο συγκεκριμένα, θα είναι σε θέση να αναγνωρίζει νέες κατευθύνσεις σταδιοδρομίας και να επαγρυπνά περισσότερο σε ό,τι αφορά εργασιακά περιβάλλοντα που θα την έθεταν σε ευάλωτη κατάσταση. Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει μία σειρά προτάσεων για τη στήριξη των γυναικών θυμάτων ΕΑ σε δραστηριότητες αναζήτησης εργασίας, επαφές με εργοδότες/ριες και διαπραγματεύσεις συμβάσεων.

Ειδικότερα, θα υλοποιηθεί σύμφωνα με την ατομική αξιολόγηση κάθε γυναίκας και τους στόχους που περιγράφονται στο ατομικό σχέδιο που έχει καταρτιστεί για λογαριασμό της. Σε κάθε περίπτωση, είναι μείζονος σημασίας, όταν στηρίζετε μία γυναίκα στην προσπάθειά της να βρει δουλειά ή να έρθει σε επαφή με πιθανούς/ές εργοδότες/ριες, να εφαρμόζετε μία προσέγγιση που να είναι ευαίσθητη προς το φύλο. Εξίσου σημαντικό είναι να βοηθήσετε τις γυναίκες θύματα ΕΑ να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητές τους και να προετοιμαστούν για τις καθημερινές προκλήσεις που μπορεί να μην γνωρίζουν, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις εμπειρίες που σχετίζονται με το φύλο και το ιστορικό τους.

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Βήμα 1:

Χαρτογράφηση των φορέων που σχετίζονται με την αναζήτηση θέσεων εργασίας

Το εξατομικευμένο επαγγελματικό προφίλ κάθε γυναίκας θύματος ΕΑ θα σας βοηθήσει να της δώσετε πληροφορίες σχετικά με τους τομείς στους οποίους ενδείκνυται περισσότερο να εργαστεί. Βέβαια, μεταξύ άλλων, θα πρέπει να

αξιολογηθούν τα προσωπικά κίνητρα και οι ενέργειες κάθε γυναίκας για εύρεση εργασίας και να εντοπιστούν περαιτέρω δράσεις υποστήριξης (π.χ. βοήθεια στη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, καθοδήγηση σε συνεντεύξεις εργασίας κλπ.). Προχωρήστε σε μία λεπτομερή χαρτογράφηση των κέντρων εργασίας, των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες στήριξης της απασχόλησης, των γραφείων ευρέσεως εργασίας και των δικτυακών τόπων (websites) αναζήτησης εργασίας.

Βήμα 2:

Ταίριασμα δεξιοτήτων και αναγκών με κενές θέσεις εργασίας

Στο στάδιο αυτό, κάθε φορέας παροχής υπηρεσιών θα πρέπει να αναζητήσει ευκαιρίες και κενές θέσεις εργασίας με βάση το εξατομικευμένο επαγγελματικό προφίλ κάθε γυναίκας. Οι κενές αυτές θέσεις θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις δεξιότητες, την πείρα, το επίπεδο εκπαίδευσης, τις ανάγκες και τις προτιμήσεις των γυναικών. Στη συνέχεια, καλό θα ήταν να συζητήσετε μαζί της και τις δύο προτεινόμενες ευκαιρίες και να αναστοχαστείτε:

- ▶ αν είναι εφικτές,
- ▶ αν καλύπτουν τις ανάγκες της και
- ▶ κατά πόσον υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω στήριξη στην υποβολή αίτησης για μία θέση εργασίας, την παρακολούθηση ενός σεμιναρίου κατάρτισης στην ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων ή τη μεταπαρακολούθηση της επαγγελματικής της εμπειρίας.

Στο τέλος αυτής της διαδικασίας, κάθε γυναίκα θα πρέπει να έχει αποκτήσει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και να είναι πιο ικανή να αναζητά και να εντοπίζει κενές θέσεις και ευκαιρίες εργασίας σύμφωνα με τις πραγματικές της ανάγκες και ικανότητες. Η στήριξη των γυναικών στην επικοινωνία με τους/τις εργοδότες/ριες είναι απαραίτητη (π.χ. παροχή ενός χώρου με ησυχία, αριθμοί κινητών τηλεφώνων/σταθερών για κλήση, εκ των προτέρων αναζήτηση όσο το δυνατόν περισσότερων λεπτομερειών για τη θέση εργασίας, αναζήτηση συστάσεων από διάφορες επαφές σχετικά με την εργασιακή ηθική των εργοδοτών). Ωστόσο, ας σημειωθεί ότι η άμεση επαφή με πιθανούς/ές εργοδότες/ριες για λογαριασμό των γυναικών θυμάτων ΕΑ θα μπορούσε να έχει αντίθετα από τα αναμενόμενα αποτελέσματα μακροπρόθεσμα, καθώς θα μπορούσε να αποβεί αποδυναμωτική για την υποψήφια.

Βήμα 3:

Προσαρμογή του βιογραφικού σημειώματος

Ανάλογα με τις αγγελίες θέσεων εργασίας που βρήκατε, θα πρέπει να προσαρμόσετε κατάλληλα το βιογραφικό σημείωμα της γυναίκας ώστε να ανταποκρίνεται στις ειδικές δεξιότητες και απαιτήσεις της εκάστοτε θέσης εργασίας.

Βήμα 4:

Προσομοίωση συνέντευξης εργασίας

Η προσομοίωση είναι ένας από τους καλύτερους τρόπους εκπαίδευσης για μία πραγματική συνέντευξη εργασίας. Όλα τα στοιχεία της συνέντευξης θα πρέπει να δίνονται πριν από την πρόβα που θα κάνετε με τη γυναίκα θύμα ΕΑ (π.χ. πληροφορίες για τον/την εργοδότη/ρια, περιγραφή της θέσης εργασίας). Αναλαμβάνοντας τον ρόλο του/της συνεντευκτή/ριας, θα τη βοηθήσετε να αποκτήσει πείρα στη διαδικασία της συνέντευξης εργασίας και να λάβει πολύτιμη ανατροφοδότηση για να προετοιμαστεί για μία επιτυχημένη συνέντευξη.

Βήμα 5:

Βοήθεια στη διαπραγμάτευση συμβάσεων

Η καλή προετοιμασία είναι απαραίτητη για την επιτυχή διαπραγμάτευση μίας σύμβασης. Προσπαθήστε να βοηθήσετε κάθε γυναίκα εξηγώντας της τους όρους της σύμβασης, μεταφράζοντάς τους (εάν είναι απαραίτητο) και κάνοντας σχετικά σχόλια λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη τις ανάγκες κάθε γυναίκας. Εάν χρειαστούν περισσότερες νομικές συμβουλές, οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να απευθυνθούν για περαιτέρω υποστήριξη στο νομικό τμήμα των οργανισμών τους.

Βήμα 6:

Μεταπαρακολούθηση

Όλες οι γυναίκες θα πρέπει να λαμβάνουν στήριξη σε κάθε στάδιο της διαδικασίας αναζήτησης εργασίας. Για την ακρίβεια, θα πρέπει να παρακολουθείτε και να

αξιολογείτε την πρόοδο κάθε γυναίκας προς την ένταξη στην αγορά εργασίας και να της παρέχετε καθοδήγηση προκειμένου να αντιμετωπιστούν τυχόν δυσκολίες ή προβλήματα.

XII. Πληροφορίες σχετικά με τις νεοσύστατες κοινωνικές επιχειρήσεις ή τις πολύ μικρές επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για στήριξη της επιχειρηματικότητας

Εισαγωγή στη δραστηριότητα

Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει μία σειρά προτάσεων για την παροχή πληροφοριών σχετικά με την έναρξη και τη λειτουργία μίας νεοφυούς κοινωνικής επιχείρησης ή μίας πολύ μικρής επιχείρησης.

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Βήμα 1:

Δημιουργία εξατομικευμένων επαγγελματικών προφίλ

Βλέπε παραπάνω δραστηριότητα V.

Βήμα 2:

Εντοπισμός και παρουσίαση μίας επιχειρηματικής ιδέας

Λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια του 1ου βήματος, κατανοήστε αν η γυναίκα ενδιαφέρεται να ιδρύσει επιχείρηση. Κατόπιν, μπορείτε να την καθοδηγήσετε στο να μετατρέψει την ιδέα της σε ένα σύντομο επιχειρηματικό μοντέλο (π.χ. λειτουργία της αγοράς, κάλυψη αναγκών, ανταγωνισμός, προϊόν ή/και υπηρεσίες, βλέπε Πίνακα I στο Παράρτημα III).

Σκοπός της ανάλυσης αυτής είναι πρώτον, να προσδιοριστεί εάν το επιχειρηματικό μοντέλο είναι βιώσιμο στο τρέχον επιχειρηματικό περιβάλλον και, δεύτερον, να προσδιοριστούν οι απαιτούμενες δεξιότητες, καθώς και το επίπεδο και το είδος της στήριξης που χρειάζονται για την υλοποίηση της επιχειρηματικής ιδέας (π.χ. συμ-

βουλευτική καθοδήγηση/mentoring, επαγγελματική καθοδήγηση/coaching, ανάπτυξη επιχειρηματικού σχεδίου, πρόσβαση σε χρηματοδοτικά προγράμματα, σεμινάρια κατάρτισης κλπ.).

Εάν ένα επιχειρηματικό μοντέλο δεν είναι βιώσιμο, προσπαθήστε να καθοδηγήσετε κάθε γυναίκα στην επιλογή του κατάλληλου επαγγέλματος ή τομέα της οικονομίας βάσει του εξατομικευμένου επαγγελματικού της προφίλ. Η βιωσιμότητα κάθε επιχειρηματικού μοντέλου θα μπορούσε να αξιολογηθεί μέσω διαφόρων κριτηρίων και συγκεκριμένα, με τη βοήθεια ενός πίνακα ισορροπημένης στοχοθεσίας (balanced scorecard), όπως παρουσιάζεται στο Παράρτημα III (βλέπε Πίνακα II).

Παρακάτω, αναφέρονται μερικά στοιχεία που θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν στην ανάλυση ενός επιχειρηματικού μοντέλου:

Προϊόν/Υπηρεσία

- Ποιο πρόβλημα επιλύει η επιχείρηση;
- Υπάρχει κατάλληλη αγορά προϊόντων;
- Υπάρχει ένα σαφές τμήμα πελατών στο οποίο απευθύνεται η επιχείρηση;

Ομάδα - Επιχειρηματίας (γυναίκα θύμα ΕΑ)

- Ποια είναι η εμπειρογνωσία της ομάδας όσον αφορά τη δυνατότητα υλοποίησης του επιχειρηματικού σχεδίου;
- Πόσο καλά γνωρίζει η ομάδα την αγορά και το επιχειρησιακό περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται ο τομέας δραστηριοποίησής της;

Αγορά

- Υπάρχουν παρόμοια/ες προϊόντα/υπηρεσίες στην αγορά; Αν ναι, επιλύουν αποτελεσματικά το πρόβλημα; Μήπως το/η νέο/α προϊόν/υπηρεσία μπορεί να το επιλύσει πιο αποτελεσματικά;
- Πόσο καινοτόμο και οικονομικά προσιτό είναι το/η προϊόν/υπηρεσία;
- Υπάρχουν εμπόδια που δυσχεραίνουν την είσοδο στην αγορά;
- Ποιοι είναι οι ανταγωνιστές; Διαθέτουν σημαντικούς πόρους και δυνατότητες;
- Υπάρχουν πολλά υποκατάστατα διαθέσιμα στην αγορά σε παρόμοια ή χαμηλότερη τιμή;

Επιχειρηματική Στρατηγική

- Ποιος είναι ο κινητήριος μοχλός εσόδων της επιχείρησης;
- Είναι εφικτή η δυνατότητα κλιμάκωσης με χαμηλή ένταση κόστους/πόρων;
- Περιμένετε πρώτα να κερδίσετε χρήματα και μετά τα ξοδεύετε;

Βήμα 3:

Πληροφορίες σχετικά με υποστηρικτικές υπηρεσίες

Σε αυτό το βήμα, μπορείτε να προχωρήσετε σε μία λεπτομερή χαρτογράφηση όλων των οργανισμών που παρέχουν:

- ▶ υπηρεσίες συμβουλευτικής καθοδήγησης/mentoring, επαγγελματικής καθοδήγησης/coaching και συμβουλευτικής, όπως τα «εκκολαπτήρια» νεοφυών επιχειρήσεων (start-up incubators),
- ▶ μικροχρηματοδότηση σε νέες επιχειρήσεις και
- ▶ υπηρεσίες κατάρτισης και εκπαιδευτικά σεμινάρια.

Ο κατάλογος αυτός θα πρέπει να ενημερώνεται τακτικά και να παρέχει πληροφορίες κυρίως για οργανισμούς που παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες ή που η αμοιβή τους είναι πλήρως επιλέξιμη μέσω χρηματοδοτικών συστημάτων. Ανάλογα με την ωριμότητα της επιχειρηματικής ιδέας, καθώς και την ανάγκη για περαιτέρω υποστήριξη, θα πρέπει να παραπέμψετε τη γυναίκα σε οργανισμούς που παρέχουν σχετικές υπηρεσίες.

XIII. Παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες

Εισαγωγή στη δραστηριότητα

Η αποτελεσματική παραπομπή μίας γυναίκας θύματος ΕΑ σε άλλους παρόχους υπηρεσιών εξαρτάται από διάφορους παράγοντες. Οι προϋποθέσεις πρόσβασης και χρήσης μίας υπηρεσίας πρέπει να ελέγχονται πριν από οποιαδήποτε παραπομπή. Σε αυτές δεν περιλαμβάνονται μόνο οι προϋποθέσεις που ορίζονται ρητά από τον πάροχο υπηρεσιών, αλλά και πτυχές που μπορούν να διευκολύνουν ή να

παρεμποδίσουν την ευεργετική χρήση μίας υπηρεσίας. Η ασφάλεια αποτελεί εξίσου σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας παραπομπής. Η ασφαλής παραπομπή συνεπάγεται ότι τα δικαιώματα του θύματος θα γίνονται σεβαστά και οι υπηρεσίες που παρέχονται από άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς δεν θα δημιουργούν κανέναν κίνδυνο για το θύμα, όπως περιθωριοποίηση, επαναθυματοποίηση, στιγματισμό ή αποκλεισμό λόγω του ιστορικού και της παρελθούσης εμπειρίας εκμετάλλευσης της γυναίκας.

► *Τι πρέπει να κάνετε*

Βήμα 1:

Εξέταση της προσβασιμότητας, της αξιοπιστίας και της ασφάλειας μίας υπηρεσίας

Εξετάστε τις ακόλουθες πτυχές κατά τη διερεύνηση της προσβασιμότητας, της αξιοπιστίας και της ασφάλειας μίας υπηρεσίας (ο κατάλογος των ερωτήσεων που ακολουθεί δεν είναι διεξοδικός και μπορεί πάντα να προσαρμόζεται σύμφωνα με τις ιδιαίτερες περιστάσεις μίας γυναίκας θύματος ΕΑ):

- Ποιος/α δικαιούται να χρησιμοποιήσει την υπηρεσία; (π.χ. ηλικία, φύλο, περιορισμοί του καθεστώτος διαμονής κλπ.).
- Τα προαπαιτούμενα περιορίζουν την παροχή υπηρεσιών σε άτομα με συγκεκριμένο καθεστώς διαμονής; Αν ναι, η γυναίκα διαθέτει τον απαιτούμενο τίτλο διαμονής; (π.χ. ορισμένες υπηρεσίες μπορεί να παρέχονται σε άτομα στα οποία έχει χορηγηθεί άσυλο αλλά όχι σε αιτούντες/σες άσυλο).
- Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας αποτελεί προαπαιτούμενο; Αν ναι, τι είδους; Απαιτείται ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας ή ειδική άδεια εργασίας ή απασχόλησης;
- Ποιες είναι οι γλωσσικές απαιτήσεις; Ακόμη και αν δεν αναφέρονται προαπαιτούμενα που αφορούν την επίσημη γλώσσα, πόσο χρήσιμη θα ήταν η υπηρεσία για μία γυναίκα δεδομένου του επιπέδου των γλωσσικών της δεξιοτήτων;
- Ποιες δεξιότητες γραμματισμού απαιτούνται και ποιες αντίστοιχες δεξιότητες διαθέτει η γυναίκα;

- Απαιτούνται ψηφιακές δεξιότητες; Αν ναι, σε ποιο επίπεδο;
- Η υπηρεσία θα είναι αρκετά επαρκής λαμβάνοντας υπόψη το εκπαιδευτικό υπόβαθρο της γυναίκας;
- Για γυναίκες με μικρά παιδιά: Μπορεί να φέρει μαζί της το/τα παιδί/παιδιά της ή παρέχονται υπηρεσίες παιδικής φροντίδας;
- Τι είδους άλλες ικανότητες μπορεί να είναι απαραίτητες;

Συμβουλή:

Ο/Η υπεύθυνος/η διαχείρισης μίας υπόθεσης οφείλει να αξιολογήσει με μεγάλη προσοχή τις στάσεις του οργανισμού στον οποίο παραπέμπει το θύμα απέναντι σε ζητήματα φύλου, μετανάστευσης και εμπορίας ανθρώπων.

Βήμα 2:

Λήψη συναίνεσης από τη γυναίκα

Ενημερώστε τη γυναίκα για την πιθανή παραπομπή. Επιτρέψτε της να επιλέξει, αν υπάρχουν περισσότερες διαθέσιμες επιλογές, σε ποιον φορέα επιθυμεί να παραπεμφθεί. Να θυμάστε ότι θα πρέπει να λάβετε τη συναίνεση της γυναίκας προτού προβείτε σε οποιαδήποτε ενέργεια παραπομπής.

Βήμα 3:

Παρακολούθηση μετά την παραπομπή

Ολοκληρώστε τη διαδικασία παραπομπής λαμβάνοντας ανατροφοδότηση τόσο από τον οργανισμό στον οποίο θα παραπεμφθεί η γυναίκα όσο και από την ίδια.

9. Συμπέρασμα

Αυτή είναι η στιγμή που όλοι οι σχετικοί ενδιαφερόμενοι, από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους παράγοντες του τομέα και από τις δημόσιες αρχές έως τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, πρέπει να αγωνιστούν για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή νέων και καινοτόμων εργαλείων και παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της περίπλοκης σύνδεσης των προκλήσεων που απορρέουν από ένα υπερ-δυναμικό πλαίσιο.

Η εμπορία ανθρώπων παραμένει ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα για πολλά θύματα σε όλο τον κόσμο και τις κοινωνίες γενικότερα. Για τον λόγο αυτό, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι επαγγελματίες του τομέα θα πρέπει να διατηρήσουν ψηλά στις βασικές τους προτεραιότητες για τα επόμενα χρόνια την απόκριση του συστήματος κατά της εμπορίας ανθρώπων. Το εταιρικό σχήμα του έργου TOLERANT μέσω των δράσεων που υλοποίησε είχε ως στόχο να επισημάνει τις ειδικές συνθήκες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες ΥΤΧ-θύματα ΕΑ για σεξουαλική εκμετάλλευση ή λοιπές μορφές έμφυλης βίας. Ο Οδηγός που εκπονήθηκε από τους εταίρους φιλοδοξεί να ρίξει φως σε μία μάλλον λιγότερο διερευνημένη περιοχή, δηλαδή την απασχολησιμότητα των θυμάτων εμπορίας. Αν και πολλοί οργανισμοί παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες, δεν έχει συνταχθεί προς το παρόν ένας λεπτομερής και ολοκληρωμένος οδηγός. Ο εν λόγω Οδηγός είναι ενδεικτικός των ποικίλων δραστηριοτήτων και βημάτων που θα μπορούσε να πραγματοποιήσει ένας/μία επαγγελματίας. Αναγνωρίζουμε ασφαλώς ότι κάθε περίπτωση είναι μοναδική και ότι οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να υιοθετήσουν μία προσαρμοσμένη προσέγγιση βάσει των ατομικών αναγκών κάθε γυναίκας. Αν και κανένας οδηγός δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη συσσωρευμένη επιτόπια εμπειρία των ειδικευμένων φορέων στον τομέα αυτό, θεωρούμε ότι με τη βοήθεια του παρόντος οδηγού θα ενισχυθούν οι φορείς που μπορούν να βελτιώσουν το δυναμικό απασχολησιμότητας των γυναικών θυμάτων ΕΑ.

Ζούμε σε μία εποχή αναταραχών, όπου τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλά για πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Η κατάσταση για τους μετανάστες, και ιδίως για τις μετανάστριες, είναι ακόμη πιο δύσκολη, καθώς σημειώνουν αυξημένα ποσοστά εργασίας στον άτυπο τομέα. Η πανδημία COVID-19 όχι μόνο έχει επιβλαβείς συνέπειες για τους πληθυσμούς μεταναστών σε όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής, αλλά αποκάλυψε επίσης πόσο έντονα έμφυλες ήταν οι επιπτώσεις της. Η κατάσταση των μεταναστριών που πέφτουν θύματα εμπορίας είναι ακόμη πιο περίπλοκη και εξαιρετικά άνηση όσον αφορά την πρόσβαση σε δικαιώματα και υπηρεσίες, καθώς και αναφορικά με τις ουσιαστικές παρεμβάσεις για την ενδυνάμωση και την επανένταξή τους. Ως εκ τούτου, έργα όπως το TOLERANT και Οδηγοί, όπως αυτός που διαβάζετε επί του παρόντος, μπορούν αφενός να συμβάλουν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων των επαγγελματιών του τομέα και αφετέρου να οδηγήσουν στην αύξηση των ευκαιριών για μία επιτυχημένη διαδικασία ένταξης μακροπρόθεσμα. Είναι η στιγμή που όλοι οι σχετικοί φορείς, από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής

έως τους δρώντες πεδίου και από τις δημόσιες αρχές έως τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, θα πρέπει να προσπαθήσουν να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν νέα και καινοτόμα εργαλεία και παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του σύνθετου πλέγματος των προκλήσεων που πηγάζουν από ένα υπερ-δυναμικό πλαίσιο.

10. Βιβλιογραφία

- **Inter-Agency Gender-Based Violence Case Management Guidelines** - http://www.gbvims.com/wp-content/uploads/Interagency-GBV-Case-Management-Guidelines_Final_2017.pdf
- **Integration: The Role of Communities, Institutions, and the State** - <https://www.migrationpolicy.org/article/integration-role-communities-institutions-and-state>
- **IOM and migrant integration** - <https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/What-We-Do/docs/IOM-DMM-Factsheet-LHD-Migrant-Integration.pdf>
- **Refugees and Social Integration in Europe** - https://www.un.org/development/desa/family/wp-content/uploads/sites/23/2018/05/Robila_EGM_2018.pdf
- **Guidelines for Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Settings** - <https://www.unhcr.org/453492294.pdf>
- **The Counter Trafficking Data Collaborative, Global Data Hub on Human Trafficking** - <https://www.ctdatacollaborative.org/story/human-trafficking-and-gender-differences-similarities-and-trends>
- **“Why is gender an important factor in the process of trafficking for sexual exploitation?”** - http://www.cpe.ro/wp-content/uploads/2016/03/Training-manual_English.pdf
- **Trafficking in persons Report June 2019** - <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/06/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf>
- **Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims** - https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_com-2018-777-report_en.pdf
- **Παρακολουθώντας και Αξιολογώντας τα Μέτρα για την Ένταξη των Ευάλωτων Ομάδων Μεταναστών στην Ελλάδα, ASSESS Integration of Vulnerable Migrants, Ντία Αναγνώστου, Έντα Γκέμη, Φεβρουάριος 2015, ΕΛΙΑΜΕΠ**
- **Στατιστικά εμπορίας ανθρώπων** - http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=76629&Itemid=73&lang=

- Ετήσια Έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς στην Ελλάδα για το 2019 - <https://sway.office.com/FQFFWWBpChjulmzm>
- Evaluation Report Austria – 3rd Evaluation Round GRETA - <https://rm.coe.int/greta-2020-03-fgr-aut-en/16809eb4fd>
- National Report 2019 - <https://antitrafic.government.bg/bg/about#reports>
- 2018 Trafficking in Persons Report – Italy - <https://www.refworld.org/docid/5b3e0b11a.html>
- Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Italy, Second Evaluation Round - <https://rm.coe.int/greta-2018-28-fgr-ita/168091f627>
- Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Romania, Second Evaluation Round - <https://rm.coe.int/CoER-MPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a99b1>
- 2018 Trafficking in Persons Report – Romania - <https://www.refworld.org/docid/5b3e0a9c4.html>
- Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>
- The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016 https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf
- DIRECTIVE 2012/29/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX-%3A32012L0029>
- DIRECTIVE 2004/38/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX-T/?uri=celex%3A32004L0038>
- Council Directive 2005/85/EC of 1 December 2005 on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing

- refugee status - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005L0085>
- Directive 2009/52/EC of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 providing for minimum standards on sanctions and measures against employers of illegally staying third-country nationals - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0052>
  - Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX-T/?uri=celex%3A32011L0095>
  - REPORT on sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality (2013/2103(INI)) - <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//EN>
  - EU Gender Action Plan 2016-2020 at year one: European Implementation Assessment - https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU%282017%29603256
  - Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019 - https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en
  - Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women New York, 18 December 1979 - <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx>
  - Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence - <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>
  - Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime - <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx>
  - Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others - <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/TrafficInPersons.aspx>
  - Beijing Declaration and Platform for Action - https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf
  - Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Develop-

- ment - <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>
- “The Study on the Gender Dimension of Trafficking in Human Beings”- https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-gender-dimension-trafficking-human-beings_en
  - “Psychologie clinique et psychopathologie”, Presses Universitaires de France, Paris, 2006, Serban Ionescu, Alain Blanchet, Coord. Michéle Montreuil, Coord. Jack Doron
  - “An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action”, UNODC, 2008- https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf
  - ECRI annual report: Racism, racial discrimination, xenophobia, anti-semitism and intolerance are on the rise in Europe - <https://www.coe.int/en/web/portal/-/ecri-annual-report-racism-racial-discrimination-xenophobia-anti-semitism-and-intolerance-are-on-the-rise-in-europe>
  - The Causes and Consequences of Re-trafficking: Evidence from the IOM Human Trafficking Database, IOM, https://publications.iom.int/system/files/pdf/causes_of_retrafficking.pdf
  - EIGE – “Gender-specific measures in anti-trafficking actions”- https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/read_the_report_gender-specific_measures_in_anti-trafficking_actions.pdf
  - EIGE – “Protecting victims, an analysis of the Anti-Trafficking Directive from the perspective of a victim of gender-based violence”
  - “The Importance of Soft Skills”, European Youth Portal, 2018, https://europa.eu/youth/es/article/53/54735_en

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Παράδειγμα πιθανών δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη του σταδίου: «Γλώσσα και γραμματισμός (στα μέσα)»

Ενότητα 1: Διαχείριση της πληροφορίας⁷⁴

Γενικοί στόχοι της ενότητας:

- Προσδιορισμός των μαθησιακών κενών που σχετίζονται με τη διαχείριση των πληροφοριών στον ψηφιακό γραμματισμό
- Εντοπισμός αξιόπιστων πληροφοριών σε ένα πρόγραμμα περιήγησης (web browser)
- Κατανόηση του τρόπου πρόσβασης σε πληροφορίες μέσω μίας μηχανής αναζήτησης (π.χ. Google)
- Εκμάθηση του τρόπου ανάκτησης, αποθήκευσης και οργάνωσης πληροφοριών σε ψηφιακά βοηθήματα.

Ενότητα 2: Συνεργασία⁷⁵

Η εν λόγω ενότητα παρέχει μία επισκόπηση των πιο δημοφιλών δικτύων μέσων κοινωνικής δικτύωσης (social

media) και του τρόπου με τον οποίο μπορείτε να συνεργάζεστε στο διαδίκτυο με άλλους χρήστες, καθώς και του τρόπου με τον οποίο μπορείτε να αλληλεπιδράτε με ασφάλεια και ανάλογα με την κατάσταση.

Ενότητα 3: Δημιουργία περιεχομένου⁷⁶

Η ενότητα αυτή έχει ως στόχο να διδάξει στις γυναίκες θύματα ΕΑ πώς μπορούν να δημιουργήσουν ένα βασικό έγγραφο μέσω του διαδικτύου και να τις βοηθήσει στη χρήση ψηφιακών εργαλείων για αναζήτηση εργασίας. Επίσης, επικεντρώνεται στη δημιουργία βιογραφικού σημειώματος και συνοδευτικής επιστολής, καθώς και στη μεταφόρτωσή τους (upload) στο διαδίκτυο.

---

⁷⁴Για έναν πιο συγκεκριμένο κατάλογο δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο αυτής της ενότητας, ακολουθήστε τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <https://medlitproject.eu/elearning/courses/information-management-unit-1-how-to-search-information/?tab=tab-overview>

⁷⁵ Ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο για συγκεκριμένες δραστηριότητες και ασκήσεις: <https://medlitproject.eu/elearning/courses/collaboration/?tab=tab-curriculum>

⁷⁶Περισσότερες δραστηριότητες και ιδέες για την ενότητα μπορείτε να βρείτε στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://medlitproject.eu/elearning/courses/module-4-creation-of-content-and-knowledge/?tab=tab-curriculum>

Ενότητα 4: Ηθική χρήση του Διαδικτύου⁷⁷

Η ενότητα αυτή επικεντρώνεται στη δι-άδοση της σημασίας της ασφαλούς και ηθικής χρήσης του διαδικτύου. Αυτό είναι σημαντικό αν ληφθεί υπόψη ότι οι γυναίκες θύματα ΕΑ που απευθύνονται στην υπηρεσία παροχής στήριξης στην οποία εργάζεστε μπορεί να είναι ήδη ενεργοί χρήστες, π.χ. μέσω του Facebook και άλλων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία στις μέρες αποτελούν ένα από τα πλέον επιδραστικά εργαλεία για την πρόσληψη σε μία δουλειά.

Ενότητα 5: Χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή⁷⁸

Η ενότητα αυτή έχει ως στόχο να διδάξει στις γυναίκες θύματα ΕΑ περισσότερο τεχνικές πτυχές της χρήσης ενός υπολογιστή και πώς μπορούν να

επωφεληθούν από τις διαφορετικές λειτουργίες του (π.χ. ασφαλής αποθήκευση δεδομένων και πληροφοριών).

Ενότητα 6: Παρουσίαση και αυτογνωσία

Η ενότητα στοχεύει στην ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων επικοινωνίας και της αυτογνωσίας των γυναικών, οι οποίες είναι απαραίτητες στην καθημερινή επικοινωνία και σε ένα φιλικό εργασιακό περιβάλλον μέσω της διεξαγωγής μίας δραστηριότητας για «σπάσιμο του πάγου».

---

⁷⁷ Για μια πιο λεπτομερή παρουσίαση των συγκεκριμένων περιεχομένων της ενότητας, ακολουθήστε τον ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <https://medlitproject.eu/elearning/courses/module-5-ethics-responsibility/?tab=tab-curriculum>

⁷⁸ Ακολουθήστε τον εξής ηλεκτρονικό σύνδεσμο: <https://medlitproject.eu/elearning/courses/module-7-technical-operations/?tab=tab-curriculum>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Παράδειγμα πιθανών δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη του σταδίου: «Ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων»

Ενότητα 1: Ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικών με την παρουσίαση, τη λεκτική επικοινωνία, την ακρόαση, την ομαδική εργασία, τις διαπραγματεύσεις, την πειθώ και τη λήψη αποφάσεων⁷⁹

Η ενότητα αυτή αποσκοπεί στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που χρειάζονται σε πολλά επαγγέλματα και καθημερινές συναναστροφές. Η ακόλουθη άσκηση στοχεύει ακόμη στη βελτίωση των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων και της ευελιξίας των γυναικών.

Προτεινόμενη βιωματική άσκηση: Μελέτες περίπτωσης

Οδηγίες: Παρουσιάστε στις γυναίκες-συμμετέχουσες ένα πρόβλημα που σχετίζεται με το εργασιακό περιβάλλον και ζητήστε τους να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις επί του θέματος με στόχο την εξεύρεση μίας λύσης [10 λεπτά]. Αφού όλες εκφράσουν τις απόψεις τους, χωρίστε τις σε μικρές ομάδες προκειμένου να ανταλλάξουν απόψεις για το θέμα και να αποφασίσουν για μία κοινή λύση [10 λεπτά]. Μόλις ολοκληρώσουν τη συζήτηση όλες οι ομάδες, θα παρουσιάσουν τα σημεία στα οποία

συμφώνησαν, θα ανταλλάξουν ιδέες για το θέμα με τις άλλες ομάδες και θα προσπαθήσουν να τις πείσουν ότι η λύση που προτείνουν είναι πιο πρακτική. Μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης, όλες οι ομάδες θα κληθούν να συναποφασίσουν για μία κοινή λύση [20 λεπτά].

Πρόβλημα 1: Η εταιρεία στην οποία εργάζεται η Σάρα πραγματοποιεί μία συνάντηση και εκείνη είναι συντονίστρια. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης επικρατεί μεγάλη ένταση ανάμεσα σε δύο μέλη του εταιρικού σχήματος. Πώς θα πρέπει να χειριστεί την κατάσταση η Σάρα;

Πρόβλημα 2: Η Χέιλι εργάζεται σε μία κτηνιατρική κλινική και πρέπει να γράψει μία ιατρική συνταγή για ένα από τα ζώα-ασθενείς, αλλά ο υπολογιστής δεν λειτουργεί. Τι θα πρέπει να κάνει η Χέιλι σε αυτή την περίπτωση;

Ενότητα 2: Κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, κριτική παρατήρηση και επίλυση προβλημάτων

Η ενότητα αυτή στοχεύει στην ενδυνάμωση των γυναικών εφοδιάζοντάς τις

---

⁷⁹ Για να δείτε τις εν λόγω δραστηριότητες και ιδέες, ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο: <https://www.dropinproject.eu/course/module-3-social-skills>

με τις προαναφερθείσες δεξιότητες που θα τις βοηθήσουν να βρουν πιο εύκολα δουλειά.⁸⁰

Προτεινόμενη βιωματική άσκηση: Θέ-ατρο Φόρουμ/Θέατρο των Καταπιεσμέ-νων

Οδηγίες: Παρουσιάστε την άσκηση στις γυναίκες-συμμετέχουσες εξηγώντας τους ότι ορισμένες από αυτές θα υπο-δυθούν ρόλους βάσει ενός σεναρίου και οι υπόλοιπες θα κάνουν σχόλια σχετικά με ό,τι θα μπορούσε να έχει βελτιωθεί στον χειρισμό της συγκεκριμένης κα-τάστασης. Διευκρινίστε ότι η εν λόγω άσκηση στοχεύει στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης, συμπερι-λαμβανομένων της δημιουργικότητας, της κριτικής παρατήρησης και της επί-λυσης προβλημάτων στο εργασιακό πε-ριβάλλον.

Σενάριο: Δύο γυναίκες εργάζονται σε βάρδιες ως γραμματείς σε μία μικρή παιδιατρική κλινική. Λόγω μίας παρα-νόησης στα προγραμματισμένα ραντε-βού, δύο ασθενείς προσέρχονται την ίδια ημέρα και ώρα στην κλινική και εκ-φράζουν τη δυσαρέσκειά τους για αυτό το συμβάν. Οι δύο γυναίκες πρέπει να βρουν έναν δημιουργικό τρόπο για να επιλύσουν αυτό το πρόβλημα και να πα-

ρατηρήσουν την κατάσταση, ώστε να τη χειριστούν κατάλληλα.

Αποτίμηση: Μετά την παρουσίαση του σεναρίου, ρωτήστε όλες τις γυναίκες τι πιστεύουν ότι θα είχαν κάνει αν ήταν στη θέση των γραμματέων και ποια κατά τη γνώμη τους θα ήταν η καλύτερη λύση.

Ενότητα 3: Διαχείριση και επίλυση συ-γκρούσεων, διευκόλυνση

Η παρούσα ενότητα έχει ως στόχο να εισαγάγει τις γυναίκες σε έναν αποτε-λεσματικό τρόπο διαχείρισης και επίλυ-σης των συγκρούσεων αλλά και χαλά-ρωσης των εντάσεων στο εργασιακό περιβάλλον. Οι πρακτικές αποκαταστα-τικής δικαιοσύνης έχουν αποδειχθεί ως ένας αποτελεσματικός τρόπος για την επίτευξη αυτού του στόχου⁸¹. Πέραν αυτών, προτείνονται η διαμεσολάβηση και οι επανορθωτικοί κύκλοι (restorative circles) για την επίλυση συγκρούσεων και τη δημιουργία μίας φιλικής και θερ-μής ατμόσφαιρας στον χώρο εργασίας. Ο/Η σύμβουλος θα πρέπει να πραγμα-τοποιήσει μία εισαγωγή και να εξηγήσει στις γυναίκες πώς λειτουργούν οι μέθο-δοι της αποκαταστατικής δικαιοσύνης.

Ως διαδικασία, η διαμεσολάβηση αναφέ-ρεται στην ανάπτυξη ενός δομημένου πλαισίου με στόχο την αλληλεπίδραση

---

⁸⁰ Για να δείτε τις σχετικές δραστηριότητες και θεωρία για τα θέματα αυτά, ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο: <https://www.dropinproject.eu/course/module-2-critical-thinking/>

⁸¹ "Restorative practice in the workplace", Restorative Justice Council (n.d.).- <https://restorativejustice.org.uk/restorative-practice-workplace>

των κύριων μερών και τη συμμετοχή ενός αμερόληπτου τρίτου μέρους χωρίς «εξουσία», ούτως ώστε να εκφράζονται οι απόψεις για το περιστατικό και τα συναισθήματα των μερών της διένεξης. Τα μέρη της διένεξης θα προτείνουν στη συνέχεια λύσεις, τις οποίες θα δεσμευτούν να ακολουθήσουν προκειμένου να αποκαταστήσουν τις σχέσεις και τη βλάβη του θύματος, καθώς και να ικανοποιήσουν το αίσθημα δικαιοσύνης των εμπλεκόμενων μερών. Η εφαρμογή των τεχνικών τόσο της αποκαταστατικής δικαιοσύνης όσο και της διαμεσολάβησης θα πρέπει να γίνεται από κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, ούτως ώστε να αποκλειστεί κάθε πιθανότητα επανατραυματισμού των θυμάτων.

Η διαμεσολάβηση απαιτεί:⁸²

- ▶ **Εθελοντική συμμετοχή:** τα άτομα θα πρέπει να συμμετέχουν οικειοθελώς και να μην δέχονται πιέσεις από τους/τις διαμεσολαβητές/ριες ή το λοιπό προσωπικό σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας.
- ▶ **Αμεροληψία:** ο/η διαμεσολαβητής/ρια θα πρέπει να εργάζεται πάντοτε αμερόληπτα, αποφεύγοντας τις προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και οτιδήποτε μπορεί να ευνοήσει ένα από τα εμπλεκόμενα μέρη.
- ▶ **Αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων:** ο/η διαμεσολαβητής/ρια θα πρέπει να αποφεύγει τυχόν περιπτώσεις προσωπικού συμφέροντος.
- ▶ **Αυτοπεποίθηση:** ο/η διαμεσολαβητής/ρια θα πρέπει να έχει εμπιστοσύνη και πίστη στις δεξιότητες, τις ικανότητες και τις γνώσεις του/της, χωρίς όμως να επιδεικνύει την «εξουσία» του/της. Σε περίπτωση που αδυνατεί να εφαρμόσει τη μέθοδο, θα πρέπει να διακόψει τη διαδικασία.
- ▶ **Εχεμύθεια:** ό,τι λέγεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας θα πρέπει να παραμένει εμπιστευτικό και αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί πριν από την έναρξη των συνεδριών.
- ▶ **Ποιότητα της διαδικασίας:** ο/η διαμεσολαβητής/ρια θα πρέπει να χειρίζεται κάθε υπόθεση με ισότητα, σεβασμό και ειλικρίνεια τηρώντας τους βασικούς κανόνες που έχουν τεθεί εξαρχής.
- ▶ **Διαφήμιση και προώθηση:** ο/η διαμεσολαβητής/ρια θα πρέπει να προωθεί τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, αλλά δεν πρέπει να υπόσχεται ότι θα προκύψουν συγκεκριμένα αποτελέσματα από αυτή, ούτε να κοινοποιεί υποθέσεις σε κανένα άλλο άτομο χωρίς τη λήψη σχετικής άδειας.

⁸² "Recommended Standards for School-Based Peer Mediation Programmes 2007", The Association for Conflict Resolution (2007) - https://cdn.ymaws.com/acnet.org/resource/resmgr/docs/Recommended_Standards_for_Sc.pdf

- ▶ **Εξέλιξη της πρακτικής της διαμεσολάβησης:** ο/η διαμεσολαβητής/ρια θα πρέπει να προσπαθήσει να μάθει μέσα από την εμπειρία των άλλων, προκειμένου να βοηθήσει πιο αποτελεσματικά τα άτομα που βρίσκονται σε διαμάχη, και συγχρόνως να δικτυωθεί με άλλους/ες διαμεσολαβητές/ριες.

Τα στάδια της διαμεσολάβησης:⁸³

- ▶ Έναρξη της συνεδρίας και καλωσόρισμα των δύο μερών.
- ▶ Παρουσίαση του ρόλου, του στόχου και των αρχών της διαδικασίας: ο/η διαμεσολαβητής/ρια εξηγεί στους/στις συναδέλφους του/της τους κανόνες που πρέπει να τηρηθούν κατά τη διαμεσολάβηση.
- ▶ Ανάπτυξη αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης μεταξύ των διαφωνούντων μερών αλλά και προς τη διαδικασία: οι συμμετέχοντες/ουσες συμφωνούν με τους κανόνες και τις αρχές που διέπουν τη διαδικασία.
- ▶ Συγκέντρωση πληροφοριών: το πρόβλημα αναγνωρίζεται από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και περιγράφεται από τους/τις διαμεσολαβητές/ριες, με τρόπο ώστε να καταστεί από όλους/ες κατανοητό.
- ▶ Σύνολο στόχων και απόψεων: κάθε πλευρά περιγράφει τα στοιχεία που είναι σημαντικά για εκείνη.
- ▶ Έκφραση συναισθημάτων: κάθε πλευρά εξηγεί τα συναισθήματα που της προκάλεσε το/η περιστατικό/κάτσταση, καθώς και πώς αισθάνεται για την άλλη πλευρά λαμβάνοντας σε κάθε περίπτωση υπόψη την αξία του σεβασμού.
- ▶ Εξεύρεση κοινού εδάφους: ο/η διαμεσολαβητής/ρια διευκολύνει τη διαδικασία, έτσι ώστε και οι δύο πλευρές να βρουν και να επικεντρωθούν στα σημεία που ταυτίζονται. Αυτή θα είναι η βάση των διαπραγματεύσεων που θα οδηγήσει σε μία αμοιβαία αποδεκτή λύση. Είναι σημαντικό ο/η διαμεσολαβητής/ρια να διευκολύνει τη διαδικασία και να μην προτείνει ο/η ίδιος/α λύσεις. Σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες/ουσες δεν μπορέσουν να συνεργαστούν για την εξεύρεση κοινής λύσης, ο/η διαμεσολαβητής/ρια μπορεί να προχωρήσει σε μία πρόταση υπό την προϋπόθεση ότι οι δύο πλευρές θα την αξιολογήσουν και δεν θα «επιβληθεί» σε κανένα από τα διαφωνούντα μέρη.
- ▶ Αξιολόγηση των προτεινόμενων λύσεων και σύναψη της τελικής συμφωνίας: και οι δύο πλευρές αξιολογούν τις λύσεις που βρήκαν μαζί και συνεργάζονται για να βρουν την καλύτερη. Η λύση στην οποία θα καταλήξουν πρέπει να είναι κατάλληλη και να ωφελεί εξίσου και τις δύο πλευρές.

⁸³ «Η Σχολική Διαμεσολάβηση: Εκπαιδεύοντας τους μαθητές στη διαχείριση της βίας και του εκφοβισμού», Αρτινοπούλου, Β., 2010.

► Σύνταξη γραπτής συμφωνίας και κλείσιμο: είναι καλύτερο και για τις δύο πλευρές να συμφωνήσουν γραπτώς στη λύση που επέλεξαν, ούτως ώστε να δεσμευτούν περισσότερο για την τήρηση του συμφωνηθέντος σχεδίου. Θα πρέπει επίσης να ορίσουν μία δεύτερη μελλοντική συνεδρία, προκειμένου να παράσχουν ανατροφοδότηση σχετικά με την πρόοδο που σημείωσαν.

Οι Επανορθωτικοί Κύκλοι είναι ιδανικοί για την επίλυση συγκρούσεων με τη συμμετοχή περισσότερων από δύο μερών. Επιπλέον, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη ενός καλύτερου εργασιακού περιβάλλοντος, όπου όλοι/ες θα αναστοχάζονται και θα συμμετέχουν στην επίλυση προβλημάτων. Οι κύκλοι δεν αφορούν μόνο τα δύο άμεσα εμπλεκόμενα μέρη της σύγκρουσης, αλλά και ολόκληρη την ομάδα που μπορεί να έχει επηρεαστεί από τη διαμάχη και να υποστηρίζει έναν/μία από τους/τις διαφωνούντες/σες. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, τα διαφωνούντα μέρη χρησιμοποιούν ένα «εργαλείο ομιλίας» (“talking piece”) για να εκφράζουν τις απόψεις τους, το οποίο τους δίνει την ευκαιρία να ακούν χωρίς να είναι υποχρεωμένα να απαντήσουν ή να σχολιάσουν την άποψη του/της άλλου/ης.

Τα στάδια των επανορθωτικών κύκλων είναι τα ακόλουθα:

- Ο/Η διαμεσολαβητής/ρια καλεί όλα τα άτομα/μέλη της ομάδας που επιθυμούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία να καθίσουν σε κύκλο προκειμένου να δημιουργηθεί μία αίσθηση κοινότητας. Έπειτα, επιλέγει ένα εργαλείο ομιλίας που θα είναι κατάλληλο για όλους/ες τους/τις συμμετέχοντες/ουσες. Ύστερα, τους εξηγεί ότι το εργαλείο ομιλίας επιτρέπει σε αυτόν/ή που το κρατάει στα χέρια του/της να μιλήσει και να εκφράσει τη γνώμη του/της, ενώ παράλληλα δίνει τη δυνατότητα στους/στις υπόλοιπους/ες συμμετέχοντες/ουσες να ακούσουν τον/την ομιλητή/ρια, χωρίς να χρειάζεται να του/της απαντήσουν σε κάποια ερώτηση. Στη συνέχεια, ρωτά όλους/ες τους/τις συμμετέχοντες/ουσες εάν συμφωνούν να χρησιμοποιηθεί το εργαλείο ομιλίας επιδεικνύοντας τον ανάλογο σεβασμό. Αν συμφωνήσουν όλοι/ες, η διαδικασία ξεκινά. Σε περίπτωση που κάποιοι/ες έχουν αντιρρήσεις, ο/η διαμεσολαβητής/ρια τους δίνει στα χέρια το εργαλείο ομιλίας και τους ζητά να εκφράσουν τις αντιρρήσεις τους και να τις συζητήσουν.
- Ο/Η συντονιστής/ρια του κύκλου (circle keeper) αρχίζει τη συζήτηση κρατώντας το εργαλείο ομιλίας. Μοιράζεται με την υπόλοιπη ομάδα

τις αντιλήψεις του/της και την εισάγει στη διαδικασία και τη σύγκρουση που έχει προκύψει: π.χ. «Σήμερα, θα μοιραστούμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας για [το πρόβλημα που έχει προκύψει] και θα προσπαθήσουμε να καταρτίσουμε ένα σχέδιο για το πώς θα σεβαστούμε ο/η ένας/μία τον/την άλλο/η. Θα ήθελα να σας παρακαλέσω θερμά να μιλήσετε με ειλικρίνεια, να μοιραστείτε τις ιδέες σας και να είστε δεκτικοί/ές απέναντι στις ιδέες και τις αντιλήψεις που θα παρουσιαστούν στον κύκλο». Ο/Η διαμεσολαβητής/ρια εκφράζει την άποψη του/της (π.χ. για τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να δείχνουμε σεβασμό στους άλλους) και δίνει τον λόγο (μέσω του εργαλείου ομιλίας) στο άτομο που κάθεται δίπλα του/της.

Κατόπιν, μπορεί να θέσει στα μέλη του κύκλου τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- ▶ Τι σκεφτόσουν εκείνο το χρονικό διάστημα;
- ▶ Τι σκέφτηκες όταν συνειδητοποιήσες τι συνέβη;
- ▶ Τι έχεις σκεφτεί από τότε;
- ▶ Ποιο άτομο νομίζεις ότι έχει επηρεαστεί;
- ▶ Τι αντίκτυπο είχε αυτό σε εσένα και τους άλλους;
- ▶ Ποιο ήταν το δυσκολότερο πράγμα για σένα;

Το εργαλείο ομιλίας περνάει από τα χέρια όλων με τη σειρά, ώστε να έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν την άποψή τους και να απαντήσουν σε ορισμένες από τις προαναφερθείσες ερωτήσεις. Μετά αρχίζει η συζήτηση και η ανταλλαγή απόψεων για την εξεύρεση λύσεων. Ο/Η διαμεσολαβητής/ρια μπορεί να απευθύνει ορισμένες από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- ▶ Τι πιστεύεις ότι πρέπει να συμβεί για να διορθωθεί η κατάσταση;
- ▶ Τι θα μπορούσε να κάνει κάποιος/α για να επιλύσει αυτές τις συγκρούσεις;
- ▶ Τι μπορούμε να κάνουμε για να είμαστε βέβαιοι/ες ότι αυτό δεν θα ξανα συμβεί;
- ▶ Ποια είναι τα βήματα που συμφωνούμε να κάνουμε ως ομάδα και ποιο είναι το χρονοδιάγραμμά μας;

Ο κύκλος κλείνει και ο/η διαμεσολαβητής/ρια ανακεφαλαιώνει τις σημαντικότερες αποφάσεις που ελήφθησαν.

Ενότητα 4: προσήλωση στο καθήκον, αυτοεπίβλεψη, επιμονή και αξιοπιστία

Η παρούσα ενότητα στοχεύει στην ανάπτυξη των οργανωτικών δεξιοτήτων των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης του χρόνου, της αυτοεπίβλεψης, της επιμονής και της αξιοπιστίας⁸⁴.

⁸⁴ Για να δείτε τις σχετικές δραστηριότητες και θεωρία για τα θέματα αυτά, ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο: <https://www.dropinproject.eu/course/module-1-personal-development/>

Προτεινόμενη βιωματική άσκηση: Ιεράρχηση εργασιών

Οδηγίες: Παρουσιάστε την άσκηση στις συμμετέχουσες εξηγώντας τους ότι θα τους διανείμετε μία λίστα με υποθετικά καθήκοντα ενός/μίας εργαζόμενου/ης, τα οποία θα πρέπει να ιεραρχήσουν βάσει προτεραιοτήτων και να εκτιμήσουν τον χρόνο που θα χρειαστούν για να τα φέρουν εις πέρας. Αφού ολοκληρώσουν όλες οι συμμετέχουσες αυτές τις δύο εργασίες, μπορούν να ανταλλάξουν μεταξύ τους απόψεις και ιδέες.

Λίστα καθηκόντων: Βοηθός Διοίκησης

1. Δημιουργία παρουσιάσεων για μία εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί σε 10 ημέρες
2. Κράτηση θέσης για ένα ταξίδι που θα πραγματοποιηθεί σε 2 μήνες
3. Παραγγελία αναλώσιμων ειδών γραφείου
4. Ενημέρωση του συστήματος αρχειοθέτησης
5. Απάντηση σε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
6. Διευθέτηση συνάντησης για την επισκευή ενός χαλασμένου φωτοτυπικού μηχανήματος
7. Διερεύνηση ευκαιριών για την ανάπτυξη του γραφείου

Λίστα καθηκόντων: Γραμματέας

1. Απάντηση σε κλήσεις και λήψη μηνυμάτων
2. Διαχείριση της βάσης δεδομένων
3. Πληκτρολόγηση και διόρθωση δύο εκθέσεων [10 σελίδες η καθεμία] που πρέπει να παραδοθούν την επόμενη εβδομάδα
4. Επεξεργασία και καταγραφή χρεώσεων και εξόδων
5. Οργάνωση των μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
6. Συνεργασία με πελάτες
7. Προγραμματισμός των ραντεβού της επόμενης εβδομάδας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Πίνακας Ι – Καμβάς Επιχειρηματικού Μοντέλου

Βασικοί Συνεργάτες	Βασικές Δραστηριότητες	Πρόταση Αξίας	Σχέσεις με τους Πελάτες	Τμήματα των Πελατών
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ποιοι είναι οι Βασικοί Συνεργάτες μας; ▶ Ποιοι είναι οι κύριοι προμηθευτές μας; ▶ Ποιους Βασικούς Πόρους θα αποκτήσουμε από τους συνεργάτες μας; ▶ Ποιες Βασικές Δραστηριότητες εκτελούν οι συνεργάτες; 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ποιες Βασικές Δραστηριότητες απαιτούν οι Προτάσεις Αξίας μας; ▶ Τα Κανάλια Διανομής μας; ▶ Οι Σχέσεις μας με τους Πελάτες; ▶ Οι Ροές Εσόδων; 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ποια αξία παραδίδουμε στον πελάτη; ▶ Ποιο από τα προβλήματα των πελατών μας προσπαθούμε να λύσουμε; ▶ Τι πακέτα προϊόντων και υπηρεσιών προσφέρουμε σε κάθε Τμήμα Πελατών; ▶ Ποιες ανάγκες των πελατών ικανοποιούμε; 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Τι είδους σχέση αναμένει καθένα από τα τμήματα των πελατών μας να συνάψουμε και να διατηρήσουμε; ▶ Ποια είδη σχέσεων έχουμε συνάψει; ▶ Πώς ενσωματώνονται στο υπόλοιπο επιχειρηματικό μας μοντέλο; ▶ Πόσο δαπανηρά είναι; 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Για ποιους/ες δημιουργούμε αξία; ▶ Ποιοι είναι οι πιο σημαντικοί πελάτες μας;
Αγορά	Βασικοί Πόροι		Κανάλια Διανομής	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Υπάρχουν παρόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες στην αγορά; ▶ Υπάρχουν εμπόδια που δυσκολεύουν την είσοδο στην αγορά; ▶ Ποιοι είναι οι κύριοι ανταγωνιστές; ▶ Υπάρχουν πολλά υποκατάστατα διαθέσιμα στην αγορά σε παρόμοια ή χαμηλότερη τιμή; 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ποιους Βασικούς Πόρους απαιτούν οι Προτάσεις Αξίας μας; 		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Μέσω ποιων Καναλιών τα Τμήματα των Πελατών μας επιθυμούν να επικοινωνούμε μαζί τους; ▶ Πώς επικοινωνούμε μαζί τους τώρα; ▶ Πώς είναι ενσωματωμένα τα Κανάλια μας; ▶ Ποια λειτουργούν καλύτερα; ▶ Ποια έχουν την πιο καλή σχέση κόστους-απόδοσης; ▶ Πώς τα ενσωματώνουμε στις συνήθειες των πελατών; 	
Διάρθρωση Κόστους		Ροές Εσόδων		
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ποιο είναι το σημαντικότερο κόστος που υπάρχει στο επιχειρηματικό μας μοντέλο; ▶ Ποιοι Βασικοί Πόροι είναι πιο δαπανηροί; ▶ Ποιες Βασικές Δραστηριότητες είναι πιο δαπανηρές; <p>Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Καθοδηγούμενη από το Κόστος/Cost Driven (χαλαρή διάρθρωση κόστους, πρόταση αξίας χαμηλής τιμής, μέγιστη αυτοματοποίηση, εκτεταμένη εξωτερική ανάθεση εργασιών) ή ▶ Καθοδηγούμενη από την Αξία/Value Driven (με επίκεντρο τη δημιουργία αξίας, την ανώτατη πρόταση αξίας). 		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Για ποια αξία είναι πραγματικά πρόθυμοι να πληρώσουν οι πελάτες μας; ▶ Για ποια αξία πληρώνουν σήμερα; ▶ Πώς πληρώνουν επί του παρόντος; ▶ Πώς θα προτιμούσαν να πληρώνουν; ▶ Σε ποιο ποσοστό συμβάλλει κάθε Ροή Εσόδων στα συνολικά έσοδα; 		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Πίνακας ΙΙ – Πίνακας Ισορροπημένης Στοχοθεσίας

	Αδύναμος/η (0 βαθμοί)	Μέτριος/α (1 βαθμός)	Δυνατός/ή (2 βαθμοί)	Εξαιρετικός/ή (3 βαθμοί)
Προϊόν / Υπηρεσία				
Ομάδα				
Αγορά				
Επιχειρημα- τικό μοντέλο				
Σύνολο				

TOLERANT

Support Victims of Human Trafficking

Funded by the Asylum, Migration
and Integration Fund (AMIF)
of the European Union

The content of this publication represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.